

ZAPISNIK

PETEGA REDNEGA ZASEDANJA
MESTNEGA LJUDSKEGA ODBORA
GLAVNEGA MESTA LJUBLJANE

1951

ZAPISNIK

V. rednega zasedanja skupščine Mestnega ljudskega odbora glavnega mesta Ljubljane, ki je bilo v torek, 10. VII. 1951 od 19. do 22. ure in 11. VII. 1951 od 8. do 13. ure ter od 19. do 24. ure v Filharmonični dvorani v Ljubljani.

Predsednik skupščine tov. *Krivic Vladimir* otvori zasedanje, katerega je sklicalo Predsedstvo skupščine na podlagi 15. člena Zakona o delu ljudskih odborov.

Zapisnik zasedanja vodi tov. *Pečaver Albina*.

Na predlog tov. *Rakar Ive* izvolijo odborniki za overovatelja zapisnika tov. ing. *Stare Ostoja* in tov. *Rudolf Anico*.

Predsednik skupščine sporoči, da je 3. junija 1951. umrl član skupščine tov. prof. *Kosmatin Jože* in naprosi predsednika Sveta za kulturo in prosveto, tov. *Peternel Franc*, da spregovori v spomin umrlega.

Tov. *Peternel Franc* izvaja:

Tovariši in tovarišice!

V nedeljo 3. junija je naša skupščina izgubila zopet enega od svojih članov. V hudourniku Fojbi v bližini Pazina v Istri je tragično izgubil življenje naš tovariš *Jože Kosmatin*.

Mislím, da je prav, da se ga na današnjem zasedanju spomnimo z nekaj besedami in počastimo njegov spomin.

Rodil se je 3. januarja 1908 v Ljubljani kot sin hišne pomočnice. Do 16. leta starosti so ga vzdrževali razni sorodniki, nato pa se je v srednji šoli in dalje pri študiju na univerzi vzdrževal sam z inštrukcijami in drugim priložnostnim zaslužkom. Tako je zgodaj na lastni koži spo-

znaval krivice, ki jih je meščanska družba določila v delež otrokom iz nezakonskih zvez. Živel je življenje revnega študenta, vtepajoč otrokom ljubljanskih meščanov v glavo znanje, ki si ga sami niso mogli ali pa niso hoteli pridobiti. Po diplomi iz geografije in zgodovine na ljubljanski univerzi se je štiri leta prebijal kot eden od mnogih brezposelnih intelektualcev z raznimi priložnostnimi deli, dokler se mu tri leta pred zadnjo vojno ni posrečilo dobiti mesta suplenta na Klasični in kasneje na Bežigradski gimnaziji v Ljubljani.

Čeprav se s političnimi vprašanji v stari Jugoslaviji ni mnogo bavil, ga vendar čas naše velike preizkušnje ni našel nepripravljenega. Njegovo poreklo, krivice, ki mu jih je prizadeval vladajoči razred v stari jugoslovanski družbi ves čas od rojstva dalje in odprt pogled za zatiranje delovnega človeka sploh so ga leta 1941. privedli v osvobodilno gibanje, katerega aktiven član je bil vsa leta na III. gimnaziji za Bežigradom in na domačem terenu, dokler ga ni v januarju 1944 aretirala domobranska policija in ga predala Nemcem, ki so ga poslali v taborišče Dachau. Tu je ostal do osvoboditve. Po povratku iz internacije se je takoj vključil v delo na svojem strokovnem področju. Postal je ravnatelj tečajne gimnazije za borce in aktiviste v Ljubljani, bil nato ravnatelj II. gimnazije in hkrati vodil Večerno delavsko gimnazijo, bil nato inšpektor v Ministrstvu za prosveto, od avgusta 1949 do smrti pa ravnatelj Klasične gimnazije v Ljubljani.

Poleg dolžnosti, ki jih je opravljal na teh mestih, pa je požrtvovalno in uspešno sodeloval pri pisanju geografskih učbenikov, sestavljanju novih učnih načrtov itd., pri vsem tem pa ni pozabljal na svoje dolžnosti v množičnih organizacijah. Bil je aktiven frontovec na terenu, zlasti pa je mnogo truda posvečal delu v mestnem odboru sindikata prosvetnih delavcev. Vsepovsod je bil viden vpliv njegovega dela.

Zaradi svoje žive delavnosti je po osvoboditvi postal član KP in je bil pri zadnjih volitvah v ljudske odbore izvoljen tudi za člana naše mestne skupščine. Prav posebno moram omeniti njegovo delo v Geografskem društvu, katerega aktiven član je bil. Prav on je 3. junija vodil skupino ljubljanskih profesorjev — zemljepiscev in zgodovinarjev na ekskurzijo, ki se je tragično končala z njegovo smrtjo.

Z Jožetom Kosmatinom ne izgublja le naša skupščina enega svojih delavnih članov, ne le Klasična gimnazija svojega sposobnega ravnatelja, s tovarišem Kosmatinom izgublja slovensko šolstvo enega od svojih predanih, požrtvovalnih in sposobnih delavcev, ki se je vsa leta po osvoboditvi z vsemi silami trudil dati naši šoli pri pouku novega socialističnega duha. Zlasti pa izgublja z njim naša mladina enega od svojih resničnih in vnetih prijateljev. Poleg mnogih drugih lepih lastnosti in sposobnosti je

tovariš Kosmatin v prav obilni meri imel prav to, brez česar tudi pri še tako obsežnem znanju ne more biti dobrega vzgojitelja, imel je namreč veliko ljubezen do mladine in razumevanje zanjo. Prav ta lastnost je bila najbolj, ki je tovariša Kosmatina napravila tako priljubljenega pri mladini in pri njegovih kolegih.

Zato mislim, da govorim v imenu nas vseh, če rečem, da bomo tovariša Kosmatina ohranili v častnem spominu in vas pozivam, da počastimo njegov spomin z enominutnim molkom.

Navzoči odborniki počaste spomin umrlega z enominutnim molkom.

Tajnik skupščine tov. *Pečaver Albina* ugotovi, da je od 123 izvoljenih odbornikov navzočih 91. Odsotni so: Avšič Jakob, Babnik Andrej, Bajuk Stanka, Bežek ing. Nikolaj, Boruta-Dolgan Ana, Bole Dušan, Demšar Antonija, Flegar Avgust, Jančar Marija, Kavčič Jože, Kovač Albin, Kovačič Leo, Luštek Miroslav, Mirtič Franček, Nebec Franc, Onič Franc, Pangersič Franc, Prešern Mirko, Prezelj ing. Marjan, Škrlavaj Milan, Vojska Danilo, Volavšek dr. Josip, Zlatnar Peter, Brecelj Tone, Dečman Vinko, Goričan Marija, Kraigher Uroš, Maček Tone, Maležič Matija, Podbregar Erna, Stepišnik Vida, Vrščaj-Holy Zima. Od teh je opravičeno odstotnih 30 ljudskih odbornikov, dva pa neopravičeno.

Predsednik skupščine ugotovi sklepčnost zasedanja.

Predsednik skupščine predlaga, da po čl. 29. Zakona o delu ljudskih odborov poroča mandatno-imunitetna komisija o spremembah v sestavu ljudskega odbora.

Poročevalec tov. *Ponikvar Janez*:

Mandatno-imunitetna komisija se je sestala dne 9. VII. 1951 in je pretresla naslednje spremembe:

1. Zaradi nenadne smrti prof. *Kosmatin Jožeta* je izpraznjeno njegovo mesto v 35. volilni enoti in zato komisija predlaga, da se odobri mandat njegovi namestnici *Arko Niki*, družbeni nameščenki s Tyrševe ceste št. 61.

2. Ljudski odbornik dr. *Volavšek Josip*, izvoljen v 87. volilni enoti, je iz zdravstvenih razlogov zaprosil za razrešitev funkcije mestnega ljudskega odbornika. Komisija smatra, da je njegova prošnja utemeljena in predlaga, da ljudski odbor odobri mandat njegovemu namestniku tov. dr. *Vatovec Francu*, novinarju, stanujočemu v Rožni dolini, cesta XVII. številka 7.

Predsednik skupščine predlaga razpravo o spremembah v sestavi mestnega ljudskega odbora. Sledi glasovanje in sklepanje o predlogu mandatno-imunitetne komisije.

Soglasno sprejeto!

Predsednik skupščine sporoči novima ljudskima odbornikoma, da bosta položila zapisisega naslednji dan ob 19. uri.

Tajnik skupščine tov. Pečaver Albina prečita zapisnik zadnjega zasedanja.

Predsednik skupščine vpraša odbornike ali imajo kake pripombe k zapisniku.

Oglasi se tov. Pečaver Albina, ki sporoči, da je bila diskusija tov. Peternel Franca, predsednika Sveta za kulturo in prosveto, pomotoma izpuščena.

Predsednik skupščine predlaga odobritev zapisnika.

Soglasno sprejeto!

Predsednik skupščine predlaga nato sledeči

DNEVNI RED

1. Polletno poročilo Okrajnega sodišča za gl. mesto Ljubljana.
2. Razrešitev in izvolitev sodnikov porotnikov Okrajnega sodišča.
3. Poročilo o delu Izvršilnega odbora MLO.
4. Poročila komisij MLO:
 - a) komisije za gospodarstvo in finance,
 - b) komisije za proučitev zdravstvenega stanja otrok,
 - c) podkomisije za proučitev stanja družbene prehrane,
 - d) komisije za prošnje in pritožbe.
5. Sprejem odloka o sestavi svetov pri Izvršilnem odboru MLO in imenovanje članov teh svetov.
6. Sprejem odloka o javnem redu in miru, odloka o hišnem redu, odloka o tržnem in sejmskem redu.
7. Izvolitev in dopolnitev komisij MLO (skupščine).

Predsednik skupščine predlaga eventuelno dopolnilo dnevnega reda in ker se nihče ne oglasi, da predlog na glasovanje. *Soglasno sprejeto!*

I. Polletno poročilo okrajnega sodišča za glavno mesto Ljubljana

Poroča tov. Jelušič Dušan, predsednik Okrajnega sodišča.

Tovariši ljudski odborniki!

V tem poročilu za I. polletje 1951 Vam ne bom mogel podati izčrpane analize vsega dela sodišča, zlasti iz kazenskega in civilnega sodstva, ker je še vrsta nerešenih ali še ne pravnomočno rešenih zadev iz tega časa in bi bilo to mogoče storiti nekoliko pozneje. Zaradi tega se bom omejil na nujne statistične podatke, na značilnosti in na nekatere konkretne primere, poleg tega smatram za potrebno, da vam poročam tudi o organizaciji, ker doslej o tem še niste ničesar slišali.

Ko prehajam na problematiko sodstva, že uvodoma poudarjam nekatere važnosti. Od lanskega leta, meseca decembra, ko je bilo na zasedanju MLO nekaj sodnikov razrešenih in izvoljenih na novo, se je kvaliteta dela v kazenskem sodstvu znatno izboljšala v strokovnem pogledu, pač pa je bila kaznovalna politika še do nedavnega nestabilna. Novi sodniki se namreč niso mogli kar takoj seznaniti in uživati v posebnosti Ljubljane. Tako so bile kazni v glavnem prenizke, zlasti je prišlo to do izraza pri kaznivih dejanjih, ki so v Ljubljani pogostejša. Sodniki so sicer seznanjeni strokovno s kazenskim pravom in v glavnem poznajo gospodarsko politično problematiko naše države, vendar za kaznovanje to še ne zadostuje. Kazen nima namena vplivati poboljševalno samo na storilca, ampak tudi na druge državljane, da ne bi delali kaznivih dejanj in mora vplivati na razvoj družbene morale in družbene discipline državljanov. To seveda ni mišljeno abstraktno, ampak konkretno, to je, da kazen predvsem vzgojno vpliva na bližnjo okolico storilca in zaradi tega mora sodnik poznati mentaliteto in problematiko te okolice, to je krajevne prilike. Omenjene težave, ker jih ne moremo imenovati nepravilnosti, so sodniki pravzaprav premostili in je bilo več ali manj nerodno razsojenih zadev popravljenih z drugostopnimi sodbami. Opozoril bi pa tu na splošno, kar je podčrtal tov. Rankovič na IV. plenumu CK KPJ, da ni lahka in kratka pot od ideoloških nazorov do uporabe nazorov pri konkretnih pravnih obravnavanjih zelo zamotanih in prepletenih družbenih odnosov in sporov, ki so imeli vrsto prehodnih, nedovršenih oblik, vrsto elementov boja med starim in novim. To ne omenjam zaradi opravičevanja storjenih napak, ampak da poudarim, kje so korenine za razne pojave neodločnosti ali pa tkzv. »revolucionarnosti«, ki so se oddaljevali od zakonov.

Na vseh oddelkih je delo naraščalo in še narašča, zlasti v civilnih zadevah. Brez dvoma je to tudi posledica razvoja naše socialistične de-

mokracije, državljani torej nemoteno uveljavljajo svoje pravice pred sodiščem. Seveda so se našli tudi ljudje, ki so socialistično demokracijo enačili z buržoaznim liberalizmom in so mislili, da je sedaj prišel čas, da nekaj dosežejo, kar prej niso mogli. Take pojave smo beležili predvsem v civilnem sodstvu, ko so ljudje iz vrst bivših izkoriščevalskih elementov, ki jim je bilo zaplenjeno premoženje na podlagi zakonitih sodb, vlagali vloge, celo pomilostitvene prošnje, dokazovali nepravico zaplembe itd., skratka poskušali z vsemi možnostmi, kako bi prišli nazaj do svojega premoženja. Taki poskusi seveda niso uspeli in tudi ne bodo, kar je popolnoma jasno, ne da bi to na tem mestu podrobneje utemeljeval. Neodvisnost naših sodišč ne pomeni neodvisnosti od pridobitev ljudske revolucije, od koristi delovnih množic, niti njihove izoliranosti od družbenega in političnega dogajanja naše socialistične zgraditve, od splošnih teženj delovnih ljudi v oblikovanju družbe svobodnih ljudi. Zaradi tega bodo poskusi naših odkritih in še bolj skritih sovražnikov, če se nameravajo posluževati sodišča kot sredstva za doseg svojih ciljev, spodleteli že v samem početku.

V kazenskem sodstvu je v tem polletju pripadlo 653 kazenskih zadev, rešenih je bilo 660 zadev in je koncem polletja ostalo nerešenih 211 zadev. Obtoženih je bilo 851 državljanov, od tega 35 mladoletnikov. Med obtoženimi je največ delavcev in nameščencev, potem uslužbencev, gospodinj, študentov, obrtnikov in najmanj kmetov. Skoraj 20 odstotkov vseh obtoženih je bilo v priporu. Pripori so bili vsi zakoniti in je sodišče izreklo ukinitve, čim so odpadli za pripor zakoniti razlogi. Priporne primere je sodišče obravnavalo kot nujne. Izrečenih je bilo 538 sodb, od tega 431 obsodilnih sodb, 59 zavrnilnih in 48 oprostilnih sodb, torej skoraj 20 odstotkov zavrnilnih in oprostilnih sodb, to je neuspešnih obtožb in so tu vštete tudi zasebne tožbe. Koliko oseb je bilo obsojenih za posamezna kazniva dejanja ne bom navajal, ker kot sem že rekel, je še veliko nepravnomočno rešenih zadev z več sto obsojenimi osebami in bi nam trenutni podatki ne povedali ničesar.

Največ primerov kaznivih dejanj odpade še vedno na kazniva dejanja zoper čast in sicer 40 odstotkov, potem na kazniva dejanja tatvine 18 odstotkov, na kaz. dej. po ZKLP 11 odstotkov, na kaz. dej. po ZKUD 7 odstotkov, na kazniva dejanja po ZTŠS 6 odstotkov in ostalo na druga kazniva dejanja, kot so prevare, utaje, vlomne tatvine, zoper javni red in mir, telesne poškodbe itd.

Kazniva dejanja zoper čast so torej najštevilnejša in lahko rečem, da tudi zelo komplicirana, za obravnavanje zamudna in mimogrede rečeno, za sodnika najbolj nezaželeni. Da imamo v Ljubljani toliko teh zadev, ni vzrok samo v tem, da je skupaj veliko ljudi, ampak so vzroki v raznih socialnih prilikah, zlasti na primer v neurejenih stanovanjskih prilikah.

V zadnjem času se pa pojavljajo zanimivi primeri, ki jih v prejšnjih letih nismo zaznamovali, ali pa so bili zelo redki. Na raznih sestankih, konferencah, zborovanjih političnih organizacij ali raznih komisij iznašajo državljani o drugih osebah svoja mnenja in pa tudi vesti kot na primer, da je bil nekdo domobranec, da se je družil med vojno z našimi sovražniki, da je nezanesljiv in podobno, s čimer se utemeljuje, da tistemu to ali ono ne pripada. Prizadeti vlagajo potem zasebne tožbe zoper osebe, ki so o njih tako govorile in ker obtoženi ne uspejo z dokazom resnice, so seveda obsojeni. V ozadju teh zadev pa je opaziti razna trenja med državljani ali celo aktivisti zaradi kakih interesov (stanovanj, podpor, funkcij in pod.). Obe stranki, zasebni tožilec in obtoženec, mobilizirata potem vsaka svoj tabor, predlagajo se številne priče, sklicujejo se na razne funkcionarje, navajajo vse ozadje spora do pike in skratka pričakujejo, da bo sodišče rešilo spor, da bomo n. pr. rekli, kdo naj dobi to stanovanje ali ono. Jasno je, da se sodišče ne spušča tako globoko, ne da bi ne hotelo, ampak ker ni za to po zakonu pooblaščen in ugotavlja le, ali je nekdo zakrivil kaznivo dejanje zoper čast ali ne. Marsikateri obtoženec, zlasti še, če je aktivist, se je potem pritoževal, kot češ, da sodišče ščiti naše nasprotnike, čeprav ni bilo niti dognano, kdo naj bi bil pravzaprav nasprotnik. Taki očitki so seveda povsem neutemeljeni, ker sodišče ne more razsoditi po kriteriju: če si aktivist, potem si oproščen, čeprav si žalil drugega, ali pa: ker si bil domobranec, potem ne moreš tožiti aktivista, če te je žalil. Sodišče je dolžno ugotoviti dejanski stan in krivdo, in če je nekdo kriv, je obsojen, ne glede za koga gre. Nesporno je tako stališče v skladu z zakonom, v skladu s socialistično demokracijo, ker je treba državljane, ne glede za koga gre, tudi na ta način vzgajati, če že do tega pride, da se bodo kulturno obnašali in s tem skromno vplivamo na pozitiven razvoj družbene morale in discipline državljanov. Prav v tej zvezi podčrtavam besede tov. Rankoviča iz IV. plenuma CK KPJ, da se dogaja, da nekateri člani Partije in vodilni tovariši menijo, da se nanaša odgovornost pred zakoni samo na nepartijce, da pa partijci za svoje delo in vedenje niso podvrženi zakonom in pravi dalje, da so taki pojavi povsem tuji liniji naše Partije in značaju naše ljudske oblasti. Pride pa do spora, žaljivk ali klevet tudi med člani neke politične organizacije. Žaljeni ali oklevetani toži, funkcionarji te politične organizacije pa ne želijo, da pride do sodnega postopka. V takih primerih seveda sodišče ne more sodni postopek zavrniti, ker ima državljan to pravico in zato so podobna priporočila ali nasveti raznih organizacij in njihovih funkcionarjev brezuspešna. Če organizacija ne more prepričati sprtnih strank, naj bi se spor mirno rešil, potem tudi sodišče ne more ničesar drugega narediti, kot samo to, kar velja za vse po zakonu. Ko smo o teh zadevah razgovarjali s številnimi našimi terenskimi delavci, so bili v

dvomu kot češ, da je naše stališče tako, da ne bo mogoče razkrinkavati naših nasprotnikov. Predvsem mimogrede omenim, da prej navedeno stališče ni naše, to je nekako osebno stališče sodnikov, ampak je to stališče zakona, stališče linije našega razvoja. Stališče zakona pa ni nikjer takšno, da ne bi bilo mogoče razkrinkavati naših nasprotnikov. Razkrinkavanje (da se poslužim tega aktivističnega izraza, ki je primeren), pa naj bo dostojno in naj temelji na dokazih, ker sicer ne moremo razumeti, zakaj naj bi bilo razkrinkavanje prostaško in brez stvarne opore, ker sicer ne moremo govoriti o razkrinkavanju, ampak v resnici o žaljenju. Če je pa nekdo nasprotnika ali slabega državljana razkrinkal dostojno in stvarno, potem tak še ni bil nikdar kaznovan in tudi ne more biti. Te zadeve sem nekoliko na daljše razpredel, ker so taki pojavi pogosti in da boste vedeli, kako ravnamo v takih primerih. Vidnejša grupa, pri kaznivih dejanjih zoper čast je ona, kjer je v ozadju problem stanovanja. Stanovalci enega stanovanja ali ene hiše se ne razumejo ali pa hočejo drug drugega izpodriniti iz stanovanja. Pride do žaljenj, obrekovanj in celo do fizičnih spopadov. Ti primeri niso značilni zaradi grobih žaljivk, ampak zaradi velikega sovraštva med strankami in fizičnih spopadov. Do pomiritve pride le redkokdaj. Pri kaznivih dejanjih zoper čast so se izrekale denarne in pogojne kazni. Le v težjih in ponavljajočih se primerih so bile izrečene nepogojne zaporne kazni.

Po pripadu so potem najmočnejša kazniva dejanja zoper zasebno premoženje — tatvine, prevare, utaje in vlomne tatvine. Primeri žepnih tatvin so redkejši in nismo imeli takih večjih žeparjev kot lansko leto in tudi primerov tatvine dvokoles je manj. Vzroke tega bi bilo treba ugotoviti s primerjanjem tozadevnih prijav, kjer so dejanja storjena, pa niso še izsledeni storilci. Storilci kradejo največ oblačila, obutev in denar, tatvin živil skoraj ni, razen če so v zvezi s tatvino pomembnejših predmetov. Storilci so večinoma mladi ljudje, ali pa že stari znanci sodišča. Ženske kradejo največ luksuzne predmete kot n. pr. neylon nogavice in okrasje ter boljše perilo. Veliko tatvin je tudi po raznih delavskih barakah in internatih, skratka tam, kjer je na stanovanju ali prenočevanju skupaj več ljudi. V slednjih primerih so bile v začetku leta izrečene milnejše kazni, ko pa se je opazilo, da gre za pojav, ki je razpasen na široko, se je pričelo izrekati ostreje kazni. Vlomne tatvine so bile povsem enostavne in v teh primerih kakih posebnosti ni bilo. Najhujši primer je bil primer Škodiča Dragota iz Ljubljane, starega 19 let, ki je letos januarja delno odsedel kazen 3 let in 6 mesecev zaradi raznih tatvin. Komaj je prišel na svobodo, je pričel na veliko krasti. Specializiral se je na tatvine po internatih in šolah, iz njihovih garderob je kradel plašče, obleke in denarnice, perilo, kovčge, fotoaparate, ure, dalje dvokolesa in motorno kolo. V dobrih dveh mesecih je storil 14 večjih tatvin, dve vlomni tat-

vini in prevaro, pokradel je za približno četrť milijona vrednosti. Ukradene primere je prodajal v Zagrebu in potem razkošno živel v Ljubljani. Obsojen je bil za 7 in pol let strogega zavora.

Pri kaznivih dejanjih po ZKLP gre običajno za tatvine, pri kaznivih dejanjih po ZKUD pa za malomarno vršenje službe ali poneverbe v službi. V nekaj primerih trampe, storjene še v lanskem letu, so bile izrečene tudi oprostilne sodbe, ker ali ni šlo za trampo, ali pa je obtoženec ravnal po navodilih nadrejenih organov. Nekaj poneverb je bilo manjših. Pri slednjih primerih in pri tatvinah splošnega ljudskega premoženja smo opazili, da je bil vzrok delikta deloma tudi v slabem gmotnem položaju storilca in v trenutni priložnosti. Še vedno je opaziti, da v podjetjih ni potrebne kontrole in da se nameščajo na odgovorna mesta ljudje dvomljive kvalitete. Pri kaznivih dejanjih po ZKLP so storilci v glavnem delavci in gre za manjše tatvine ali utaje predmetov, ki se proizvajajo v podjetju ali ki so jim dani v rabo. Delavke v tovarni Tuba Cvetkovič Marija, Okoren Milka in še druge so na primer jemale glavnike, jih prodajale po 40 do 60 din za komad, nekaj so jih darovale, nekaj pa so jih imele za lastno uporabo. Zagovarjale so se, da so bile v denarnih stiskah (plače so imele okrog 3000 din mesečno), po drugi strani pa se je v tovarni nekako toleriralo, da si je kdo vzel po nekaj glavnikov. Skratka, pogoji za tatvino so bili zelo ugodni, ker tudi pri izhodu iz tovarne ni bilo kontrole. Sodišče ni izreklo hudih kazni in je bila Cvetkovič Marija, ki je vzela okoli 170 glavnikov, kaznovana s 3 meseci zavora. Po tem dogodku se je vodstvo podjetja Tuba spametovalo in sprejelo v službo kot vratarja Laha Franca, upokojenega železničarja. Njegova naloga je bila, da pazi, da ne bodo delavci kradli glavnikov in so mu zato dali celo večjo plačo kot delavcem. Lah pa je ponoči sam začel krasti glavnike, jih prodajati, denar pa je zapil. Na srečo jih ni ukradel veliko, ker je bil prej zasačen. V zvezi s sodbó okrožnega sodišča je bil kaznovan na 6 mesecev zavora.

Tudi v tovarni dekorativnih tkanin je bilo precej tatvin, tam so kradli naglavne rute.

Med hujše primere zaradi poneverbe v službi je šteti Gubanca Jožeta, poštnega manipulanta, ki je vršil službo šefa poštne ambulance na železniški progi Ljubljana—Tržič. Iz inozemskih darilnih paketov je jemal razne predmete in živila: svilene in neylon nogavice, zobne ščetke, glavnike, elastiko, kavo, čokolado itd. Ni kradel zaradi pomanjkanja, ampak zato, da jih je prodajal in denar zapil ali daroval raznim sumljivim ženskam, čeprav ima ženo in troje otrok. Obsojen je bil na 1 leto in 4 mesece zavora.

Obtožen je bil tudi direktor izvoznega podjetja »Slovenija-vino« Dev Ivo kot češ, da je trampal lani v jeseni vino za tekstilno blago s tovarno

volnenih izdelkov v Majšperku. Sodišče je ugotovilo, da ne gre za trampo in ga oprostilo. Pač pa je bil zaradi zlorabe uradnega položaja obsojen Podboršek Anton, upravnik invalidskega podjetja »Udarnik« v Vižmarjih, po poklicu strojni ključavničar. Ta je med drugim izdal delavcem nalog, da so mu izdelali 31 zajemalk iz medenine, plačal jih je po lastni ceni podjetja in jih nato najmanj še enkrat dražje prodajal drugim. Obtoženi Podboršek je izjavil, da je hotel priti do denarja, da bi si ustvaril lastno ključavničarsko delavnico v Vodicah. Obsojen je bil na 7 mesecev zavora.

Pri vseh kaznivih dejanjih zoper zasebno ali splošno ljudsko premoženje ni bilo primera, da bi storilec kradel zaradi stiske, da bi torej ne imel drugega izhoda izboljšati svoj gmotni položaj, ampak je za večino primerov značilno, da so storilci ukradene vrednosti na lahkotiv način zapravljali in pijančevali.

Za primere kaznivih dejanj po ZTŠS je značilno, da gre v glavnem za špekulacije in to ne z živili, pač pa s tekstilnim blagom, zlasti svilnimi rutami, galanterijskim blagom, valutami — dolarji, lirami, funti šterlingi, zlatom (cekini) in zapestnimi urami. To blago je ali vtihotapljeno iz tujine ali pa je prišlo rednim potom in je postalo šele tukaj predmet špekulacije. Storilci so izkoriščali razlike v cenah takih predmetov med posameznimi kraji. Na delu so običajno večje skupine, storilci so med seboj povezani in ima vsak svoje delo. Značilno je tudi, da je med temi storilci največ izobražencev in da niso bili v slabem gmotnem položaju, ampak nekateri celo zelo dobro situirani. Večji primer je bila skupina Repiča Božota, njegove žene in ostalih. Imeli so zveze s Tirstom, od tam so dobivali ure za dolarje in dinarje, ki so jih pošiljali od tukaj. Imeli so pomagače, ki jih pa niso hoteli povedati. Kazenski postopek je bil v teh in podobnih primerih otežkočen, ker so storilci zelo izkušeni in razgledani tako, da je bilo treba dokazovati le s protislovji v zagovoru in s predmeti, ki so se trenutno našli pri hišnih preiskavah. Tudi uslužbenci podjetja »Sadje-zelenjava« Vogrinčič Franc, Lekša Anton in Tanko Pavel so imeli posla s preprodajanji ur, ki jih je nabavil Vogrinčič v Kopru. Ker je sodišče smatralo, da ne gre za težje kaznivo dejanje, jih je obsojilo na denarno kazen 9 in 6000 din.

Od ostalih kaznivih dejanj naj omenim le še kazniva dejanja zoper življenje in telo, bilo je nekaj poskusov naklepne usmrtitve. Znan vam je gotovo primer Pipana Ivana, ki je hotel usmrtiti uslužbenca MLO Jezovška Leopolda s tem, da je nanj streljal, pa ga je samo ranil. Pipan je bil obsojen na 2 leti strogega zavora. So nekateri mnjenja, da je kazen prenizka, vendar je bilo treba upoštevati psihično stanje obtoženca, ne da bi ne bil duševno zdrav, ampak je bil pod vplivom ženinega pritoževanja, pod vplivom pričakovane preselitve, skratka njegovo razpoloženje

je bilo nenormalno in je videl v Jezovšku povzročitelja vseh teh krivic, kot je to imenoval Pipan. Da je v družini vladala res težka atmosfera dokazuje tudi to, da je Pipanova žena po tem napravila samomor.

Kriminalistično zanimiv je gotovo primer obs. Hladen Martina zaradi poskusa naklepne usmrčitve. Zanimiv, čeprav seveda zavržen zaradi tega, ker je bil poskus izvršen z nesposobnim sredstvom. Hladen Martin je že pred 20 leti vodil ljubavno razmerje z neko poročeno žensko S., ki se z možem ni razumela. To razmerje je bilo kratkotrajno, nato sta se še večkrat srečala, vendar ga je S. zavrnila. Letos marca pa je dobila S., ki je sedaj v Zagrebu, po pošti paket, na katerem je bil kot odpošiljatelj naveden neki Novak iz Št. Vida pri Lukovici. Paket je bil lično napravljen lesen zabojček, ki je imel pokrov, na katerem je bil nek napis. Ko je S. pokrovček odprla, še ni mogla videti vsebine zabojčka, ker je bila vsebina zavita še v karton, na katerem so bile napisne neke nerazumljive besede. Šele, ko je ta karton, skozi katerega je vodila žica v notranjost zabojčka, odstranila, je zagledala z žico pritrjeno bombo angleškega izvora. Vse je bilo tako urejeno, da bi morala bomba, čim je bil zabojček odprt, v kratkem eksplodirati. Ko so potem strokovnjaki pregledali bombo, so ugotovili, da bomba ni imela upaljača, da tedaj na noben način ne bi mogla eksplodirati. Tega pa obtoženec ni vedel. Mimogrede bodi povedano, da so organi notranje uprave zelo spretno prišli na sled Hladnu Martinu. V preiskavi je potem zatrjeval, da je hotel S. le poškodovati in je zaradi tega dal bombo v lesen zabojček, da bi, kot je on rekel, lesene stene zadržale delce bombe. Ko je to zatrjeval, še ni vedel kakšen učinek je imela njegova pošiljka. Na glavni obravnavi pa, ko je zvedel, da bomba ni eksplodirala oziroma da sploh ni mogla eksplodirati, pa je svoj zagovor spremenil tako, da je zatrjeval, da je vedel, da je bomba nesposobna in da je hotel S. le prestrašiti. Seveda se je ta zagovor pokazal kot neutemeljen in je bil Martin obsojen na 4 leta strogega zapor, vendar zadeva še ni rešena zaradi pritožb. Primer navajam zaradi tega, ker kriminalistika pozna le malo podobnih primerov, ko bi nekdo iz osebnega maščevanja po 20 letih na tako rafiniran način poskusil izvršiti kaznivo dejanje. Kot vam je znano, pa se je kakih 14 dni pred tem dogodkom izvršilo v Ljubljani slično kaznivo dejanje, ki je pa žal terjalo eno smrtno žrtev.

Iz civilnega sodstva smo imeli nekaj značilnih primerov, ki niso samo pravno teoretičnega pomena, ampak bo taka ali drugačna rešitev imela v življenju različne posledice. V tem polletju je pripadlo 1221 zadev, od tega je bila v 115 primerih tožena država, v 263 pa je bila država tožnik, rešenih je bilo 1140 zadev in je ostalo nerešenih koncem polletja 417 zadev. Od pripada odpade največ na spore obligacijskega prava (od teh največ na spore o zakupu in najemu, kjer so štete sodne

odpovedi stanovanj), potem na spore iz rodbinskega prava (od teh največ na razveze zakonov, potem na preživninske in nato na spore o priznanju očetovstva). Na spore iz stvarnega prava, dedovanja, delovno uslužbenškega razmerja in na spore po zakonu o socialnem zavarovanju odpade le malenkost, drugi spori pa so različni in je med njimi največ izločitev iz zaplemb.

Od 221 rešenih zadev glede razveze zakona, je bila večina rešena z razvezo. Za to polletje so značilne tožbe intelektualcev, med njimi znanih kulturnih delavcev, ki zahtevajo razvezo, čeprav so sami zakrivali zakonolomstvo. Zato s svojim zahtevkom propadejo, ker se pokaže, da njihovih žena ne zadene krivda. Za te tožbe je značilno, da so vloge dolgovезne, da tožniki navajajo vrsto drobnih momentov iz zakonskega življenja, da prikazujejo, kako jih žene ovirajo pri njihovem delu, vendar se v končnem rezultatu pokaže, da tožnik vidi le svoje osebne interese, sebe postavlja v ospredje, od žene pa zahteva, da ga razume in da mu v vsem ugodí. V kolikor je v takih primerih omajana zakonska zveza do neznosnosti in da so tudi na strani toženke krivdno povzročene okoliščine, se zakon razveže. Zagovarjamo pa stališče, da v primerih, ko je samo tožniku skupno življenje s toženko neznosno iz zakriviljenih razlogov na njegovi strani, ni pa neznosno toženki, tožnik ne more uspeti z razvezo zakona proti volji toženke, torej mora biti zakonsko razmerje omajano do neznosnosti za oba zakonca.

Značilni primeri odškodninskih tožb so bile tožbe JDŽ proti bivšim uslužbencem, ki so prejeli službeno obleko med trajanjem službenega razmerja in so bili odpuščeni pred iztekom dobe, za katero jim je bila dana službena obleka. JDŽ se je postavila na stališče, naj ostane obleka bivšim uslužbencem, da pa morajo plačati odškodnino za ostanek neodslužene dobe. V tem primeru je šlo nadalje za načelno vprašanje, kako naj se izračuna odškodnina, ali tako, da se cela doba razdeli na vrednost obleke enakomerno, ali tako, da se zmanjšuje vrednost obleke po daljši obrabi. Sodišče je zadevo rešilo po prvo navedenem načelu in tudi sicer ugodilo zahtevku JDŽ. Več je bilo tudi primerov, ko je bila tožena JDŽ za povračilo škode za izgubljene predmete, transportirane po železnici. JDŽ je lansko leto priznavala odškodnino pavšalno po teži, ne glene na vrednost izgubljenih predmetov. Sedaj pa priznava odškodnino po dejanski vrednosti izgubljenih predmetov in sodišče tako tudi razsoja že odkar so se pojavili taki primeri.

Prometne nezgode se ne končajo v kazenskem postopku, ampak je zaključek običajno v civilnem postopku, ko oškodovani zahtevajo odškodnine od šoferjev in njihovih delodajalcev. Te tožbe so težke, ker za civilno odgovornost ni odločilna samo krivda, ugotovljena s kazensko sodbo, ampak civilna krivda in je dostikrat tudi oškodovani civilno soodgovorni.

Sodne odpovedi stanovanj so vedno bolj pogoste in pestre. Od 180 zadev je bilo rešenih s sodbo 97, od tega so bile v 62 primerih odpovedi vzdržane v veljavi. V ostalih primerih je bila ali odpoved razveljavljena, ali tožba umaknjena, ali pa postopek počiva. Za mesto Ljubljano odstotek ugodno rešenih zadev ni tako velik in bi bilo nujno, da stanovanjski organi prvenstveno izvršujejo te sodbe, ker so vse utemeljene po zakonu. Kolikor nam je znano, iz poročanja prizadetih strank in deloma od stanovanjskih organov samih, pa stanovanjski uradi le v redkih primerih izvršujejo te sodbe in se zopet postavlja vprašanje, ali gre tu za objektivne ali subjektivne zadržke. Kljub temu je značilno, da sodne odpovedi po pripadu ne vpadajo zaradi neizvrševanja — ampak nasprotno iz leta v leto naraščajo. Neutemeljenih po zakonu pa je večina sodnih odpovedi stanovanj. Zlasti hišni lastniki preširoko tolmačijo čl. 10, tč. a, zakona o stanovanjskih in poslovnih prostorih, ker odpovedujejo stanovanja strankam, ne da bi mogli izkazati zase ali za svojo družino nujno potrebo po stanovanju v lastni hiši, ker ga imajo že drugod in ker odpovedujejo stanovanje v lastni hiši v korist že preskrbljenim članom svoje družine, poročenim hčeram ali sinovom. Ta tendenca je pravzaprav normalna in se nam zdi, da ne bo škodljiva, vendar dosedanja zakonita določila tega ne dovoljujejo. Vsekakor izsiljuje to novo pot, ki naj bi bila v tem, da bi imel hišni lastnik večje možnosti priti v lastno hišo in da bi dobili tudi njegovi že preskrbljeni otroci prostor v njegovi hiši. Čeprav se je torej take sodne odpovedi v smislu zakona dosledno razveljavljalo, je vedno več takih predlogov. Pojavilo se je še nekaj značilnih primerov, ki jih bo treba premisliti ali so škodljivi ali ne. Brez dvoma so škodljivi pojavi in imeli smo jih več, da hišni lastniki ali celo najemniki enostavno deložirajo, to je, postavijo na cesto najemnika ali podnajemnika. Na cesto postavljeni ljudje so iskali zaščito pri sodišču, ki jih je zaščitilo s posestno tožbo, vendar dokončno do odločbe ni prišlo, ker si je deložirani ali sam našel drugo stanovanje, ali je to storil stanovanjski urad. Vsekakor posestna tožba ni efikasna, ker gre zadeva prepočasi, zlasti še, če bi prišlo do izvršbe. Bolje bi take zadeve reševali stanovanjski organi takoj na licu mesta. Naši primeri kažejo nevarno tendenco, da se lastniku ali najemniku splača stranko deložirati, ker se ne zahteva, da bi prišla deložirana stranka nazaj v svoje prostore. V navedenih primerih lastniki stanovanj niso imeli osnove za deložacijo. Nadaljni značilni primer je oni, ko imajo najemniki gospodinjsko pomočnico in po odpovedi delovnega razmerja se gospodinjska pomočnica noče izseliti iz sobe. Najemnik potrebuje drugo gospodinjsko pomočnico in dokler mu prejšnja zaseda sobo, ne more dobiti druge. Po čl. 10 cit. zakona najemnik ne more uspeti s sodno odpovedjo. Šele v osnutku nove uredbe bo najemniku možno odpovedati in bo take primere možno ugodno rešiti. Važnejši so naslednji primeri. So-

cialistični zakupnik gostinskega obrata »Pod skalco« odpoveduje lokal pri Mraku, to je v lastni hiši, poštni menzi z utemeljitvijo, da bo sam odprl gostilno v svojem bivšem lokalu. Sodišče je zavrnilo njegov zahtevek oziroma odpoved razveljavilo z obrazložitvijo, da je njegov socialistični zakup vezan na določen obrat, to je »Pod skalco« in nima dovoljenja za otvoritev obrata pri Mraku. Stanovanjsko poverjeništvo RLO IV. in višja stanovanjska komisija sta priporočala izselitev poštna menze in je zastopnik stanovanjskega poverjenišva RLO IV. pripomnil, da je najbolje, da se poštna menza pri Mraku likvidira in abonenti porazdele po drugih menzah. Sodišče tu zavzema stališče, da za odpoved ni zakonite osnove, pri tem pa je opozoriti še na dejstvo, da je vprašanje ali je tako menzo možno kar enostavno likvidirati in sicer največ zato, da bo socialistični zakup več akumuliral in končno je tudi vprašanje, ali so stanovanjski organi s problematiko družbene prehrane toliko seznanjeni, da so sigurni, da taka razpustitev menze ne bo imela za abonente neprijetnih posledic. V nevarnosti pa je še ena menza in sicer kemične tovarne v Mostah. Tej menzi odpoveduje prostore lastnik hiše, bivši gostilničar Lasan, ki zatrjuje, da bo dobil obrtno dovoljenje in te prostore v socialistični zakup. Ta zadeva še ni rešena. Vzdržalo pa je sodišče v veljavi odpoved krojača, ki je dobil obrtno dovoljenje, ko je odpovedal prostore Fotoliku na Cankarjevi ulici. Ima vse zakonite pogoje, da se vseli v lastni lokal. Značilno je, da se je stanovanjsko poverjeništvo RLO IV. protivilo, da bi sodišče temu krojaču ugodilo, čeprav je bilo tukaj vse zakonito utemeljeno, dočim je bila zadeva socialističnega zakupnika »Pod skalco« vsaj po zakonu neutemeljena. Stanovanjska poverjenišva namreč ne gledajo preveč na to, ali je zadevo zakonito rešiti ali ne, ampak gledajo predvsem na to, ali se bo dalo nekaj v praksi speljati ali ne. Mnenja smo, da je v zadevah sodnih odpovedi neko protislovje, ker namreč sodišče kot odločujoč organ nima nikakršnega vpliva na stanovanjski urad kot izvršilni urad. Na ta način ostajajo sodne odločbe neizvršene, s čimer trpi avtoriteta sodišča in ljudske oblasti sploh.

Od izvršilnih zadev so omembe vredne izvršbe na nepremičninah. Kot zahtevajoča stranka nastopajo poverjenišva za finance, če gre za neplačanje davkov, ali kaka banka, če gre za neplačanje posojila. Do dražbenih narokov do sedaj še ni prišlo in so bile še vse dovoljene nepremičninske dražbe ustavljene, ker so zavezanci plačali dolgovane vsote najkasneje po razpisu dražbenega naroka. Nastaja pa vprašanje, po katerih vidikih je opravljati sedaj cenitve, ko gre razvoj v smeri proste prodaje, cene se namreč zelo spreminjajo. Poleg tega pa je v zadevah cenitev konfuzija in sicer so cenitve v različnih postopkih drugačne, na primer v razlastitvenem postopku se ceni drugače kot v zapuščinskem, izvršilnem ali zaplembenem itd. Zadeva izgleda sedaj taka: tam kjer

država od nepremičnine nekaj dobi, se ceni visoko, tam pa, kjer mora država nekaj dati, se ceni nižje. Med državljani povzroča tako stanje nerazpoloženje in tudi cenilci se ne znajdejo.

V zapuščinskih zadevah smo naleteli na problem v zvezi z zadrugami, ki sicer končno še ni rešen, vendar ga zaradi važnosti omenjam. Gre za različno interpretacijo čl. 73 temeljnega zakona o kmetijskih zadrugah, ki pravi, da »ostane zemlja zadružna«, če dediči ne pristopijo k zadrugi, v primeru zeveda, da je bil zapustnik zadružnik. Prizadete stranke in celo zadruge same so mnenja, da je zakon razumeti tako, da ostane odnos zadružnega dela zapuščine do zadruge neizpremenjen, da ostane tedaj v zakupu, lastnina pa preide na dediče, dočim je javno tožilstvo mnenja, da preide v takem primeru zemlja v last zadruge. Sodišče je v enem primeru osvojilo prvo stališče, vendar je okrožno sodišče zadevo razveljavilo na pritožbo javnega tožilca, ne da bi se določno izrazilo o stvari. Pritožbeno sodišče namreč pravi, da je treba ugotoviti, ali bodo dediči postali zadružniki ali ne in šele potem bo lahko odločiti. Vendar je vprašanje, ali bo taka ugotovitev prinesla odločitev glede lastnine. Čl. 73 cit. zakona pravi v prvem odstavku: »Če umre zadružnik, ki je vložil v zadrugo svojo zemljo in jo obdržal v svoji lasti, podedujejo njegovi dediči — zadružniki njegove pravice nasproti zadrugi.« Po našem mnenju postanejo v tem primeru dediči — zadružniki lastniki. Drugi odstavek tega člena pa govori glede dedičev nezadružnikov in pravi, da »ostane zemlja njej (zadrugi), dediči (nezadružniki) pa podedujejo zakupnikovo pravico do zakupnine oziroma do obresti«, in tudi glede lastnine ni nič govora. Izraz »ostane zemlje njej«, je tako laičen, da je težko razumeti, da je mišljena tu lastnina, ker se lahko tudi razume, da ostane zemlja še nadalje v zakupu. Če bi bila zemlja postala last zadruge, si je res težko predstavljati, zakaj naj lastnik (zadruga) plačuje zakupnino nelastniku (dediču). Zakonodajalec se po našem mnenju ni izražal laično, saj v čl. 74 cit. zakona govori, da postane premoženje zapustnika zadružnika, ki je brez dedičev »last zadruge«. Ne gre pa samo za besedno interpretacijo zakonskega besedila, ampak bo treba preštudirati smisel in event. posledice kakršnekoli rešitve.

Kot ste opazili sem glede dela sodišča omenil samo nekaj zadev in bo sedaj vaši kritiki prepuščeno ali je bilo delo v redu ali ne, ali je bilo na liniji našega socialističnega razvoja, ker se v frazeologijo »socialističen, socializem« nisem spuščal.

Sodišče ima troje uslužbencev več kot lansko leto in sicer 35, od tega je 11 sodnikov, dva pravna referenta, dva zemljiškoknjižna referenta in 20 administrativnih uslužbencev. Dolžan sem pa poročati, da je premalo sodnikov in administrativnih uslužbencev. Delo na sodišču stalno narašča iz leta v leto, v zadnjem času pa zelo občutno. Sedanje število uslužben-

cev že sedaj ni kos svoji nalogi in imamo zato že zaostanke skoraj po vseh oddelkih, na kazenskem, civilnem, nespornem in v zemljiški knjigi, čeprav je storilnost zlasti sodnikov že tako visoka, da smo že na skrajnih mejah zmogljivosti. Ne gre toliko za to, da imamo toliko in toliko zadev odprtih, ampak gre za to, da je toliko in toliko odnosov nerešenih in da državljani pričakujejo, da bodo njihove vloge, prošnje, predlogi itd. čimprej rešeni. Da ne bi predolgo navajal primerjalne podatke, naj glede storilnosti navedem le to, da je v tem polletju opravilo isto število sodnikov prav toliko civilnih obravnav, kot leta 1949 vse leto. Sodniki imajo obravnave trikrat pa tudi štirikrat tedensko, en dan ali dva dni v tednu porabi sodnik za diktiranje sodb in ostalih dopisov, tako da mu ostane en dan ali največ dva dni v tednu za študij spisov in ostalo. Tako stanje povzroča duševno utrujenost, površnost in marsikatera nepravilnost gre na ta račun.

Zaradi naraščanja dela in ker zadnja razrešitev in izvolitev sodnikov porotnikov ni bila prav posrečena, bo treba danes razrešiti in izvoliti nekaj sodnikov porotnikov, ki jih bo predlagala tozadevna komisija. Končno predlagam, da moje poročilo o delu sodišča odobrite.

Predsednik skupščine predlaga razpravo o poročilu Okrajnega sodišča.

Ker se nihče ne oglasi, daje predsednik skupščine poročilo na glasovanje.

Soglasno sprejeto

2. Razrešitev in izvolitev sodnikov porotnikov okrajnega sodišča

Predlaga tov. *Zdešar Henrik*:

Komisija za preiskovanje zadev v zvezi z izvolitvijo in razrešitvijo sodnikov porotnikov Okrajnega sodišča predlaga, da ljudski odbor od 150 izvoljenih sodnikov porotnikov razreši 40 sodnikov porotnikov, zaradi bolezni, odsotnosti in nekatere, ker niso zaprisegli.

Nadalje predlaga komisija, da ljudski odbor izvoli na novo 115 sodnikov porotnikov, ker tako povečano število narekuje potreba. Skupno število sodnikov porotnikov bi na ta način znašalo 225.

I. sklep: Razrešijo se naslednji sodniki porotniki:

Iz rajona I.:

Bizelj Anton,
Čuk Karel,
Dostal Jelena,
Korošec Joža,
Košir Jože,
Kramar Lojze,

Kramar Slava,
Meško Marija,
Mostar Ignacij,
Panter Marija,
Pirh Marija,
Povh Mara,

Tavčar Konrad,
Štimec Franja,
Vilhar Tilka,
Virant Pavla,
Zadnikar Matilda,
Završan Franciška.

Iz rajona II.:

Božič Franc,
Černe Stane,

Magister Vinko,
Ponikvar Cveto.

Iz rajona III.:

Grčar Jože,

Rejc Marta.

Iz rajona IV.:

Babič Marija,
Čebulj Ivan,

Drašler Janez,
Kržišnik Anton,
Ponikvar Jože,

Rihtaršič Nada,
Vidmar Zinka.

Iz rajona V.:

Kašper Mara,

Tomažič Edo,

Trtnik Meri.

Za mladinsko sodstvo:

Iz rajona I.:

Mejak Roža,

Iz rajona V.:

Šmavc Anica,
Znoj Joža.

Jenko dr. Andrej,
Lajevec Anica,

Iz MLO:

Peče Oskar.

Soglasno sprejeto!

II. Sklep: Na novo se izvolijo:

Iz rajona I.:

Šteblaj Marija,
Olifčič Robert,
Einspiler Niko,
Bizjak Stane,
Ravnikar Mica,
Stanič Lojze,
Vrečar Stanislav,
Groznik Karel,
Žerovnik Franc,
Veseli Ljubica,

Burja Tončka,
Žerjav Stane,
Boh Jože,
Rupnik Lojze,
Kadunc Fani,
Zobec Slavka,
Godina Zora,
Mlakar Branimir,
Usenik Martin,
Mehle Janko,

Gerzinič Alojzij,
Ausec Jože,
Hiti Apoloniya,
Potokar Franc,
Jakofčič Niko,
Alt Ivan,
Betagelj Avgust,
Prinčič Edvard,
Šega Leopold.

Iz rajona II.:

Grojzdek Ivan,
Di Batista Franc,
Curk Jože,
Becele Janez,
Kopač Stane,
Medvešek Marjan,
Jakša Jože,
Mrhar Dana,

Resnik Mimi,
Podgoršek Roza,
Ložar Franc,
Gerden Franc,
Rupnik Jakob,
Trontelj Marjan,
Zorko Ladislav,

Križman Milan,
Dolžan Janez,
Kožuš Janez,
Kogovšek Maks,
Humar Marica,
Fugina Jana,
Smolinski Zofka.

Iz rajona III.:

Vojir Jože,
Juvan Janez,
Keršič Albin,
Lah Aleksander,
Gorenc Lojze,
Tomažin Franc,
Globočnik Jože,
Bobnar Rudi,

Kavčič Marjan,
Fireder Franc,
Kogej Viktor,
Žagar Andrej,
Belingar Zinka,
Markelj Avgust,
Baš Mara,
Žorž Angela,

Delkin - Ostanek Mimi,
Podlogar Stane,
Grum Anica,
Stepančič Ema,
Zaletelj Ivko,
Šereg Franc,
Šturm Tončka.

Iz rajona IV.:

Dolničar Milena,
Žalik Anica,
Mele Anica,
Goljevščak Mila,
Romih Mara,
Selan Gabriela,
Škrabelj Marija,
Štangel Cveta,
Berdnik Pavla,
Merčun Lojzka,
Klarič Milka,
Koren Nikolaja,
Šivic Melita,

Prohaszka Marija,
Žabkar Štefka,
Žigon Fanci,
Kraigher Olga,
Žavbi Matija,
Vrhovec Slavko,
Autrata Drago,
Braun Marjan,
Lašič Živojin,
Luin Dušan,
Savenc Franc,
Polak Viktor,

Marolt Anton,
Smrekar Jože,
Lesar Ivan,
Zakrajšek Stane,
Pečarič Alojz,
Vrhovec Slavka,
Koren Mirko,
Janežič Lado,
Skuk Ivan,
Gruden Andrej,
Anželj Veljko,
Turšič Miro.

Iz rajona V.:

Kačar Jože,
Pangeršič Franc,

Snoj Peter,
Čermelj Peter.

Soglasno sprejeto!

Skupščina prekine delo ob 22. uri in prične znova z delom 11. julija ob 8. uri.

3. Poročilo o delu IO MLO

Poroča tov. *Krese Leopold*:

Tovariši in tovarišice, ljudski odborniki!

Moje poročilo o delu Izvršnega odbora in o izpolnjevanju nalog, z ozirom na preteklo polletno obdobje, ne bo popolno. Prvič zato, ker se je v nekaterih vprašanjih podrobno razpravljalo že na zadnjih zasedanjih in drugič, ker smatram, da so nekateri problemi takega pomena, da jih bo treba na enem prihodnjih zasedanj posebej obravnavati, na primer prosveto in šolstvo, zdravstvo, socialno skrbstvo in podobno. Zato se bom omejil le na najvažnejše probleme, zlasti z gospodarskega področja, kot je izvrševanje proračuna, realizacija polletnih planov v proizvodnji in trgovini, situacija na področju blagovnega prometa, investicij in komunalne dejavnosti ter še nekatera vprašanja, ki so neposredno povezana z omenjenimi problemi. To poročilo naj bi, dopolnjeno z diskusijo, služilo kot nekakšen pregled polletnega dela, kateri bo mogel služiti za bližnje zборе volivcev. Predvsem pa je potrebno, da služi skupščini za osnovo kritične analize dela in izdelavo novih smernic, da bomo kar najbolje izvršili letni plan s posebnim ozirom na to, ker z njim zaključujemo tudi naš prvi petletni plan.

Dovolite mi, da predno preidem na obravnavanje prej nakazanih vprašanj, spregovorim nekaj besed o vlogi in nalogah državne uprave, to je države, to je ljudskega odbora v obdobju velikih sprememb v smeri poglobljanja in razširjenja ljudske demokracije v naši državi. Smatram za potrebno, da se o tem govori zaradi tega, ker so tudi v našem mestu razni pojavi svojevoljnega tolmačenja demokracije. Ker se tudi v našem mestu pojavljajo do sedaj potuhnjeni ostanki razrednih sovražnikov socializma, ki skušajo izrabljati široko ljudsko demokracijo za svoje protiljudsko delo, ki upajo, da je sedaj prišel čas, ko se dajo izsiliti kakšne koncesije. Treba je o tem govoriti tudi zaradi tega, ker čestokrat nepravilno tolmačijo ljudskodemokratska načela tudi naši dobronamerni ljudje, bodisi, da je to posledica ozkosti, neznanja, partikularizma, lokalpatriotizma ali pa prišepetavanja ostankov razrednih sovražnikov, bodisi da je to posledica kapitulantstva ali oportunistizma. Oba pojava sta enako škodljiva za nadaljnji razvoj demokracije, ker lahko zavirata ustvarjanje pogojev za nadaljnjo poglobljanje in razširitev ljudske demokracije in zavirata tempo socialistične izgradnje. Zato se moramo proti vsem tem pojavom boriti z enako upornostjo kot doslej, razlikuje se ta borba le po sredstvih, ki jih uporablja ljudska oblast proti enim ali drugim. Sovražniki socializma, izgleda, da se iz zgodovine niso ničesar naučili ali pa so tako kratkega spomina in pameti; menda mislijo, da je vse, kar se pri nas dogaja v

ekonomskem in družbenem razvoju posledica pritiska z zahoda, ne pa rezultat pravilne politike naše Partije. Odtod tudi, naenkrat taka korajža. Zopet izrabljajo spovednice in prižnice za protiljudsko propagando. Spet prihaja volk v ovčjem oblačilu med naivne ljudi. Nekateri reakcionarni duhovniki skušajo na razne načine odvrniti zlasti kmečko ljudstvo od naporov za izgradnjo socializma s tem, da jih nagovarjajo za izstop iz KDZ, k neizpolnjevanju raznih drugih dolžnosti do skupnosti itd.

Slovenski ljudje pa še niso pozabili, kaj vse so prestali prav po zaslugi takih dušebrižnežev. Zato jim je tudi popolnoma jasno, odkod in zakaj taka nenadna vnema 70-letnega župnika za nogomet. Neki duhovnik na Barju prav gotovo ne prihaja med plevce na polje zaradi tega, ker je naenkrat postal tako vnet poljedelski delavec in ker bi hotel čim več doprinesiti k skupnosti, ampak zato, da tam hujska žene proti zadrugam in ljudski oblasti. Taki in vsi podobni, ki na tiho ali celo glasno upajo, da je prišel njihov čas, da se bo vrnilo staro, da bodo dobili vrnjeno nacionalizirano imetje itd., naj vedo, da ima ljudska demokracija svoje zelo točno odmerjene meje, ker dokler bo obstojal poslednji oddelek države, mu bo osnovna naloga varovati pridobitve revolucije in dalje razvijati to revolucijo do izgraditve socializma, do popolne svobode v komunizmu.

Zato je dolžnost oblasti z vsemi sredstvi preganjati vse take pojave, ki bi hoteli, izkoriščajoč svobodo, zavirati tempo razvoja socializma.

Prav tako nepravilno in škodljivo je tudi mišljenje, da spričo poglobljanja demokracije, ko smo izročili podjetja v neposredno upravljanje delovnim kolektivom, ni potrebno, da se država sploh kakor koli vmešava v podjetja, pa četudi se tam sprejemajo taki sklepi, ki škodujejo skupnosti. Moramo si biti na jasnem, da s tem, ko razširjamo demokratične forme upravljanja, še ni rečeno, da smo že v obdobju, ko je sleherni državljan prevzgojen v pravega socialističnega človeka in da zatorej lahko mirno opustimo vsako kontrolo s strani države. Če bi bilo tako, potem bi dejansko lahko likvidirali državo kot aparat upravljanja in kontrole.

Kot je dejal tov. Kidrič: državna oblast odreja svoje funkcije širokim delovnim množicam skladno z razvojem materialnih pogojev in stopnje zavesti teh ljudi, ki jim je zaupano, da v imenu družbe upravlja skupno imovino. Mi napravimo nov skok v poglobljanju demokracije s prenosom kompetenc na neposredne proizvajalce, ko smo že predhodno pripravili pogoje za to.

Naša ljudska oblast je v tem pogledu, zahvaljujoč se pravilni in dosledni, na principih resničnega socializma sloneči politiki KP, napravila lep razvoj v pogledu organizacije gospodarstva in ustvarjanja pogojev za uveljavitev široke ljudske demokracije.

Delo ljudske oblasti bi mogli do sedaj deliti nekako na tri obdobja:

Prvo razdobje je prevzemanje oblasti in obnova opustošenega gospodarstva. Zaplenjeno premoženje narodnih izdajalcev in pa premoženje stare države ter imovina, zaplenjena okupatorjem, pa že v tem obdobju predstavlja dosti močan državni gospodarski sektor. Vendar obstoja še dosti močan privatni sektor gospodarstva, ki bi utegnil motiti razvoj, ne samo priprav za petletni plan, ampak tudi samo obnovo. Zato je morala ljudska oblast voditi najstrožji nadzor nad vsemi proizvodnimi sredstvi.

Drugo razdobje, nekako od leta 1946 do 1950 karakterizira razlašanje buržuazije, popolno prevladovanje državnega socialističnega sektorja v temeljnih gospodarskih panogah in uvedba planskega gospodarstva. To je razdobje tako imenovanega državnega socializma, ko država v imenu ljudstva razlasti buržuazijo in neposredno upravlja gospodarstvo.

Naloga državne uprave v tem obdobju je bila, vložiti vse sile za izvedbo osnovnih nalog v gospodarstvu, ustvariti pogoje za hitro odpravljanje gospodarske zaostalosti. To je razdobje najstrožjega planiranja materiala in delovne sile in usmerjanja na osnovne objekte petletnega plana. To je razdobje premagovanja največjih težav po vojni in razdobje spora s Sovjetsko zvezo in Informbirojem. To je razdobje, ko je naše delovno ljudstvo pod vodstvom KP in svojega državnega vodstva na čelu s tov. Titom prestalo takšne preizkušnje, ki jih dosedaj zgodovina ne pozna in dokazalo vsemu svetu, da se ne pusti ovirati od nikogar na svoji poti za izgradnjo socializma, niti od zunanjih sil, tem manj pa od maloštevilnih ostankov razrednega sovaržnika doma. Ustrezno tem nalogam imamo v tem obdobju razmeroma zelo močan državni aparat zlasti v gospodarstvu.

In tretje obdobje se začne že leta 1950, predvsem z uveljavitvijo zakona o upravljanju državnih gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih. To je bistveno novo razdobje v razvoju naše ljudske revolucije, to je razdobje prehoda od državnega socializma v višjo stopnjo družbenega razvoja, temelječo na družbenem upravljanju proizvodnih sredstev in družbenem razdeljevanju presežkov dela. Zato se tudi sedaj bistveno menjajo funkcije in organizacija državnih organov, ki se iz dosedanjih neposrednih upravljalcev in razdeljevalcev družbenih dobrin spremene v vrhovne nadzornike in usmerjevalce gospodarjenja ter v branitelje pridobitev ljudske revolucije pred notranjimi in zunanjimi sovražniki. Ves razvoj naše ljudske oblasti jasno kaže zavestno borbo naše KP proti uveljavljanju birokracije in dušenju ljudske demokracije. Kaže pa tudi, da država prenaša kompetence na neposredne proizvajalce vedno skladno z razvojem ekonomskih pogojev in razvojem socialistične zavesti ljudi. S tem, ko predaja socialistična država kompetence ljudstvu, pa seveda ona, država, nikakor ni brez odgovornosti za proizvodnjo in nadaljnji razvoj socializma. Naloga države v vseh fazah socialistične graditve je, da se

najodločneje bori proti vsem destruktivnim pojavom. To je treba, da vedo zlasti oni, ki skušajo v kalnem ribariti in izkoristiti demokracijo za razbijanje resnične demokracije.

Država ostane prej ko slej, kot pravi Engels, aparat nasilja, naperjen proti vsakomur, ki bi hotel zavirati razvoj socializma. Proletarijatu je potrebna država zaradi zaščite revolucije, likvidacije reakcionarnega odpora ostankov kapitalizma.

In dalje: (cit. Kardelja) [Kardelj, Borba 1. julija 1951.] »Ali to svobodo v pogojih socialistične države ni treba razumeti v smislu prazne liberalne fraze o svobodi. Ni treba pozabiti stare resnice, na katero sta Marx in Engels stalno opozarjala malomeščanske frazerje in filistre, namreč, da je država — vsaka država! — samo po sebi nasprotje neke abstraktne svobode za vse in za vsakogar, ker ona vedno ščiti en del družbe odnossno njegove interese od drugega dela družbe. Da bi zaščitila »svobodo« enega dela, ona (država) drži v »nesvobodi« drugi del družbe. V tem pogledu se socialistična država v ničemer ne razlikuje od drugih tipov države. Ali ona se razlikuje od njih v tem, da ščiti svobodo borbe in naporov socialističnih sil za odpravo vseh in vsakršnih ostankov sistema in ideologije eksploatacije človeka po človeku, s čimer dejansko ustvarja pogoje za ustvaritev resnične svobode za vse.«

Odreči se vlogi države v borbi za izgradnjo socializma bi pomenilo prav toliko kot odreči se revoluciji in samemu socializmu. Iz tega sledi, da se mora ljudska oblast hkrati, ko sprovaja široko demokratičnost in pripravlja pogoje za nadaljnjo poglobitev te demokracije, najodločneje in z vsemi sredstvi, ki jih ima, boriti proti vsakemu omalovaževanju vloge ljudske oblasti in zlorabljanju demokracije.

Pravilno razumevanje teh vprašanj nam bo omogočilo po eni strani kritično oceniti rezultate dosedanjega našega dela, po drugi strani pa tudi najti za bodoče takšne organizacijske oblike in metode dela — tako za oblastvene organe kot za strokovni upravni aparat — ki bodo zagotovile čim hitrejšo in dosledno izvajanje nalog, katere postavljajo pred nas novi sistem v gospodarstvu in ukrepi za nadaljnji razvoj socialistične demokracije.

*

Prehajam na poročilo o izvrševanju nalog v I. polletju, o črpanju proračunskih in investicijskih kreditov ter o stanju investicij.

Investicije: V letu 1951 so bila po rednem planu odobrena investicijska dela skupaj v višini 90.780.000.— din.

Od tega je bilo do 1. VII. 1951 izčrpano 40.492.000.— din.

V letu 1951 pa je bilo vsled nizke kvote investicijskih kreditov potrebno, da se razna investicijska dela, ki so bila v letu 1950 v rednem

planu investicij, nadaljujejo in je bilo vsled tega odobrenih po vzporednih planih investicijskih del v vrednosti 61,184.000.— din.

Od tega je bilo do 1. VII. 1951 izčrpanih 49,032.000.— din.

Z ozirom na novo situacijo, ki je nastopila po uveljavitvi uredbe o cenah gradbenega materiala in z ozirom na razpoložljiva sredstva, je moral IO ustaviti vsa gradbena dela, razen dela na sledečih gradbenih objektih in določiti najnujnejšo prioriteto.

	din
1. Mlekarna (izgradnja obrata in kotlarne do III. faze, upoštevajoč, da dobimo od UNICEF-a brezplačno stroje v vrednosti 40 milijonov din)	25,620.000.—
2. Dečji dom (dograditev I. in II. trakta)	19,000.000.—
3. Mestna plinarna (komorna peč, vodni hladilnik in bazena za katran)	12,700.000.—
4. Trolejbus (napeljava gornjega voda kablovodov ter ureditev cest. postaj)	7,500.000.—
5. Stanovanjska kolonija — Šiška (dograditev bloka XV)	18,500.000.—
6. Uprava cest (tlakovanje in asfaltiranje cest)	7,000.000.—
7. ECŽ (izgradnja spodnjega ustroja proge na Zaloški in Tržaški cesti)	6,000.000.—
8. Kanalizacija (izgradnja kanalov Št. Vid in Mirja)	12,900.000.—
9. Mestni vodovod, izgradnja vodnjaka VI., VII. ter globinska vrtanja	1,500.000.—
Skupaj	110,720.000.—

Ta dela nam je odobril tudi Operativni štab za investicijsko izgradnjo LRS.

Vendar je situacija pri izvajanju novega plana investicij pereča vsled nezadostnih lastnih sredstev za finansiranje investicij. Trenutna situacija

glede finansiranja plana investicij za leto 1951 v zgoraj omenjeni višini 110,720.000.— din je sledeča:

	din
1. Izčrpana finančna sredstva do 1. VII. po <i>rednem</i> planu	40,492.000.—
Izčrpana finančna sredstva do 1. VII. po <i>vzporednih</i> planih	49,032.000.—
Skupaj izčrpanih	89,524.000.—
2. Potrebna sredstva za pokritje obveznosti za izvršena dela do 1. VII. 1951 po rednem planu in neplačani računi	35,273.000.—
Potrebna sredstva za pokritje obveznosti za izvršena dela do 1. VII. 1951 po <i>vzporednih</i> planih	23,130.000.—
Skupaj še potrebno	58,403.000.—
Skupaj angažiranih sredstev do 1. VII. 1951 v višini	147,927.000.—
3. Planirana finančna sredstva za finansiranje investicij za leto 1951 (del dobička ter splošni amortizacijski sklad)	200.000.000.—
4. Ostane za finansiranje novega investicijskega plana	52,073.000.—
5. Vrednost nadaljevalnih investicijskih del v znesku..	110,720.000.—
Primanjkljaj torej	58,647.000.—

Gornji primanjkljaj bi se mogel delno kriti iz nivelizacijskega sklada MLO-ja,

prispevkov podjetij in njihovih skladov in z znižanjem lastnih obratnih sredstev podjetij.

V kolikor tudi to ne bo krilo primanjkljaja, bomo morali zaprositi za pomoč pri Ministrstvu za finance LRS.

Ostvarjenih lastnih sredstev izvenproračunskih investicij od skupno predvidenih 200,000.000.— din je 102,193.598.— din, kar kaže, da je bilo planiranje sredstev za finansiranje investicij pravilno.

Proračun: Čeprav je plan polletnih dohodkov po proračunu, gledano v celoti, presežen za 48 0/0, vendar stanje ni zadovoljivo, predvsem ne pri dohodkih od prebivalstva, kjer je dosežen polletni plan le 73 0/0-no.

Dohodki po vrstah so dotekali takole:

Vrsta dohodkov	Letni plan	Poletni plan	Predvideno doseženo do 30. 6. 1951	% Doseženih dohodkov napram let. planu	% Doseženih dohodkov napram pollet. planu
1. Dohodki iz gospodarstva	112,908.000	47,000.000	100,700.000	89.1 %	213.8 %
2. Dohodki od prebivalstva	4,892.000	2,150.000	1,570.000	32 %	73 %
3. Dohodki uradov in ustanov	14,000.000	7,643.000	8,200.000	58.5 %	107.2 %
4. Ostali dohodki	39,100.000	27,737.000	14,800.000	37.8 %	53.3 %
S k u p a j	170,900.000	84,610.000	125,270.000	73.3 %	148 %

V prvem polletju 1951 je bilo torej planirano 84,610.000 din dohodkov v mestnem proračunu ter je bilo po nepopolnih podatkih v tem razdobju doseženo 125,270.000 din, kar pomeni, da znaša % doseženih dohodkov napram polletnemu planu 148 in procent napram letnemu planu 73.3 %.

Najvažnejši dohodki mestnega proračuna so dohodki iz gospodarstva. Ti dohodki so bili v prvem polletju doseženi za 113.8 % napram polletnemu planu dohodkov iz gospodarstva, katerih je bilo predvideno v znesku 47,080.000 din, tako da imamo presežek dohodkov v I. polletju 40,660.000 din.

Ako primerjamo proračunske dohodke I. polletja z dohodki istega razdobja leta 1950, dobimo sledečo sliko:

Vrsta dohodkov	Ostvarjeni dohodki v I. polletju 1950	Ostvarjeni dohodki v I. polletju 1951	
1. Dohodki iz gospodarstva ..	74.211.253.—	100,700.000.—	135.6 %
2. Dohodki od prebivalstva..	3,297.692.—	1,570.000.—	47.6 %
3. Dohodki uradov in ustanov	9,286.983.—	8,200.000.—	88.3 %
4. Ostali dohodki	57,029.207.—	14,800.000.—	25.9 %
S k u p a j	143,825.135.—	125,270.000.—	87 %

Ta primerjava nam sicer ne da popolne slike, ker je bila lansko leto participacija republiških in zveznih podjetij nekoliko večja kot letos, vendar se jasno vidi zaostanki v izterjavanju davkov pri kmetih in obrtnikih.

Zaostanki na davkih iz prejšnjih let znašajo 3,807.619 din, zaostanki na letošnjih akontacijah pa 4,060.168 din, skupaj 7,867.787 din (od tega dolgujejo kmetje 2,387.070 din, obrtniki pa 3,212.405 din!).

Tudi izdatki so v primerjavi z lanskim letom relativno nižji. Po vrstah izdatkov izgleda takole:

Vrsta izdatkov	Izvršitev izdatkov v I. poll. 1950	Izvršitev izdatkov v I. poll. 1951	%	Opomba
1. Investicije za kapit. izgradnjo	—	—	—	
2. Investicije v korist družb. standarda ..	22,684.595	—	—	
3. Prosveta in ljudska kultura	33,778.347	21,010.000	62.2 %	Vsled prenosa sred. šol na rajone
4. Socialno zdravstvena zaščita	34,695.788	38,200.000	110.1 %	Vsled epidemije gripe v Ljubljani
5. Izdatki državne uprave	20,748.311	20,300.000	97.8 %	MF že upo- števalo redukcije tekem leta
6. Proračunska rezerva	2,205.595	5,350.000	242.6 %	Počit. kolo- nije posojilo Snaga, razsvetljava
S k u p a j	114,112.636	84,860.000	74.3 %	Investicije izpadle

Napram polletnemu planu v višini 91,312.300 din znaša realizacija proračunskih izdatkov 84,860.000 din ali 92.9 odstotka. Prihranek znaša 6,452.300 din.

Izdatki za prosveto in kulturo so toliko nižji zaradi tega, ker so bile prenešene srednje šole na rajonske proračune.

Izdatki za socialno zdravstveno zaščito so preseženi zaradi epidemije gripe v Ljubljani.

Črpanje proračunske rezerve je toliko preseženo, ker je bilo treba dati večje zneske za čistočo mesta, razsvetljava in podobno.

Reševanje problemov s področja trgovine in preskrbe.

Sprostitev prodaje industrijskega blaga, še bolj pa sprostitve prometa s kmetijskimi pridelki in ukinitve obveznega odkupa večine kmetijskih pridelkov, predstavlja za celotno našo trgovino popolnoma nov sistem poslovanja. Uspehi, ki so bili na področju trgovine doseženi v poslednjih mesecih (čeprav niso povsem zadovoljivi), kažejo, da so bili ti ukrepi pravilni in da omogočajo hitrejši in boljši trgovski promet in s tem tudi izboljšanje preskrbe mestnega prebivalstva. Samokritično moramo prikazati, v čem so bile osnovne slabosti v poslovanju našega trgovskega aparata v tem obdobju, da bi se poslovanje v bodoče odvijalo še uspešneje in v zadovoljstvo potrošnikov.

V zvezi s sprostitvijo trgovine se je v prvem polletju 1951 blagovni promet v trgovini in gostinstvu znatno povečal, deloma na račun večjega orpanja kupne moči ljubljanskega prebivalstva, v glavnem pa zaradi večjega priliva kupcev od zunaj.

Efektivni blagovni promet je v prvem polletju 1951 napram istem razdobju v letu 1950 narasel za 465,663.000 din ali za 50 %.

V celotnem blagovnem prometu je zagotovljena oskrba v letu 1951 napram 1950 vrednostno sicer padla in predstavlja 12.32 % v strukturi blagovnega prometa napram 25.13 % v letu 1950. Pri tem pa je treba upoštevati, da je v vrednostnih pokazateljih za leto 1950 v zagotovljeni preskrbi zajeta tudi vsa prodaja industrijskih proizvodov na industrijske točke in denarne kupone v vrednosti 137,770.000 din. Vrednost prehranbenih predmetov zagotovljene preskrbe v prvem polletju 1950 je znašala 242,821.000 din. Kljub znižanju cen osnovnim prehranbenim predmetom zagotovljene preskrbe v januarju letos pa je realizacija zagotovljene preskrbe po vrednosti v prvem polletju 1951 celo nekoliko višja.

Količinska primerjava glavnih prehranbenih predmetov, razdeljenih v letu 1951, nam dokazuje, da se je stanje zagotovljene preskrbe s prehranbenimi predmeti napram prvemu polletju 1950 znatno izboljšalo.

Na primer:

	1950	1951	indeks
sladkor	830 ton	845 ton	101,8 %
meso	1.313 ton	1.408 ton	107,2 %
maščobe	536 ton	736 ton	137,2 %
mlevski izdelki	6.943 ton	6.676 ton	96,2 %

V prvem polletju lanskega leta je bilo 126.000 potrošnikov povprečno -vsak mesec, letos pa okrog 127.300.

Nižje količine so potrošniki prejeli samo v mlevskih izdelkih zaradi znižanja obrokov meseca oktobra lanskega leta povprečno za 10 %. V vseh ostalih predmetih pa je bila delitev v letošnjem polletju tako časovno kot količinsko dosti boljša kot lansko leto.

Kot republiški dodatek je bilo v letu 1950 razdeljenih 358 ton prehranbenih predmetov (ajdova moka, fižol, marmelada, riž, ješprenj, keksi). V letu 1951 pa je bilo prodanih potrošnikom v okviru republiške dopolnilne preskrbe 734 ton živil ali 205 % napram letu 1950. V dopolnilni preskrbi je slabše samo z jajci, ki so jih potrošniki mogli kupiti na karte samo 120.000 kom. napram 285.770 kom. v prvem polletju 1950. Pri tem pa je treba upoštevati, da so potrošniki prejeli na karte večje količine jajc v prahu kot dopolnilno preskrbo ter da je prosti trg z jajci v letošnjem letu bolje založen kot lani.

Poleg zagotovljene preskrbe so potrošniki Ljubljane dosedaj prejeli v okviru pomoči organizacije Care na 267.921 nakaznic in kolektivnih nakazil skupno še 241.128 kg mleka v prahu, 120.564 kg jajc v prahu in 71.019 kg masla.

Poseben problem, ki je vsekakor prej kot zadovoljivo rešen, predstavlja preskrba Ljubljane z mlekom. Padec dotoka mleka se je pokazal v mesecu januarju vse do aprila. V maju pa se je le delno dvignil, dočim imamo občuten padec zopet v mesecu juliju. Tako ga dnevno prodaja mestno podjetje »Mleko« od 16 pa največ do 18.000 litrov na dan. Nismo pa evidence, koliko ga dnevno dostavljajo, kmetje direktno potrošnikom. Napram potrebam po prejšnjem kartnem sistemu znaša kritje 44 % napram 64 % v lanskem letu. Če pa upoštevamo še mleko iz pomoči organizacije CARE, se kritje dvigne na 74 %. Deloma je temu kriva večja potrošnja pri samih kmetovalcih in v podeželskih centrih, deloma slaba organizacija odkupne mreže, deloma pa tudi nerazumevanje okrajnih ljudskih odborov, ki čestokrat ne nudijo pri odkupu mleka nobene pomoči; dogaja se celo nasprotno, da njihova podjetja preperečujejo našim podjetjem odkupovanje. Tipičen primer za to je Kamnik. Podjetje »Mleko« bo moralo več skrbí posvetiti organizaciji samega odkupa, zlasti pa transportu, tako da bi bil čas transporta do Ljubljane čim krajši. V kolikor nam ne bo uspelo nabaviti dovoljnega števila prevoznih sredstev podjetju, mora podjetje ostreje ukrepati proti raznim pogodbenim prevoznikom zaradi časovnih zamud. Za izboljšanje kvalitete mleka za dojenčke in bolnike se vrši na področju Ljubljane in najbližje okolice pregled krav.

Nadaljnji problem je preskrba s sadjem in zelenjavo. Čeprav je boljša od lani, še vedno ni zadovoljivo rešena. Udeležba socialističnega sektorja kmetijstva in državnih trg. podjetij se sicer iz meseca v mesec veča,

vendar danes še ne obvladuje trga. Količinsko je trg sicer dobro založen, vendar cene sorazmerno ne padajo, šestokrat po krivdi državnih podjetij.

Pri prosti prodaji kmetijskih pridelkov je udeležba sektorjev, vštevši državna trgovska podjetja, po vrednosti naslednja:

Sektor	I. četrtl.	april	maj	junij
Državna posestva in ekonomije	21.8 0/0	25.9 0/0	23 0/0	27.25 0/0
Državna trgovska podjetja	13.6 0/0	14.7 0/0	24.9 0/0	19.15 0/0
Skupaj državni sektor	35.4 0/0	40.6 0/0	47.9 0/0	46.40 0/0
Zadružni	6.5 0/0	9.1 0/0	7.9 0/0	10.40 0/0
Privatni	58.1 0/0	50.3 0/0	44.2 0/0	43.20 0/0

Če upoštevamo, da prodaja državni sektor vsaj v glavnem po nižjih cenah, zadružni sektor pa v celoti po nižjih od privatnih, je udeležba socialističnega sektorja še dosti višja kot prikazujejo gornji odstotki. Padec udeležbe drž. trg. podjetij v zadnjem mesecu je nastal deloma tudi zaradi omejitve razpolaganja z gotovino za proste odkupe.

Poleg sadja in zelenjave pa socialistični sektor na trgu uspešno intervenira s prosto prodajo prehranbenih predmetov, ki se dele tudi v zagotovljeni preskrbi. Do 30. VI. je bilo prodano na trgu po cenah, nižjih kot pri privatnem sektorju, preko 87.000 kg masti in olja. Zadnji čas se prodaja tudi moka. Čeprav so za našega potrošnika cene razmeroma še dosti visoke, se vendar pri posameznih predmetih, pa tudi v celoti kaže tendenca zniževanja cen. Z večjo udeležbo socialističnega sektorja in pa s pravilnejšim odnosom državnih odkupnih podjetij bi brez dvoma te cene šle hitreje navzdol. Pri nekaterih predmetih imamo celo znatnejši padec, kar kaže, da je novi sistem trgovine v principu pravilen. Tako je stal prej 1 kg perutnine od 200 do 450 din, sedaj 150 do 250 din v privatnem sektorju, v državnem od 110 do 280 din; mast: privatni sektor januarja 550 do 700 din, junija 340 do 400 din, državni sektor februarja 500 din, junija 325 din; surovo maslo: marca 650 do 700 din, junija 450 do 500 din privatni sektor, pri državnem pa je cena padla od 600 na 400 din. Mleko v privatnem sektorju vse do maja 35 do 40 din, v juniju 25 do 35 din. Bela moka privatni sektor 119 do 220 din v februarju, koncem junija pa 160 din, državni sektor 170 din oziroma 150 din.

Pri industrijskih proizvodih je najočitnejša tendenca padanja cen pri čevljih, katerih cene so od 15. januarja do danes znatno padle, n. pr.: moški delavski čevlji od 3300 v marcu na 2400 v juniju; moški nizki boks čevlji od 4000 na 2500, ženski nizki boks čevlji od 4200 na 1900 in otroški čevlji od 2200 na 1200 din.

Cene tekstilnemu blagu se niso bistveno izpremenile v glavnem zaradi pomanjkanja in podražitve surovin, ki jih moramo uvažati in pa zaradi

še dosti velikega povpraševanja, zlasti po kvalitetnejšem blagu, predvsem s strani kmečkega prebivalstva.

Gostinstvo v novem sistemu ni doseglo tolikšnega povečanja prometa kot trgovina. Višje cene samo deloma opravičujejo tako stanje. Osnovni vzrok po našem mnenju, da je promet v gostinstvu v primerjavi z lanskim letom presežen samo za 24%, je v tem, da se naš gostinski kader ni dovolj znašel v tej svobodni trgovini in da ne izkorišča vseh možnosti in oblik organizacije gostinstva. Na primer, ne izkoristi dovolj raznih prireditev, čestokrat se zgodi, da razne športne in druge organizacije prosijo gostinstvo, da bi na njihovih prireditvah organiziralo prodajo pijač in jestvin, pa se nihče ne odzove.

Da bosta trgovina in gostinstvo v drugem polletju uspešno izpolnila postavljene naloge, bo predvsem nujno odpraviti različne subjektivne napake.

Za preskrbo Ljubljane s kmetijskimi proizvodi bodo morala naša trgovska podjetja navezati tesnejše stike s kmečkimi delovnimi in splošnimi zadrugami, prav tako pa bo naša naloga usmerjati delo ljubljanskih zadrug in kmetijskih posestev, da bodo čim več proizvedla in postavila neposredno na trg. O stanju v kmetijskih delovnih zadrugah in na državnih posestvih bo poročal tov. Sitar.

Za pravilno in uspešnejše delo naših trgovin je nujno, da se dosledno uveljavi sistem plačevanja po učinku v skladu z veljavnimi predpisi in na način, ki bo za osebje dejansko vzpodbuden, in to za vse, ne samo za nekatere uslužbence. So primeri, da vodilno osebje prejme mesečno od 12.000 do 15.000 din plače, dočim je povprečni zaslužek ostalih uslužbencev v istem podjetju znatno nižji, na primer pri podjetju »Prehrana«, kjer vodilno osebje prejema 12.640 do 14.985 din, vsi ostali pa povprečno od 4000 do 5000 din. To daje slutiti, da tu ne sodeluje delavski svet odn. celotni kolektiv. Nikakor bi ne bilo pravilno uvajati uravnilovke, vsekakor pa morajo biti na ustvarjanju večjih dohodkov, znižanju stroškov itd., zainteresirani vsi uslužbenci in v tem smislu je tudi treba nagradjevati delo posameznikov.

Uvedba plačevanja trgovskega osebja po učinku pozitivno vpliva na poslovanje podjetij, zlasti glede nabave in prodaje blaga. Opaziti je bolj kulturno postrežbo, rentabilnost podjetij se izboljšuje. Rajonska trgovska podjetja so bila pred uveljavitvijo te uredbe pasivna, sedaj so aktivna in izboljšalo se je njihovo delo, kakor tudi prejemki njihovega osebja.

Ta uredba navaja podjetja na štednjo pri stroških. Vendar to štednjo ni razumeti tako, kakor skušajo nekateri tolmačiti, češ da radi štednje ne morejo urediti lokalov, vzdrževati čistoče, opremiti izložb in podobno. Vse te stvari spadajo h kulturni trgovini. Nujno je, da trgovska podjetja store več kot doslej za dobro izbiro blaga, kakor tudi za zunanji izgled

lokalov, čistočo in reklamo, kajti brez dvoma je lepo urejena trgovina ogledalo podjetja, kupci se takih prodajalen raje poslužujejo. Saj je tudi znano, da kapitalistični trgovec čestokrat izda za nekatere predmete za reklamo več kot za samo blago. Nekatera podjetja so k temu že pristopila, zlasti manufakturna in galanterijska. Pod kritiko pa so še vedno trgovine s prehranbenimi artikli in zelenjavo. To je potrebno izboljšati že zaradi samega zunanjega izgleda mesta, kajti k nam prihaja vedno več inozemskih turistov.

Nujno je tudi, da naša podjetja pravilno organizirajo nakup blaga, zlasti v pogledu cen in izbire. Upoštevati morajo dejanske potrebe potrošnikov ter izločati razne posrednike, ker vse to vpliva na cene. V pogledu nabave industrijskega blaga morajo naša podjetja dajati več pobud proizvodnim podjetjem v pogledu asortimana in kvalitete ter nuditi pomoč pri nabavi surovin. V tem pogledu so sicer podjetja že napravila korak naprej, vendar še ne v dovoljni meri.

Z novo uredbo o nakupovalcih bo v nakupnem aparatu več discipline, ker bodo odpadli tisti nakupovalci, ki so kupovali blago od privatnikov po vsaki ceni, razpolagali z državnim denarjem ter se niso menili za škodo, ki jo s tem napravijo državi, v največji meri pa predvsem potrošniku.

Nadalje bo treba posvetiti več pozornosti poslovanju obratov v socialističnem zakupu, da se ne ponovijo primeri, da zakupnik več kot 3 mesece ne odvede državi predpisane akumulacije v višini preko 400.000 dinarjev ter s temi sredstvi opravlja nekontroliran promet (bife Kajfež, Masarykova cesta).

Za odpravo takih in podobnih napak pa bo v bodoče potrebno poleg sodelovanja komisij ljudskega odbora, predvsem poživiti delo potrošniških svetov. Delo teh svetov je bilo občutiti največ v času, ko so se pojavljali časovni ali količinski izpadi zagotovljene preskrbe. S sprostitvijo trgovine pa je delo svetov, razen par izjem, skoraj popolnoma prenehalo. Potrošniški sveti naj rešujejo vse probleme in napake, ki se pojavljajo v posameznih poslovalnicah in podjetjih. Predstavniki potrošniških svetov so že nekajkrat izrazili željo po okvirnih navodilih za delo potrošniških svetov. Ta navodila je treba v okviru obstoječih zakonitih predpisov čimprej izdelati.

Izvršitev polletnega plana naših industrijskih podjetij.

Analiza izvršenega plana v prvem polletju kaže, da je letni plan dosežen s 44 0/0. Pri tem pa je treba upoštevati, da je za nekatera podjetja n. pr. v živilski in gradbeni industriji, proizvodnja v drugem polletju že po svojem karakterju večja kot v prvem. Da plan ni bil dosežen,

so v nekaterih podjetjih tudi objektivni vzroki, v pomanjkanju surovin, preseljevanju obratov itd. Pod planom so podjetja Unitas, zaradi selitve in zaradi tega, ker je peč-kupolka pričela obratovati šele v prejšnjem mesecu, dočim je bila v planu že za začetek leta. Prav tako je v podjetju Elektra nov stroj za izdelovanje šip, skonstruiran kot prvi v Jugoslaviji, pričel obratovati šele v drugi polovici leta. Nadalje je močno pod planom kemična industrija, predvsem tovarna Ilirija zaradi pomanjkanja parafina, katerega bi morala po planu dobiti 400 ton, do sedaj pa ga je prejela le 4 tone. Tu je treba pohvaliti iniciativo delovnega kolektiva, da so kljub pomanjkanju surovin iz uvoza našli domača sredstva za normalno obratovanje podjetja. Prav tako je pod planom tekstilna industrija za 12 %, čemur je vzrok predvsem pomanjkanje surovin (bombaža, svile in volne), katere podjetja prejemajo iz uvoza. Presegla pa so plan podjetja v industriji gradbenega materiala in živilski stroki, razen podjetij Vinocet in Alko, ker je njihovo delo sezonskega značaja. Problem delovne sile, ki je v preteklem letu predstavljal eno osnovnih ovir pri izvrševanju plana, letos ne predstavlja nikakih težav, ker se je delovna sila v podjetjih v glavnem ustalila. Stalež administrativnega osebja se je znižal za 40 %, s čimer se kvaliteta dela v administraciji ni poslabšala. Kljub temu pa se nekatera podjetja še upirajo zniževati odn. vodijo borbo za povišanje osebja v administraciji.

V vseh podjetjih so bili izvoljeni delavski sveti z upravnimi odbori koncem preteklega leta. Splošno so se ti delavski sveti zlasti v večjih podjetjih že uveljavili, dočim v manjših podjetjih obrtnega značaja še ne sodelujejo pri upravljanju podjetja, ter so ta več ali manj prepuščena direktorju podjetja. Posebej pa je treba opozoriti na napake, ki so se pokazale pri delu delavskih svetov oz. upravnih odborov, to tem bolj, ker postajajo z uvedbo novega finančnega sistema gospodarska podjetja popolnoma samostojna in odvisna samo od svojega lastnega dela, zaradi česar bodo tudi dohodki oz. nagrade delovnega kolektiva zavisele izključno od aktivnosti podjetja. Iz dosedanjega dela sklepamo, da so se upravni odbori skoraj v večini primerov premalo bavili s vprašanjem proizvodnje, izboljšanjem poslovanja, z znižanjem polne lastne cene, več pa s tistimi vprašanji, ki prinašajo neposredno, čeprav samo enkratno korist delovnim kolektivom, t. j. vprašanje dopustov, prekomernih nagrad, organiziranje izletov itd. V nekaterih podjetjih še niso našli pravega načina sodelovanja pri opravljanju podjetja med direktorji in predsedniki upravnih odborov odn. upravnimi odbori. Direktorje postavlja pristojni organ ljudske oblasti oz. državne uprave in so le-temu odgovorni, da se podjetje upravlja v skladu z zakonskimi predpisi in da preprečijo vsakršen ukrep, pa četudi bi sklenil delavski svet, če ni v skladu s predpisi, odn. če bi rodil škodljive posledice za dotično podjetje ali na ka-

kršenkoli način škodoval celotnemu gospodarstvu. So primeri, ko direktor popolnoma podleže pritisku in dopušča, da se sprovajajo mere, ki niso v skladu z upravljanjem splošne družbene imovine. Prav tako pa imamo primere, ko direktor še vedno misli, da je absolutni gospodar v podjetju, ne posluša nasvetov upravnega odbora in delavskega sveta. Zmotno je, če mislijo direktorji nekaterih podjetij, da si bodo utrdili svoj položaj s popuščanjem in liberalizmom, ali pa z omalovaževanjem upravnih odborov. Samo s skupnim sodelovanjem in pravilnim usmerjanjem gospodarstva v skladu s splošnimi interesi je mogoče zagotoviti prosperiteto podjetja in s tem seveda tudi izboljšanje položaja celotnega delovnega kolektiva.

Zmotno in za sam delovni kolektiv škodljivo je mišljenje in praksa nekaterih podjetij, ki mislijo s tem, ko prekomerno nagrajujejo posamezne delavce in s tem trošijo denar, ki povečujejo dopuste itd. in pri tem smatrajo, da državna uprava nima nobene pravice poseči v tako poslovanje in ga tudi preprečiti, ako je to potrebno. Imamo primere, da so delovni kolektivi za več dni ustavili proizvodnjo in šli na izlet, n. pr. Vinocet, Tovarna Zmaj, Žima, Tovarna testenin, Torbica, Alko itd. Delovni kolektiv tovarne Šumi je odredil od 25 zaposlenih delavcev 13 nad 20 dni dopusta, ostalim pa nad 15 dni. Tak način poslovanja prav gotovo ni v skladu z določili o upravljanju podjetij in škoduje celotnemu družbenemu gospodarstvu, prej ali slej pa tudi samemu delovnemu kolektivu.

Naša dolžnost je skupaj s sindikalnimi organizacijami pobijati taka ozka lokalpatriotska gledanja na kompetence delovnih kolektivov in pripraviti vodstva podjetij, da bodo po sprejetju novega finančnega sistema in drugih gospodarskih ukrepov dejansko sposobni voditi gospodarska podjetja v korist celotnega družbenega gospodarstva.

Tesno povezano z našo lokalno industrijo je treba obravnavati tudi obrtniško delavnost. Z novimi gospodarskimi ukrepi, s sprostitvijo trgovine, poživitvijo blagovnega prometa v merilu cele države, je tudi obrtništvu odprta perspektiva za mnogo večji razmah. Obrtniška proizvodnja v Ljubljani predstavlja 39 % celotne lokalne proizvodnje. V letu 1950 je proizvodnja v obrtništvu porasla za cca 36,8 %. Od skupne obrtniške proizvodnje je bilo v obliki uslug dano na razpolago prebivalstvu samo 39,7 %. Ostalo je šlo v prodajo preko trgovske mreže oz. za investicije. Privatni sektor je udeležen v celotni obrtniški dejavnosti z 61 %, za široko potrošnjo pa s 55,3 %. Čeprav se je število obrtnih obratov že dokaj približalo predvojnemu stanju, je z ozirom na porast prebivalstva Ljubljane za 49,7 %, še vedno občutno pomanjkanje zlasti pri nekaterih obrtnih, ki delajo za usluge prebivalstvu. Popolnoma nepravilno je stališče nekaterih privatnih obrtnikov in tudi večine članov upravnega odbora Obrtne zbornice, češ da je v Ljubljani že dovolj obrtnih delavnic

in da je treba zavirati nadaljnja odpiranja novih obrtnih obratov. Da tako stališče ni pravilno, dokazujejo naslednja dejstva. Prebivalec Ljubljane mora čakati na uslugo ali izdelek v ključavničarski stroki povprečno 3 do 4 tedne, v mehanični 1 do 6 mesecev, vodovodno instalacijski 2 do 6 tednov, električarski 1 do 5 tednov, pleskarski in soboslikarski 4 do 10 tednov, krajaški in šiviljski 2 do 4 mesece, čevljarški 2 do 8 tednov in v tapetniški stroki 2 do 4 mesece. To narekuje, da bo moral tako Mestni ljudski odbor kot Obrtniška zbornica voditi politiko za povečanje obrtniških storitev in obrtniške proizvodnje. Prav tako bomo morali vsi skupaj storiti več za dvig strokovnega kadra v obrtništvu, kajti nekatere stroke so skoro brez naraščaja, n. pr. galvanizerska stroka, kleparska, štukaterska, kamnoseška, pečarska stroka, optika, radiotehniki itd.

Eden zelo težavnih problemov za mesto Ljubljano je brez dvoma komunalna delavnost. Prvič zaradi tega, ker so v glavnem vse komunalne naprave in ustanove zelo zastarele, kot vodovod, plinarna itd., ki se niso obnavljale že desetletja; in drugič, ker je nagla rast mesta združena z vedno večjimi potrebami. Prebivalstvo Ljubljane je številčno poraslo od predvojnih 70.000 na preko 120.000. Poleg tega moramo računati tudi z dejstvom, da je Ljubljana gospodarsko politični center republike ter turistično mesto, zaradi česar je komunalna problematika tem bolj pereča. Stare naprave vodovoda in plinarne, da ne govorim o najprimitivnejšem načinu čiščenja Ljubljane, nam narekuje, da bomo morali že letos, zlasti pa v prihodnjem letu, posvetiti več svojih sil za izpopolnitev teh naprav. Spričo omejitve gradbenih del bomo skušali v letošnjem letu izvršiti čim več za vzdrževanje obstoječih cest in hodnikov. Doslej je bilo že izvršenega 9.300 kv. metrov kockanega tlaka, položenih 2,5 km robnikov, obnovljenih 12.000 kv. metrov makadamskih cest, 4.500 kv. metrov pločnikov in 350 kv. metrov porfirnih hodnikov. Do konca leta je v planu še obnova Tacenske ceste, Zaloške, Ižanske in Medvedove ceste, Grubarjevega nabrežja, Groharjeve ulice, Pred Prulami, Parmove, Smoletove in Costove ulice. Za ta dela sta material in delovna sila že pripravljena, težje je še finančno vprašanje. Sličen problem je tudi s tramvajskim prometom, katerega proge so v zelo slabem stanju. Na Zaloški cesti se bo izvršil poizkus novih spodnjih temeljev, katerega se bo potem sprovedlo tudi na ostalih progah. Za trolejbus je sedaj nabavljen že ves potreben material ter se že vršijo montažna dela in je računati, da bo proga Ljubljana—Ježica odprta v jeseni.

Sedaj se vršijo dela na kanalih v Št. Vidu in na Mirju. Kaj več letos zaradi premajhnih finančnih sredstev ne bo mogoče napraviti.

Z dograditvijo komorne peči, vodnega hladilnika in bazena za kataran se bo izboljšala kvaliteta plina in povečala proizvodnja plinarne.

Za zadovoljivo rešitev preskrbe z vodo bo v prihodnjem letu potrebno izvršiti večja dela. Letos pa bosta zgrajena dva vodnjaka in še nekatera druga dela.

Na področju komunalne delavnosti predstavlja dosti težko vprašanje čistoča in red v mestu. Niso težave samo v tem, da ne razpolagamo s tehničnimi sredstvi za vzdrževanje reda in čistoče, kar bomo skušali delno že letos popraviti, temveč težave povečuje skrajno malomaren odnos prebivalcev do teh vprašanj. Izvršilni odbor v zvezi s tem predlaga ljudskemu odboru poseben odlok, ki se bo obravnaval kot posebna točka današnjega dnevnega reda.

Dosti je še drugih vprašanj s področja komunale, o katerih bo gotovo govoril tov. Aleš Jelenc.

Na koncu še na kratko nekaj besed o stanovanjskem vprašanju, dodatno k poročilu tov. Mojškerca na III. zasedanju. V okviru Mestnega ljudskega odbora v tem polletju ni bilo dograjenih večje število stanovanj. Pridobljenih je bilo le nekaj stanovanj z utesnitvijo in preselitvijo ustanov. Poleg tega je bilo po podatkih poverjenišтва za stanovanjske zadeve dograjenih približno 500 stanovanj v malih hišah.

Poleg tega je na področju Ljubljane nedokončanih stanovanjskih zgradb z 950 stanovanji. Izvršilni odbor bo vplival na ustanove, ki gradijo te stavbe, da prvenstveno zaključijo ta dela. Razen tega so še možnosti pridobivanja stanovanj z utesnitvijo ustanov odnosno z izpraznitvijo stanovanjskih hiš, zasedenih od uradov in ustanov. Koliko je teh stanovanjskih prostorov, poverjenišтва nimajo pregleda, vendar je potrebno, da si ta pregled čimprej ustvarijo, ker je sicer nemogoča kakršnakoli stanovanjska politika. Prav tako si morajo stanovanjska poverjenišтва ustvariti pregled nad tistimi uslužbenci, ki so bili premeščeni izven Ljubljane, pa še vedno zasedajo stanovanja v Ljubljani. Te podatke je mogoče dobiti tudi s pomočjo hišnih svetov in terenskih stanovanjskih svetov.

V tem poročilu je le v grobem prikazano delo v tem polletju. Prav gotovo pa ga bo diskusija dopolnila in razčlenila nekatera vprašanja, o katerih nisem govoril ali jih nisem dovolj obdelal.

Ne glede na to, da bo skupščina prav gotovo na osnovi diskusije sprejela potrebne sklepe, je vendar potrebno že na osnovi tega, kar je bilo dosedaj povedano, postaviti nekatere zaključke kot osnovne naloge za bodoče delo Izvršilnega odbora:

1. Izvršilni odbor bo moral z vso doslednostjo še nadalje delati na tem, da čimbolj utrdi in usposobi svoj aparat za hitro in operativno sprovajanje tekočih nalog ljudskega odbora.

2. Delo Izvršilnega odbora mora biti kolektivno, zlasti pa je važno naglasiti kolektivno odgovornost za operativno izvedbo nalog ob sodelovanju svetov in komisij.

3. Izvršilni odbor, poedina poverjenišтва in sveti, kakor tudi posamezna podjetja in ustanove, morajo z večjo odgovornostjo spremljati kritiko državljanov in predloge zborov volilcev in svetov državljanov tudi sprovajati. V kolikor pa taki predlogi iz objektivnih razlogov niso izvedljivi, je to treba sproti objasnjevati.

4. Zaostriti je treba osebno odgovornost pri sprovajanju nalog.

5. Ustvariti je večjo povezanost Izvršilnega odbora in komisij pri ljudskem odboru, komisije same pa morajo samostojnejše proučevati problematiko, ne se zadovoljiti s podatki, ki jih dobe od aparata Izvršilnega odbora. Zagotoviti morajo večjo kontinuiteto v svojem delu, zlasti v pogledu izvedbe predlogov, ki so bili sprejeti na zasedanjih. Izvršilni odbor pa mora predstavnike teh komisij vabiti na svoje seje.

6. V zvezi s tezami Sveta za zakonodajo o organizaciji ljudskih odborov mora Izvršilni odbor prediskutirati in izdelati predloge v pogledu organizacije Mestnega ljudskega odbora, izdelati poslovnik za delo Izvršilnega odbora in predlog statuta ljudskega odbora.

7. Izvršilni odbor bo moral voditi najostrejšo kontrolo, da se bodo investicijska sredstva smotrno izkoriščala in preprečiti vsako razsipanje materiala ali finančnih sredstev.

8. V zvezi z izvajanjem proračuna je takoj pospešiti izterjavo davčnih zaostankov ter zagotoviti redno odvajanje akumulacije s strani podjetij. Zaostriti vprašanje štednje, zlasti z ozirom na prekoračenje proračunske rezerve.

Izvajanje gotovinskega plana mora biti še vedno važen regulator v gospodarstvu, zlasti v trgovini in je treba neprestano zasledovati, da se bodo podjetja tozadevno disciplinirala in gotovino čim smotrneje uporabljali.

9. Izvršilni odbor bo moral neprestano spremljati delo naših podjetij, nuditi več pomoči delavskim svetom in upravnim odborom tako, da se že v osnovi prepreči vsako zlorabljanje ali gospodarjenje, ki ni v korist skupnosti. Boriti se je za rentabilnost podjetij. Pomoč delavskim svetom pa mora biti tako učinkovita, da bodo podjetja sposobna poslovati po novem finančnem sistemu, po katerem pade še večja odgovornost na delovne kolektive.

10. Poleg nalog našega trgovskega aparata za povečanje izbire v trgovinah, dviga kulturnosti trgovanja, se nalaga še posebna skrb za zagotovitev ozimnice, da s pomočjo posebne komisije, ki že obstoja, pripravi vse potrebno, da bodo nakupna podjetja zasigurala dobavo dovolj-

nih količin ozimnice, t. j. krompirja, zelja, fižola, konzervirane zelenjave, sadja itd. Prav tako je treba poskrbeti za pravočasno dobavo kuriva.

11. Zaradi omejitve investicijske dejavnosti je treba čim več tako sproščene delovne sile kot materialnih sredstev vložiti v vzdrževalna dela komunalnih naprav, popravilo cest, pločnikov, vzdrževanje zgradb. Za manjša lokalna dela (kot so otroška igrišča, manjši parki in podobno), kakor tudi za vzdrževanje le-teh pa naj bi rajoni odnosno volilne enote dobili sredstva sami.

12. Stanovanjska poverjenišтва morajo takoj pristopiti k ustvaritvi pregleda nad stanovanjskimi prostori, ki jih zasedajo ustanove in podjetja, kakor tudi o stanovanjih, ki jih posedujejo oni, ki so službeno stalno premeščeni izven Ljubljane.

13. Izvršilni odbor mora nuditi več pomoči kmetijskim delovnim za-
drugam, pomagati jim tudi pri nabavljanju raznih reprodukcijskih sredstev in storiti vse za utrditev obstoječih zadrug, kakor tudi za pridobivanje novih članov. Proti razbijačem pa je uporabiti vsa zakonita sredstva.

Isto pomoč je treba nuditi tudi kmetijskim posestvom in ekonomijam, da se čimbolj dvigne disciplina in produktivnost.

4. Poročila komisij MLO

a) poročilo komisije za gospodarstvo in finance.

Poroča tov. ing. Lapajne Oblak Sonja.

K poročilu o izvajanju proračuna za prvo polletje l. 1951 bi podala nekaj pripomb in ugotovitev, katere je izvršila komisija za gospodarstvo in finance.

Prvo je komisija pregledala izdatke državne uprave v prvem polletju in ugotovila, da je bilo v celoti porabljen 48 % od letne planirane vsote, čeprav se je v tem polletju na Mestnem izvršnem odboru zelo zmanjšal upravni aparat. Če upoštevamo, da je bil proračun sestavljen res šele meseca marca, so bile vendar že po tem času izvršene velike reorganizacije, tako ukinitev mestne kontrolne komisije, zmanjšanje aparata planske komisije, združitve poverjeništev v svete in dr. V drugem polletju bo treba posvetiti temu večjo pozornost in detajlneje sproti zasledovati te izdatke, da se bo dosegel resničen prihranek z zmanjšanjem administrativnega aparata in da se ne bo ta prihranek porabil za zvišanje plač in za nagrade.

Komisija je malo podrobneje pregledala izdatke ustanov Sveta za ljudsko zdravstvo Mestnega izvršilnega odbora in ugotovila, da so vse ustanove, razen poliklinike, porabile v prvem polletju manj, kot je bilo planirano. Poliklinika pa je v prvem polletju porabila že 67 % letnih

predvidenih izdatkov in bo nujno rabila v letošnjem letu za izdatke uprave še nadaljnjih 5.000.000 dinarjev. Potrebno je, da postanejo te ustanove glede previrmiranja kredita iz ene pozicije oz. partije v drugo bolj samostojne, da jih pomanjkanje sredstev ene pozicije ne bo oviralo pri njihovem funkcioniranju. Treba bi bilo misliti na to, da se javno kopališče, ki spada pod polikliniko, osamosvoji kot gospodarsko podjetje, ki bi vzdrževalo samo sebe, ali kot gospodarska ustanova z delno dotacijo, ne pa da gredo vsi stroški za to napravo iz mestnega proračuna in da nihče ne vodi računa o rentabilnosti takega obrata, ki je izrazito samostojnega značaja. To kopališče obratuje sedaj le tri dni tedensko, z reorganizacijo in boljšim upravljanjem bi bilo treba doseči, da bi kopališče, zaradi velike potrebe kopališč v Ljubljani, obratovalo ves teden in bi bili tako bolje izkoriščeni prostori in naprave, odpravile pa bi se vrste pri čakanju na kopanje.

Komisija je pregledala izvršene investicije do konca meseca maja, ker polletnih podatkov še ni mogla dobiti, slišali pa smo jih danes od tov. podpredsednika. Podala bi nekaj analize za te podatke. Komisija je ugotovila sledeče stanje:

Redni plan v višini 89,978.000.— je do konca maja izvršen za 16,416.000.—

ali 18,2 in 44 % do konca junija;

Vzporedni plani I—VI v višini 61,184.000.— so izvršeni za 34,347.000.—

ali 56,1% do konca maja, konec junija pa že 82%;

Rajonski plani so do konca maja izvršeni za 5,844.000.—

Skupaj je izvršenih investicij do konca maja za dinarjev 56,608.000.—

Če vzamemo to izvršeno vsoto kot 100 % je bilo rednega plana izvršenega 29% oziroma 41%, vzporedni plan pa 60,5% oziroma 51% in plani rajonskih ljudskih odborov 10,5 %. Komisija je pregledala še udeležbo pri izvršenih delih po gospodarskih panogah in ugotovila, da so nekatere negospodarske ustanove neprimerno bolj udeležene pri izvrševanju investicij kot gospodarske ustanove. Tako je poverjenišтво za

stanovanjske zadeve udeleženo s	23,8 %
kultura in prosveta s	17,5 %
zdravstvo in socialno skrbstvo z	19,8 %
komunalne zadeve s	14 %
dočim so ceste le s	7,9 %
kmetijstvo s	3,95 %
lokalna industrija z	1,7 %
in obrt z	1 %

Ti podatki veljajo za izvršene investicije do konca meseca maja.

S to našo ugotovitvijo ne trdimo, da stanovanjske zgradbe niso potrebne take pozornosti, ker je stanovanjski problem v mestu zelo pereč, vendar smo majhno udeležbo investicij na cestah in v kmetijstvu vsakodnevno občutili. Stanje cest se je v zadnjem mesecu znatno popravilo in se bo to razmerje hitro spremenilo.

V vzporednem planu imamo tudi investicije za mestno gledališče, ki je že 18 mesecev ustanovljeno in katerega osebje obremenjuje mestni proračun s 4.000.000.— dinarjev; investicije za adaptiranje poslopja mestnega gledališča so znašale v letošnjem letu 2.790.000.— dinarjev. Komisija je po pregledu stavbišča ugotovila, da je potrebnih le 6 tednov dela do polne dogotovitve zgradbe in predlaga, da se to delo takoj dogotovi in septembra gledališče odpre, da bo koristilo svojemu namenu in prineslo vsaj nekaj dohodkov. Delo, ki je še potrebno na tej zgradbi, je v primeri z že vloženimi investicijami in s stroški za personal minimalno.

Pri investicijah je bilo, kakor smo že omenili poleg rednega še 6 vzporednih planov pri mestnem odboru in nato so bili še rajonski investicijski plani. Radi ogromnega števila gradbenih del v vseh investicijskih planih je komisija mnenja, da je bila planirana preširoka fronta dela, ki ni bila izvedljiva. Radi teh napak imamo v Ljubljani in seveda tudi drugod — kar pa nas ne opravičuje — toliko nedovršenih objektov, tako ogromno število milijonov vloženih v mrtve neuporabne zidove ali razkopana zemljišča in ceste. Komisija je mnenja, da se sprejme v nadaljnji plan investicij le one nujne objekte, za katere je zmogljivost gradbene in obrtniške operative zasigurana ali pa so tik pred dograditvijo. Ko se bo dogotovilo te prve objekte, se naj šele nadaljuje z drugimi, ne pa da bi se začelo na vseh koncih in krajih istočasno.

Tudi je potrebno pred začetkom del temeljito preštudirati nujnost objekta, program investicij in projekt zgradb in naj to pravilo velja za vse, tudi za rajonske ljudske odbore, da se ne bo delala škoda kot n. pr. na razkopani Verovškovi c. v Šiški. Važna je tudi kontrola nad storilnostjo del, posebno pri cestnih delih, kjer mi mogoče vse normirati, primer Lactermanov drevored, kjer bi lahko izvršili delo v enem dnevu pa so ga delali tri do štiri dni.

Propadanje ljudske imovine se vrši tudi na pionirski železnici. Objekti, v katere je bilo vloženega toliko denarja in truda, propadajo neizkoriščeni in so izpostavljeni vlomom in drugi škodi. Treba jih je takoj zavarovati z naselitvijo in oskrbovati tako, da bodo privlačni in prijetni za pionirje in odrasle. Za te postajne objekte se mora zainteresirati mestno gostinstvo. Celotna pionirska proga pa bo dobro obiskana in tudi gospodarna le tedaj, če se bo začetna postaja približala centru Ljubljane in če bo končna postaja v bližini kakega otroškega igrišča, kopališča, ali če bo

izhodiščna točka za izlete ali drugače utemeljena. Na to je treba paziti in to upoštevati čimprej, ker tudi ta prog, čeprav je pionirska, mora biti rentabilna in ne sme biti v breme proračuna.

Ena važnih postavk v dohodkih mestnega, rajonskega in republiškega proračuna so dohodki od prebivalstva. Komisija je pregledala odmere davkov in dohodkov v l. 1949 in l. 1950 pri kmetijskih gospodarstvih, obrtnikih in prostih poklicih in ugotovila, da je bila odmera za l. 1950 za vse, posebno pa za obrtnike slabo izvršena in jo je treba popraviti. Vsi vemo, da so imeli obrtniki v l. 1950 in da imajo obrtniki v Ljubljani še sedaj od vsega prebivalstva največ denarja, največ zaslužka, da pa vedno najbolj tarnajo, kakšni reveži so, kako drago morajo plačati material in s tem opravičujejo svoje visoke cene za usluge prebivalstvu. V primeru z l. 1949 so se cene obrtniškim delom v l. 1950 in v l. 1951 zelo dvignile, nesorazmerno bolj kot cene materialu za obrtniška dela. Kljub temu je odmera dohodnine za obrtnike v MLO v l. 1950 nižja od odmere za leto 1949. Če primerjamo to davčno odmero z odmero, ki jo imajo nekateri okraji, vidimo, da so jo ti ponekod dvignili v primeru z l. 1949 za 50 % in celo za 100 %, ne pa znižali kot v Ljubljani.

Tako ima v rajonu IV. mizar Kernjak Franc s tremi pomočniki in tremi vajenci odmero letnega dohodka le 104.000.— in davka 12.450.—, dočim ima mizar v Grosupljem z dvema pomočnikoma in dvema vajencema odmerjen letni dohodek na 220.000 dinarjev, katerega je sam priznal; v Ljubljani ima mizar Dobrajc Leopold s tremi pomočniki in 1 vajencem odmerjen letni dohodek 90.000.— dinarjev in davka 9.300.— dinarjev, mizar Umek Ivan s 4 stroji in 4 pomočniki ter 1 vajencem odmerjen letni dohodek na 144.000.— in davek na 25.000.— dinarjev, kateri pa je bil še znižan za 50 % zaradi vajenca.

V Ljubljani so tudi gradbeni obrtniki, ki imajo po 20 delavcev, za vse delavce dobe potrošniške karte in s tem dotacije od države, prodajajo pa proizvode po prostih cenah in gre ves dobiček v njihov žep. Isto je s fotografi.

Kljub tem nizkim davčnim odmeram v l. 1950 imajo obrtniki v Ljubljani iz tega leta zaostanek v plačilu. Za prvo polletje l. 1951 je bila predpisana tako nizka akontacija, da so jo že preplačali. Prenizka odmera za ostale poklice se kaže tudi v njihovem preplačilu na davke v l. 1950, s čimer so sami priznali, da jim je bil davek prenizko odmerjen.

S takimi ukrepi sami pospešujemo beg oportunističnih in nezavednih delavcev iz državnega sektorja k privatnemu obrtniku, saj plača vsak delavec v državnem in združnem sektorju, in državni uslužbenec več davka kot ga plačujejo svobodni poklici, posebno pa obrtniki. Treba je, da vsi enako doprinašamo k izgradnji socializma, ne pa da bi se trudili le nekateri poklici in oni kot n. pr. delavci, ki so vedno največ doprina-

šali, dočim bi one, ki se niso vključili v našo skupnost niti po delu niti po mišljenju in vidijo vedno le sami sebe, še mi sami protežirali in nasedali njihovemu oportunizmu.

Z ozirom na vse zgoraj navedeno predlaga komisija, da se izvrši temeljita revizija pri odmeri dohodnine za l. 1950 od MLO in da rajoni izvrše popravo odmere.

Naša komisija se je dotaknila tako le nekaterih problemov, ker pa je njeno delo tako obširno in ker nekateri njeni člani zaradi značaja svoje zaposlitve ne morejo veliko sodelovati, predlaga komisija, da bi se pri-tegnili v delo komisije še nekateri ljudski odborniki in njih namestniki.

Predsednik skupščine da poročilo o delu IO MLO in poročilo komi-sije za gospodarstvo in finance v razpravljanje.

Javijo se:

Tov. O c e p e k Lojze:

K poročilu podpredsednika IO MLO bi dodal še to, da je zlasti v zadnjem času opaziti pojačano delo ostankov razrednega sovražnika, ki tolmači razvoj in poglobljanje naše demokracije tako, da se vračamo nazaj na staro ter da smo prisiljeni iti v to smer na pritisk zapada. S tem v zvezi se širijo najrazličnejše vesti, kot: Da bomo morali vrniti vso cerkveno imovino, da bodo razni razlaščeni trgovci in špekulanti dobili nazaj svoja podjetja, da se bo zaradi tega spremenila vsa naša nadaljnja smer v razvoju. Vsi ti elementi so mnjenja, da se bomo morali nujno odpovedati vsem pridobitvam naše revolucije in da se bomo vrnili v staro kapitalistično ureditev predaprilske Jugoslavije.

Smatram, da bi bilo nujno potrebno, da tudi na današnjem zasedanju spregovorimo in konkretno obravnavamo pojave v zvezi z delom reakcije, zlasti reakcionarne duhovščine, ki se kažejo v zadnjem času v Ljubljani in pa primere, ki so se dogodili v raznih drugih krajih Slovenije. Treba je ugotoviti, da zlasti reakcionarna duhovščina skuša temeljito izkoristiti našo demokracijo za svoje protiljudske namene in je tako ob priliki birm v letošnjem letu odkrito organizirala razne manifestacije za obnovo belogardizma. Posebno viden je bil tak nastop v Ptujskem okraju, ki je jasno pokazal, kako znajo izkoriščati verska čustva proti naši socialistični ureditvi: Med cerkvenim sprevodom so namreč oskrunili našo zastavo s tem, da so iz nje iztrgali zvezdo, nato pa je ta sprevod blagoslovil celo visok cerkven dostojanstvenik. Razume se, da del duhovščine izkorišča našo demokracijo in zakonitost na najrazličnejše načine z namenom, da bi odvrnil množice od izgradnje socializma in bi si na ta način ustvaril pozicije med delovnim ljudstvom, posebno pri onih, ki še niso prekinili z vero. Ptujski primer ni bil osamljen pojav take vrste. Mariborski škof n. pr. v svojih pridigah vzpodbuja belogardistične elemente, ker misli,

da je prišel »njihov čas«, da lahko sedaj začno odkrito nastopati proti ljudski oblasti. Ob neki taki priliki je izjavil, da moč orožja ne pomeni nič. Povsem jasno je, da so njegove izjave dobro preračunane na slabljenje naše obrambne sposobnosti z ozirom na situacijo, v kateri se nahajamo. Reakcionarna duhovščina si prizadeva in skuša z vsemi sredstvi zavreti razvoj socializma v naši državi, take izjave škofa pa samo hrabrijo stremljenja pete kolone, katere vse rušilno delo je usmerjeno proti obrambi naše dežele in proti čuvanju neodvisnosti naših narodov.

Tudi v Ljubljani so zelo značilni primeri, ki kažejo kako skuša kler v Sibiriji in v Mestnem logu, kjer so naseljeni proletarci in polproletarci, širiti svoj vpliv, posebno na tisti del delavcev in kmetov, ki je bolj zaostal, da posvetno življenje zanje ni važno, da je cilj le posmrtno življenje. To seveda pa pomeni z drugimi besedami, da je za nas socializem brezpomemben in tuj, da je najbolje odpovedati se pridobitvam naše revolucije in borbe za izgradnjo socializma ter mirno čakati na posmrtno življenje. Tovariši, takih in podobnih primerov je zelo veliko. Razlika je le v tem, da so prijemi reakcionarne duhovščine v Ljubljani drugačni kot na podeželju. Reakcija se poslužuje vseh mogočih oblik, da bi dosegla svoj razdiralni cilj, med naše ljudstvo vnaša malodušje, da bi zavrla delo in zmanjšala uspehe, ki so doseženi. V Ljubljani sami se reakcionarni duhovniki poslužujejo vseh mogočih obljub in zvijač ter preko spovednic celo odkrito grozijo posameznikom, če se ne bodo odpovedali socializmu. Na ljudi, ki so člani posameznih društev izvajajo pritisk za izstop s tem, da jim grozijo s pogubljenjem. Tak način jasno kaže, da je duhovščini, ki dela po navodilih Vatikana, vsaka organizacija trn v peti, ker jo ovira pri njenem umazanem protiljudskem delovanju, in so vsa njena prizadevanja usmerjena k razbijanju naših organizacij in društev.

Znani so tudi primeri, kako spretno zna duhovščina pridobivati mladino. En tak primer je navedel že tov. podpredsednik, ko je omenil, da je celo 70 letni duhovnik šel z mladino igrati nogomet, samo da je tako navezal mladino nase in jo dobil pod svoj vpliv. Najbolj zanimiv pa je primer iz Most, kjer se v farovžu zbirajo mladinke iz X. gimnazije in to celo take, ki niso bile nikdar vzgojene v verskem duhu. V farovž jih privabijo na ta način, da se z njimi razgovarjajo o spolnih vprašanjih, o odnosih med moškim in žensko in zakonskem življenju. Njim ne govore o posmrtnem življenju, kakor bi človek pričakoval, ker se zavedajo, da so debate o spolnem življenju za doraščajočo mladino pač najbolj privlačne in zanimive.

Mislim, da bi morala naša mestna skupščina v pogledu nemoralnega vpliva na našo mladino resno spregovoriti in se tudi poslužiti vseh zakonskih sredstev, ki so nam na razpolago, da bi tako preprečili škodljiv vpliv reakcije. Sovražni elementi in še posebej reakcionarni duhovniki

nam na eni strani mladino moralno kvarijo, na drugi strani pa na vsa usta kričijo, kako pokvarjena je naša mladina in da je tega kriva ljudska oblast in naše organizacije. Mi sami smo priča, kako se naša oblast neprestano z raznimi ukrepi trudi vzgajati državljane in mladino. Da si ljudska oblast stalno prizadeva, kako bo naša mladina vzgojena v iskrene, resnicoljubne in poštene državljane, je vsakomur jasno, saj bo morala ta mladina čuvati in nadalje razvijati pridobitve naše revolucije, zato je tem večja naša dolžnost, da jo očuvamo pred tujimi in nemoralnimi vplivi.

Karakterističen je primer iz šole na Viču, ki kaže, kako skušajo že odkrito uveljaviti oblast v šolah. Duhovnik se je do nedavnega zadovoljeval z majhnim številom učencev pri verouku. Tako je tudi njega opogumila naša vse širša in globlja demokracija, tudi on je mislil, da je prišel »njihov čas«, da se bo zdaj posluževal prijemov, znanih iz časa klerikalnih režimov stare Jugoslavije. Od direktorja je enostavno zahteval, naj poskrbi za večjo udeležbo pri verouku. Ta nastop nam še enkrat dokazuje, kako postajajo ti ljudje predrzni in oblastni zaradi naše nebudnosti. Morali bomo odločno nastopiti in jim jasno povedati, da za sovražnike delovnega ljudstva demokracije ni in je biti ne more in da bomo obračunali z vsakomer, ki bi na kakršen koli način rovaril za razbijanje naše oblasti.

Delovanje reakcije pa se ne kaže samo na šolah med mladino, ampak tudi na drugih sektorjih. Na zadnji seji plenuma CK KPJ je tovariš Ranković v svojem referatu jasno označil vlogo našega sodstva in zakonitosti in pri tem analiziral tudi napake, ki so se v tem pogledu dogajale. Njegovih izvajanj se je reakcija zelo oprijela in skuša prikazati delo naših organov kot nezakonito. Iz raznih krajev prihajajo pisma, v katerih obtožujejo naše oblastvene organe, da se ne drže zakonitosti, da so žrtve te nezakonitosti postali njihovi svojci, ki pa so v zaporu zaradi povsem jasno dokazane krivde.

Dokaz, kako se vsa sovražna dejavnost povezuje, so tudi razni advokati, ki zanikajo duh naše socialistične zakonodaje ter jo skušajo izkoriščati in tolmačiti v korist raznih škodljivcev in špekulantskih elementov. Naloga advokatov je predvsem v tem, da tolmačijo naše zakone pravilno in v skladu z interesi naše skupnosti. Namesto, da bi postopali v tem smislu, pa nekateri pišejo zadrugarjem izjave za izstop iz zadrug, kar je v polnem nasprotju z zakonitostjo. Advokatom, ki ne poznajo ali nočejo poznati naših zakonov, ne bi smeli dovoliti, da opravljajo službo pravnih zastopnikov in bi jim morali po mojem odvzeti advokaturu. Težnja za razbijanjem zadrug pa se seveda ne kaže samo v delu poedinih advokatov, temveč si za to stalno in neumorno prizadeva tudi reakcionarna duhovščina. Tudi tu je iznajdljiva in išče vse mogoče metode, da bi zavrla

socialistično izgradnjo naše vasi. Stalno obiskujejo posamezne zadruţnike, jim celo pomagajo pleti njive, samo da se jim bolj pribliţajo in laţe vplivajo za izstop iz zadruge.

Pri vsem svojem škodljivem delovanju se znajdejo na isti liniji z reakcionarji vseh branţ. Tudi reševanje stanovanjskih problemov nam skušajo zavirati in nam pri tem škodovati. Mnogi lastniki stanovanjskih hiš stanovanjske odločbe, izdane na podlagi zakona, ignorirajo in ne smatrajo, da je to zanje zakonit akt. S takim načinom jasno kaţejo, da ne priznavajo naše oblasti in jo hočejo obenem oblatiti še pred stran-kami, ki kljub temu, da že posedujejo odločbe za stanovanja, ostajajo brez njih, ker odločbe ne morejo uveljaviti zaradi samovolje takih ljudi. Takšne tendence so se — kot je že omenil tov. podpredsednik Krese — pojavile tudi na zasedanju mestne in republiške skupščine Obrtniške zbornice. Ves čas se opaţajo trenja med tistimi obrtniki, ki so že vključeni v državni sektor in si na vsak način skušajo priboriti spet dovoljenje, da postanejo samostojni privatni obrtniki. Na drugi strani pa privatni sektor obrtništva nastopa proti državnemu ter ga skuša za vsako ceno razbiti.

Iz vsega navedenega jasno izhaja, da ne bomo mogli naše demokracije uspešno poglabljati, če ne bomo istočasno z vso odločnostjo nastopili proti vsem tem pojavom odkritega sovraţnega delovanja reakcije, ki so v odločnem nasprotju s socializmom in s tem tudi s smerjo naše socialistične demokracije.

Mnenja sem, da mora zato naša skupščina, kot vsak posamezni odbornik v svoji volilni enoti budno paziti na vsak korak sovraţnikov ljudstva ter preprečiti vsako kapitalistično tolmačenje socialistične demokracije in tako pravilno usmerjati naše drţavljanke. Skupščina bo morala odločneje nastopiti in zadolţiti Izvršni odbor, da bo dosledno, brez vsakega popuščanja uporabil zakonita sredstva proti vsem onim, ki skušajo našo zakonitost izigravati in jo izkoriščati za svoje umazane cilje.

Treba je s tega mesta jasno povedati, da se socializmu nikdar ne bomo odrekli in da bomo šli po tej poti odločno naprej brez kakršnegakoli popuščanja.

Tov. Sitar Franc:

Tovariši in tovarišice, ljudski odborniki!

Dotaknil bi se tistega dela poročila podpredsednika IO MLO, kjer govori o vlogi drţavnega kmetijskega sektorja in o vplivu, ki bi ga moral imeti ta sektor na našem trgu. Dela na naših posestvih ne bi obravnaval, ker je bilo govora o njem že na zadnjem zasedanju skupščine. Zdi se mi, da je vprašanje preskrbe našega mesta in usmeritev našega kmetijstva pač tako vaţna stvar, da se je treba pri njej ustaviti. Preskrba mestnega pre-

bivalstva se je zdelo MLO tako važna, da je na samem teritoriju mesta ustvaril pogoje za večje pridobivanje življenjskih potrebščin za naše potrošnike. Zato je bilo ustanovljeno posestvo Jesenkovo, Pšata, Cankarjevo, Boštanj in Logatec. Iz poročila podpredsednika je razvidno, da je bil vpliv pridelkov naših posestev na cene majhen. Zato moramo temu vprašanju posvetiti več pozornosti in poiskati vzroke, zakaj proizvodnja ni dosegla tiste stopnje, ki bi jo morala. Ne bom govoril o objektivnih vzrokih za ta nezadostni uspeh. Dotaknil se bom le subjektivnih vzrokov, katere je mogoče hitro odpraviti, da bi tako dosegli večji odstotek na ljubljanskem trgu in vplivali na znižanje cen.

Ljubljanski trg je sicer prilično založen, le cene so previsoke. Vemo, da je mogoče cene regulirati le s količino in vemo tudi, da je vzrok cenam premajhna proizvodnja. Že na zadnjem zasedanju je bilo iznešeno, da se kadrovskemu vprašanju na naših posestvih ni posvetilo tiste pozornosti kot bi jo bilo treba. Razširjeno je bilo mišljenje da je za delo na posestvu dober vsak delavec. Vemo, da je še bolj kot v industriji, v kmetijstvu odvisen uspeh od človeka, in ne toliko od objekta, kajti kaj bi nam pomagali moderni hlevi, če ne bi imeli človeka, ki bi vedno bil pripravljen vložiti svoje fizične sposobnosti za to, da bo čim večji napredek pri živini itd. Večje mlečnosti krav ne bi dosegli z lepimi objekti. Zato še enkrat poudarjam, da je za povečanje proizvodnje na naših posestvih kadrovska vprašanje in vprašanje nagrajevanja najvažnejše.

Kot drugo bi navedel, v tem kadrovskem vprašanju sodelovanje med direktorji in upravnimi odbori ter sindikalnimi podružnicami. Kot akutno je to vprašanje označil tov. podpredsednik v naših industrijskih obratih. To vprašanje se še v večji meri pojavlja na naših posestvih. Sestava upravnih odborov ni tako kvalitetna in je zato potrebno še bolj delati z direktorji podjetij in upravnimi odbori, če hočemo napake uspešno odpraviti.

Tretja važna stvar se mi zdi, kako s strokovne strani gledajo na naših posestvih na potrebe ljubljanskega potrošnika. Ljudje na posestvih morajo vedeti, da so posestva ustanovljena z namenom, da v čim večji meri zadovoljijo ljubljanskega potrošnika. To se mi zdi potrebno omeniti, ker na ljubljanskem trgu primanjkuje posebno nekaterih potrošnih artiklov, ki bi jih morala našemu potrošniku nuditi kmetijska posestva. Tako ni na trgu zadostne količine mleka in zato cene mleku ne padejo. Omeniti moram sicer, da je mlečnost krav na naših posestvih majhna, ker kvaliteta živine ni najboljša. Potruditi se bomo morali, da bomo dobili boljše živino, treba pa je tudi izboljšati krmljenje.

S številkami bom prikazal, kakšno intervencijo so vršila naša posestva na ljubljanskem trgu. Do julija meseca so vsa mestna kmetijska posestva dala na ljubljanski trg 22.272 litrov mleka, 51.511 kg kmetijskih pridelkov, 6917 kg zelenjave, 1900 kg mlečnih izdelkov, 90.159 kg go-

veje živine (žive teže), 9177 kg prašičev. Te številke dokazujejo, da te količine niso mogle imeti na ljubljanskem trgu kaknega večjega ypliva in niso predstavljale večje in uspešne intervencije.

Izgledi za večjo intervencijo na ljubljanskem trgu s pridelki naših posestev so. Imamo posestvo Pšato. Na tem posestvu smo šele lani začeli s sejanjem silazne krme. Torej imamo v bodočnosti vse izgleda, treba pa bo dati tem posestvom še več podpore. V posestvo Pšata smo vložili samo za hidro agrotehnična dela in investicije 37 milijonov dinarjev. Ta denar se nam bo obrestoval, če bomo to posestvo do kraja usposobili, da bi lahko služilo predvidenemu namenu. — V letošnjem letu ni bilo za Pšato predvidenih nobenih sredstev in utegnili bi od tega imeti veliko škodo. Namesto, da bi v posestvo investirali 3.5 milijona dinarjev, bi zaradi škode, ki bi bila povzročena ob kaki večji poplavi morali kasneje investirati 10—12 milijonov dinarjev. Na te stvari bi rad opozoril MLO, kakor tudi ljudi, ki imajo denar n. pr. Ministrstvo za finance, da bi dali denar, ki je potreben za investicije, da ne bi imeli po nepotrebnem gospodarske škode.

Delo v kmetijskih delovnih zadrugah. Že sem omenil, da je bila celotna kmetijska proizvodnja v Ljubljani usmerjena na ljubljanski trg. Prav zaradi tega je Mestni ljudski odbor vedno strmel, kako bi povečali v Ljubljani kmetijsko proizvodnjo in obdelovalne površine. S tem namenom smo pristopili tudi k organiziranju kmečkih delovnih zadrug. Kmetje pa danes trde, da smo se pri ustanavljanju zadrug posluževali pritiska. Ne strinjam se s tem, kakor tudi ne z njihovimi trditvami, da so imeli prevelike davke in obvezne oddaje in da so le radi tega vstopili v kmečke delovne zadruge. Naše besede o socializmu bi bile samo fraze, če se ne bi trudili za zvišanje kmetijske produkcije in na ta način dosegli, da bi delovni ljudje dobili tisto, kar nujno potrebujejo za življenje. V stari obliki dela kmetijska proizvodnja v Ljubljani ne bi mogla doseči povečanja produkcije in je bilo zato nujno potrebno poiskati novo obliko dela in to preko kmečkoobdelovalne zadruge. Iskali smo torej tako obliko dela, ki bi ob manjših režijskih stroških dala več proizvodov, s čimer bi se tudi kmetom izboljšalo življenje. V kapitalističnih državah, kjer ne grade socializma, rešujejo take probleme na drugačen način. V ZDA n. pr. večje farme požro manjše kot požro velike ribe manjše. V Britaniji, ako kmet ne more povečati proizvodnje na potrebno višino, pride na posestvo upravnik in ta prevzame upravljanje posestva. Pri nas pa iščemo tako obliko, kjer bi brez izkoriščanja človeka po človeku dosegli večjo proizvodnjo. Kaj bi se nam zgodilo, če bi kot agrarna država morali uporabljati devize tudi za nabavo živeža v inozemstvu? Prisiljeni smo, da iščemo oblike, ki nam bodo omogočile povečanje proizvodnje na kmetijskih posestvih in v zadrugah do skrajnih možnosti. Mislim, da smo še

premalo tolmačili te stvari, zlati to, da je ekonomska nujnost, tako gospodariti, da bi povečali proizvodnjo in pocenili režijo.

V zadnjem času v zadrugah diskutirajo, da so vstopili za tri leta. To se dogaja v viški, kašelski in drugih zadrugah, kjer je bilo dano več izstopnih izjav. Od 15 zadrug so taki pojavi v desetih. Odkod ti pojavi? Prepričan sem, da te misli niso zrastle v glavah zadružnikov. Povrnili bi se k diskusiji tov. Ocepka, ki je rekel, da moramo iskati te pojave v vrstah naših razrednih sovražnikov, to je med razlaščenci in v vrstah reakcionarne duhovščine. Ponovil bi besede preddiskutanta, da je treba napram tem ostreje nastopiti in odločneje ukrepati. Po mojem mnenju ni slučajno, da je prav reakcionarna duhovščina usmerila svojo dejavnost prav na kmečko prebivalstvo. Sovražnik išče vedno najšibkejšo točko, in sicer tam, kjer bo najbolj prizadel svojega nasprotnika. Zato je potrebno, če bo sovražnik naperil proti nam 15 mitraljezov, da jih mi naperimo 30 proti njemu. Preko organizacije OF, Partije itd., lahko dosežemo, da sovražnika na vsakem koraku tolčemo in tako mi preidemo iz defenzive v ofenzivo.

V zvezi z izstopnimi izjavami iz zadrug bi omenil še nepravilno tolmačenje naših zakonov, posebno Zakona o zadrugah in zadružnih pravil. Naši zakoni so bili postavljeni z namenom, da ščitijo našo družbeno ureditev in zato jih je treba v celoti izvajati.

Radoveden sem, zakaj naši nasprotniki pri svoji propagandi molče o tem, kaj vse je naš kmet v zadrugi pridobil. Naši zadružniki imajo pred privatnim kmetom privilegiran položaj in še bolje bi se jim godilo, če bi vsi zadružniki bolj delali. Kmečke zadruge prejmejo od države za 15 % nižjo ceno pri pridelkih postavljenih na trg 30 % ugodnostnih bonov od države. Če zadružnik proda mleko po 20 dinarjev liter, prejme dejansko zanj skoraj 30 dinarjev. Ugodnosti imajo pri nabavi tehničnih pripomočkov, umetnih gnojil, imajo brezplačno zdravljenje, znižane cene za električni tok itd. Zakaj o tem ni govorila reakcionarna duhovščina, čeprav trdi, da dela v dobro za delovnega kmeta.

Izrazil bi še svojo misel, da bi morali rajonski ljudski odbori in Mestni ljudski odbor usmerjati svojo politiko tako, da bo kmetu jasno, da vodijo pota v zadrugo in da je v zadrugi bolje. Temu primerno bi morali usmeriti tudi davčno politiko, da bi onemogočili špekulantom in preprečili da bi si privatniki kopičili bogastvo. V to svrho bi bilo po mojem mnenju treba voditi tako politiko, da bi tudi z ekonomskimi merami omogočili gospodarsko jačanje zadrug, tiste pa, ki rušijo zadruge, pa z razpoložljivimi zakoni pri njihovem razdiralnem delu onemogočili.

V posameznih primerih se je dogajalo, da ljudje v državnem aparatu niso zadružnikom priznali 30 % bonov, kolikor so ti prodajali po nižjih cenah. Ni potrebno, da bi zadružniki morali uveljavljati svoje

pravice preko višjih forumov, temveč bi moral aparat vedeti za odredbe, ki so bile sprejete z določenim namenom jačanja zadrug.

Omenil bi še, da bi bilo potrebno misliti na arondacijo zemljišč naših zadrug. V našem časopisju je bilo že izdano tolmačenje, da je treba pristopiti k pripravam za arondacijo in naši rajonski ljudski odbori bi se priprav morali že lotiti.

Dodal bi še, da bi bilo treba na zborih volivcev kot na drugih sestankih tako v mestu kot v kmečkih predelih govoriti več o delovanju sovražnikov delovnih ljudi, kakor tudi razlagati nekatera nepravilna tolmačenja zakonov in naše demokracije. Naše vasi ne moremo in ne bomo prepustili delovanju sovražnika.

Tov. Krístan Ivan.

Tovariši in tovarišice!

Svojo diskusijo bom navezal na poročilo podpredsednika IO MLO, tov. Kreseta in tov. Ocepka in sicer na oni del, v katerem govorita o nepravilnem razumevanju socialistične demokracije.

Kakor razumeva protiljudska duhovščina razvijanje socialistične demokracije, tako jo razumejo tudi nekateri privatni obrtniki, ki smatrajo, da je prišel čas, da tudi oni lahko nemoteno zlijejo svoj gnev na organe ljudske oblasti in afront proti državnim obrtnim obratom, kateri so jim trn v peti, ker se dobro zavedajo, da so jim nekaj regulator cen in usmerjevalec produktivnosti. V zadnjem času so česti pojavi, da prihajajo s prošnjami, da se jim vrnejo nacionalizirana podjetja in to slaščičarji, peki in gostilničarji, torej onih obrti, ki so dokaj donosne. Take težnje je v nekaterih primerih podpirala tudi Mestna obrtna zbornica. Na sestankih z obrtniki so predvsem nastopala vprašanja davkov, materiala in industrijskih bonov kot osrednja točka. Pri vseh svojih zahtevah niso upoštevali ogromnih naporov delovnih ljudi, ki se bore za zgraditev socializma pri nas. Ni jim bilo všeč, ko so bili oproščeni planskih del, pri katerih so nekontrolirano zaslužili precejšnje vsote denarja tudi na račun prikritih količin porabljenega materiala.

Da je temu tako, so nam pokazali dogodki v zadnjem času, kjer so privatni obrtniki zavzeli zelo ostro stališče nasproti organom drž. oblasti. Konkretiziram: meseca marca 1951 so bile razpisane skupščine okrajnih in mestnih obrtnih zbornic. Z razpisom skupščin je bil tudi uradno določen ključ navzočnosti delegatov iz državnega, združenega, privatnega in sektorja obrti družbenih organizacij za okrajne in mestne obrtne zbornice, ki naj na svojih skupščinah volijo upravne odbore in delegate za republiško obrtno skupščino. Razpisani ključ, ki ga določa po Zakonu o obrtništvu direktor Glavne uprave lokalne industrije in obrti LRS, ni bil všeč privatnim obrtnikom, ki so z mnogimi protesti zavirali pravo-

časno izvedbo skupščine v Ljubljani. Imeli so mnogo ugovorov proti delegatom iz državnega sektroja obrti, češ, da nimajo mojstrskih kvalifikacij ter pri tem niso upoštevali, da je tem upravnikom ljudska oblast zaupala upravljati obrtne delavnice milijonskih vrednosti. Posebno gonjo so vodili proti dotedanjemu predsedniku Republiške obrtne zbornice tov. Mačku Leopoldu in tov. Potočniku, z motivacijo, da nimata ničesar skupnega z obrtništvom, kljub temu, da sta posle na republiški obrtni zbornici kot voljena člana v redu in vestno izvrševala. Ko niso mogli prodreti z revizijo ključne stopnje delegatov na skupščinah obrtnih zbornic, so podvzeli druge korake in sicer agitacijo proti delegatom državnega sektorja obrtništva, pri tem je bil zelo agilen dimnikarski mojster Lipnik Janko, katerega se je opazilo v Mariboru, Ptuj, Celju, Krškem itd. Na skupščini republiške obrtne zbornice pa je mizarski mojster Lancoš Dimitrij agitiral proti kandidatom iz državnega sektorja predvsem proti tov. Mačku in Potočniku, kar je imelo svoj logični odraz pri volitvah upravnega odbora.

Dva dni prej se je vršila skupščina mestne obrtne zbornice Ljubljana, na kateri je podal poročilo predsednik tov. Jelovšek Jože, v katerem je nanizal samo pozitivne plati dela Mestne obrtne zbornice, katerih nihče ne oспорava, opustil pa je negativne plati, ki jih je bilo treba razčistiti ter s tem dati smer dela novemu upravnemu odboru. Tov. Šter je kot prvi diskutant osvetlil ta del, kar je sprožilo val gneva proti posameznim delegatom in tudi proti organom ljudske oblasti. Posebno strupen je bil čevljarški mojster Ložar Franc, ki je užival vso podporo ljudske oblasti in je napadel delegata tov. Koščaka kot dezerterja privatnega obrtništva in to samo zato, ker se je drznil kritizirati delo Mestne obrtne zbornice.

Taki in slični primeri nazorno kažejo, kako je malo mar privatnemu delu obrtništva do naporov delovnih ljudi za zgraditev socializma pri nas, vodijo pa le borbo za lastni obstoj, katerega nihče ne ogroža. Zavedati se morajo, da so tudi oni del celotne državne zgradbe, ki so dolžni doprinesiti svoj delež za boljše življenje delovnih ljudi.

Tovariši ljudski odborniki! Obrtništvo še ni doseglo predvojne ravni, niti številčno, niti kvalitetno, zato je naloga Obrtne zbornice, da pravilno razvija in usmerja obrt.

Zadnji dogodki pa naj bodo resen opomin vsem onim, ki mislijo, da je prišel čas, da lahko v kalnem ribarijo. Ljudska revolucija je zrastle na potokih krvi, pri katerih je sodeloval tudi pošten del obrtništva. Nasprotnikom naše stvarnosti pa lahko mirne duše rečemo, da imajo delovne množice v rokah vsa sredstva, da jim tako delovanje onemogočijo.

Povezano s poročilom tov. podpredsednika IO MLO bi podčrtal nekatere stvari iz komunalne dejavnosti našega mesta. Vsa diskusija na zborih volivcev se v zadnjem času vrti okrog zelo zanemarnjenih komunalnih naprav v našem mestu, okrog slabih cest, cestne razsvetljave, električne cestne železnice in prometa. Že tov. podpredsednik je v svojem referatu navedel, koliko cest je bilo popravljenih, vendar je to spričo potreb našega mesta le majhen odstotek.

V letošnjem letu je zmanjšana gradbena dejavnost v našem mestu na tiste objekte, ki so tik pred zaključkom in tako bomo od 163 objektov dogradili le najnujnejše. Ljudski odbor podpira tudi gradnje enodružinskih hiš delavcev in nameščencev v obliki posojila in tako imamo v našem mestu 396 takih hišic v gradnji. Vrednost teh znaša okrog 60 milijonov dinarjev. Za letošnje leto je predvidenih 110 milijonov 720 tisoč dinarjev za gradbena in komunalna dela. Tega denarja pa še nimamo v rokah. V okviru teh sredstev je odobril ljudski odbor, da bi zgradili in dogradili 9 objektov, ki so po mnenju IO najnujnejši, to so mlekarna I. in II. trakt Dečjega doma- vzpostavitev trolejbusa, popravilo in obnova cest (ceste v znesku 7 milijonov dinarjev) plinarna, vodovod in kanalizacija. Tudi ostali objekti ne zaostajajo mnogo po svoji važnosti in naloga MLO bo, da iz lastnih virov zasigura tudi dograditev teh objektov kot so Mestno gledališče, pionirska železnica itd. Trenutno razpolagamo samo z 52 milijoni od 110 milijonov dinarjev, ki so potrebni za dograditev zgoraj navedenih del. Že na zadnjih sejah smo razpravljali, kako bi dobili ta sredstva. Da bi dosegli ta sredstva smo odvzeli od nivalacijskega sklada, ki je bil predviden na 12 milijonov 10 milijonov, kljub temu pa nam še vedno primanjkuje 52 milijonov dinarjev, da bi imeli potrebna sredstva za dograditev 9 najbolj potrebnih objektov. Izvršilni odbor se je po daljši diskusiji odločil, da zaprosi mestna podjetja, da iz svojih skladov prispevajo za najnujnejše mestne gradnje. Ti skladi mestnih podjetij so dokaj veliki, saj znašajo 116 milijonov dinarjev. V teh skladih je sklad za samostojno razpolaganje, sklad vodstva in amortizacijski sklad. Samo sklad za samostojno razpolaganje znaša 76 milijonov 453 tisoč dinarjev. Pri nekaterih podjetjih nismo naleteli na pravilno razumevanje in zato smo sklicali sestanek vseh direktorjev, predsednikov upravnih odborov in delavskih svetov ter jim obrazložili naše potrebe. Komunalna in gradbena podjetja so nam že nakazala 10.5 milijona dinarjev in tudi naša lokalna industrija je dala na razpolago nekaj teh skladov. Spričo današnjih visokih cen so visoke gradnje zelo drage in zato se bomo omejili le na širšo akcijo popravljanja in izgrajevanja komunalnih naprav. Na področju našega mesta imamo tudi republiška in zvezna podjetja, ki imajo mnogo večje sklade kot naša podjetja in apelirali bomo tudi nanje,

da sledijo vzgledu naših podjetij. Tako bomo mogli uspešno rešiti probleme naše komunalne dejavnosti tako cest kot vodovoda in javne razsvetljave.

Besedo bi spregovoril še o varčevanju v naših podjetjih. Morali bomo poskrbeti za dvig storilnosti v naših podjetjih, ker bomo le na ta način zagotovili vrednost dinarja. V naših podjetjih imamo še upravnike in upravne odbore, ki premalo razumejo storjene ukrepe za osiguranje vrednosti dinarja. Zato bi navedel le dva primera: v podjetjih še preplačujejo delavce in na drugi strani se je udomačilo pri komunalnih in uslužnostnih podjetjih, da je regres in nerentabilnost nujen pojav v socializmu. Tak primer se je dogodil v našem podjetju Angora, kjer so preplačevali delavce za 3 kratno vrednost storjenega dela. Na tak način samo slabimo vrednost dinarja in se vse investicije zelo podraže. Podoben primer se je dogodil tudi v naši Plinarni, ki je delala z 9,5 milijonsko izgubo. 6,5 milijona je bilo izgube samo zaradi previsokega plačevanja surovin (premoga). Niso mogli dobiti odobrenih 76 tisoč dinarjev za izdelavo stroja za drobljenje premoga, zaradi česar so imeli višje izdatke, ker so premog vozili iz Raše preko Ljubljane v Čuprijo, kjer so premog zmleli in nato poslali nazaj v Ljubljano.

Prav tako povzroča nižanje vrednosti dinarja preplačevanje pri obrtniških storitvah. Zato sem mnenja, da je treba v tej smeri poostriti kontrolo.

Dotaknil bi se samo še z besedico graditve stanovanj. V letošnjem letu bomo vložili samo 18,5 milijona dinarjev za dograditev enega bloka v Šiški, ostala stanovanjska gradnja pa bo odložena. Paziti bomo morali, da bodo podjetja kot rajonski ljudski odbori, ki grade za svoje delavce in uslužbence stanovanja, dogradili v prvi vrsti zgradbe, ki so jih že začeli.

Potrebno bi bilo, da bi večja podjetja združila svoja sredstva in gradila skupno večje stanovanjske objekte, ker bi na ta način prišli do lepših in rentabilnejših stanovanjskih objektov. Pri tem bomo morali premostiti ozka gledanja v podjetjih, ker je to v skupno korist.

Ob tako visokih cenah gradbenega materiala ni verjetno, da bi se širše razmahnile novogradnje v letošnjem letu in bi zato ustanovam in podjetjem, ki nameravajo graditi, bilo potrebno priporočiti, da skrbno izdelajo načrte in proračune za gradnjo. Zgodilo se je namreč, da so stavbe že dograjevali pa še niso imeli dokončnega proračuna in detajlnega načrta. Naša podjetja bodo morala doseči čim več sredstev in tako bomo mogli izvršiti s temi sredstvi zadano si nalogo.

Spregovoriti moram še o zborih volivcev in o ljudskih odbornikih. Na zborih volivcev dajejo naši prebivalci mnogo predlogov. Le malo predlogov je takih, ki so nesmiselni, kot je nekdo predlagal n. pr. da bi

speljali tramvajsko progo ob Ljubljani. Če hočemo doseči, da bodo zbori volivcev še bolj aktivni, morajo pri tem v večji meri sodelovati ljudski odborniki. Že na zboru volivcev bi bilo potrebno, da ljudski odborniki odgovore na predloge volivcev, kaj je mogoče napraviti in kaj ni. Doga-jalo pa se je, da so ljudski odborniki predloge sprejeli in jih nato pošiljali na rajonske ljudske odbore in na Mestni ljudski odbor. 80 % predlogov je takih, da jih lahko izvrše z majhnimi stroški že tereni sami. Nismo še zasledili, da bi kje sprejeli oziroma izglasovali sklep za samoprispevek. Kmetje na Barju so n. pr. zainteresirani za čiščenje odvodnih jarkov, pa kljub temu niso sprejeli sklepov za samoprispevek, čeprav so take samoprispevke dajali že dolgo pred vojno. Mnogo predlogov je takih, da bi zahtevali velike vsote denarja. Samo za čiščenje porabimo 12 milijonov dinarjev letno in zato moramo misliti, kaj bi mogli narediti z majhnimi prispevki in prostovoljnim delom na samih terenih, da bi te izdatke zmanjšali. V Streliški ulici smo začeli s tlakovanjem, ker nam je bilo obljubljeno, da bodo ljudje pomagali s prostovoljnim delom. Delo pa se ustavlja, ker teh delavcev ni.

Da bomo izvršili vse naloge komunalne dejavnosti, moramo torej skrbeti, da bomo pridobili čim več sredstev, ki jih potrebujemo za naše investicije.

Tov. Repinc:

Povedal bi svoje mišljenje v zvezi z diskusijo tov. Ocepka in Kristana. Smatram, da je uspeh, da naša skupščina obravnava tudi politične probleme, ki se pojavljajo v našem življenju, toda nepravilno pa bi bilo mišljenje, da je reakcionarnih elementov pri nas veliko in da ti elementi prevzemajo iniciativo v svoje roke ter dajejo ton našemu javnemu življenju. Dejstvo je in nič novega to ni, da so s poglobitvijo naše socialistične demokracije, kar smo tudi predvideli, skušali dvigniti glave prikriti sovražniki, kateri si žele zopet pridobiti izgubljene pozicije. Sovražnik, ki je bil prej skrit in ki je prej glasno vzklikal živijo naši oblasti, smatra, da je pa sedaj prišel čas, da svobodno izrazi svojo mišljenje in da to svobodo izkoristi za protiljudsko rovarjenje.

V reakcionarnem taboru niso samo klerikalni elementi. V tem taboru so tudi ostanki nekdanjih JNS, elementi, katerim se pridružujejo tudi informbirojerci in vsi ti se hočejo ponovno vzpeti našemu delovnemu ljudstvu na hrbet. Čudim se le, da po tako krvavi in težki borbi za socializem še niso prišli do pameti in niso spoznali, da jugoslovanski narodi nočejo nazaj, da jugoslovanski narodi ne bodo pozabili vseh žrtev za svojo svobodo in da nočejo razumeti, da je v Jugoslaviji oblast v rokah delovnega ljudstva. Čudno je tudi, da še niso spoznali, da naša socialistična demokracija ni nič drugega kot diktatura proti tistim ele-

mentom zato, da odpravi izkoriščanje človeka po človeku. V tem je socialistična demokracija, da država, v kolikor je še potrebna, z vsemi sredstvi, ki jih ima, uniči razredne ostanke preteklosti. Misleč, da bodo socialistično demokracijo izkoristili za svoje temne namene, bodo nekoč občutili, da jih bo prav ta socialistična demokracija pogazila. Prav je, da so pokazali svoje pravo lice, da vemo vsaj, s kom imamo opravka.

Ti ostanki naj vedo, da je 98 % Ljubljčanov in prav tolikšen odstotek ostalih prebivalcev Jugoslavije ponovno pokazal pri zadnjih volitvah v zvezno in republiško skupščino, svojo pripadnost in da ti prebivalci zahtevajo, da taki elementi izginejo iz našega življenja. Na to bi navezal še svojo misel, da smatram, da ni dovolj, da bi na zasedanju MLO samo pasivno obravnavali te stvari, ampak predlagam, da izkoristimo možnosti zakonitih ukrepov proti vsem tem elementom in jim onemogočimo razbijaško delovanje. Kot oni lahko pokažejo svoje mišljenje, tako ima ljudstvo pravico in tudi dolžnost, da pove svoje mišljenje in ukrepa kot je potrebno. S to pravico njihovo svobodno mišljenje ni nič okrnjeno.

V zvezi z diskusijo o obrtnikih in v zvezi z njihovim nastopom proti tov. Mačku in Potočniku je razvidno, da ti ljudje smatrajo, da se vračamo nazaj in da dajemo koncesije zapadu, kot oni pravijo. Izgleda, da z našo ekonomsko politiko zadnjih 5 let nismo ubili njihovih špekulantskih teženj, da si tako odkrito upajo zastopati kapitalistično eksploatatorske težnje. Zdi se mi potrebno, da pozovemo vse člane MLO, ki so kot obrtniki prisostvovali vsem tem procesom, da se odkrito izjasnijo na zasedanju in povedo svoje mišljenje. Če tega ne bi storili, bi pokazali neiskrenost do svoje oblasti, tako kot člani OF in kot predstavniki oblasti, za katero se je OF borila.

Predlagal bi, da izvede IO najstrožjo kontrolo nad cenami in nad poslovanjem špekulantov privatnega obrtništva, da bi onemogočili izkoriščanje in njihovo nepravilno bogatenje. Bili so primeri, da so privatni obrtniki, ko so delali za državni sektor, prihranili mnogo materiala, katerega so nato izdelanega prodajali po špekulantskih cenah.

Predlagal bi še, da bi obrtnikom, ki so v tej akciji pokazali svoje pravo lice, odvzeli obrtne možnosti in jih dali drugim obrtnikom, ki so zanje prosili. (Ploskanje).

Predlagal bi tudi revizijo vseh davkov, ne samo zaradi dogodkov v zvezi z obrtno zbornico, da se davki pravično odmerijo vsem obrtnikom v odnosu do delavcev in do ostalih prebivalcev. (Ploskanje).

Ni dovolj, da samo razpravljamo, temveč izkoristimo vse zakonite možnosti in podvzemimo vse ukrepe. Isto mislim tudi za zadrage proti ljudem, ki poskušajo razbijati zadrage, da jih pripeljemo pred sodišče, da

bodo najstrožje kaznovani. Prav tako bi morali kaznovati tudi vsako raznašanje združne imovine. (Ploskanje).

Tov. Trtnik Lojze:

V zvezi z diskusijo, ki je pravkar dobila že zaostrene oblike, bi omenil nekatera zapažanja iz skupščine obrtne zbornice, kjer sem bil prisoten kot delegat. Iz diskusije na skupščini obrtne zbornice se je odražalo, da so bila ves čas obstoja skupščine in 9 mesecev zbornice trenja. Izbijalo je na eni strani mi in vi t. j. privatniki in vi, državni sektor. Premišljeval sem te stvari in videl, da gre za osebna obračunavanja privatnih obrtnikov napram državnemu sektorju. Z obračunavanjem so začeli v času demokratizacije našega gospodarstva in si zaradi socialistične demokracije upajo odkrito priti na dan s svojimi težnjami. Tov. Šterj je pravilno pokazal na napake, ki so se dogajale v Mestni zbornici, da ta zbornica ni dovolj pokrenila vsega za razvoj državnega sektorja. Bilo je izgovarjanj, da tega dela ni bilo, ker so imeli oblastnega operativnega vodjo in ne samo zbornico. Razumeti je bilo mogoče tudi, da obrtna zbornica ni vedela, kaj naj napravi za državni sektor in da je čakala na direktive. Vedeti pa je morala že po statutu, da mora voditi gotove naloge za vse sektorje in jih pravilno razvijati.

Prišlo je tudi do besed, da je obstajalo lojalno sodelovanje med oblastjo in obrtno zbornico privatnih obrtnikov in celo iskreno sodelovanje napram privatnim obrtnikom. To pomeni, da so se dogajale stvari, ki jih je treba globlje pogledati. Da je bila to izredna skupščina, se vidi že po tem, da je trajala od 5. popoldne do 6. zjutraj in da se je mandatna komisija zabavala z volilnimi rezultati od pol enih ponoči do 6. ure zjutraj. Kakšen vzrok je bil, da se je zadržala toliko časa? Na to nam more odgovoriti rezultat dela te komisije. Gotovi tovariši so izpadli, vendar smo bili presenečeni, da so bili na zasedanju podani drugi rezultati. Tov. Lancoš in Jelovšek in par drugih so bili pri prvi objavi nekako v manjšini, nato pa v večini. Čudi me tudi to, da se je vršilo štetje tako dolgo in da je bilo nato prekinjeno in da je celo drugi dan zvečer volilna komisija zaključila rezultate in zdi se na izpremenjen način. Zato je pravilno, da merodajne organizacije izvedejo revizijo štetja teh rezultatov. To bi pripomnil k začetni diskusiji.

K poročilu tov. Kreseta bi povedal, da me čudi, da danes čevljarji, mizarji in nekatere druge stroke nemoteno in nekontrolirano vrše usluge in jih zaračunavajo po kakršnih koli cenah in da ni zanje nobene kontrole. Nekateri obrtniki pridejo mesečno do 50 tisoč dinarjev zaslužka, zraven pa pravijo, da je sedanja doba najslabša doba za obrtnika, ker se morajo preživljati brez kart in nabavljati živež na prostem trgu. Vse take izjave

so le krinka za njihove velike dobičke in treba bi bilo podvzeti ukrepe napram špekulantskemu delu našega obrtništva. (Ploskanje.)

Mavrič Edo:

Dogodki v zadnjem času in situacija v obrtni zbornici zahtevajo, da razčistimo gotove stvari in da mora IO podvzeti gotove ukrepe. Sam sem bil priča, ker sem bil 2 leti in pol pri tem delu, v zadnjem času pa sem samo opazovalec pri delu Obrtne zbornice in reči moram, da smo računali na marsikaj, samo ne na to, kar se je zgodilo. Ne mislim se opravičevati, temveč skušam najti vzroke. Kot aktivisti OF smo v mnogih primerih pozabili na revolucionarnost iz narodnoosvobodilne borbe in se po 5 letih uspavali ter tako dopustili, da je moglo priti do takih pojavov. Ko smo po spopadu z Informbirojem morali preorientirati naše gospodarstvo z zvezami na zapad, so gotovo začeli misliti, da se vračamo v stari čas. Temu smo deloma sami krivi. Gotovi tovariši so zastopali revolucionarno linijo, toda niso imeli dovolj podpore. Premalo smo delali z državnim sektorjem, ki je pod takimi pogoji ustvaril čuda. Socialistični sektor zavzema danes vodilno mesto in od 45 tisoč delovne sile zaposluje eno tretjino. Imamo predane tovariše, s katerimi pa smo premalo delali, da bi se naučili samostojnosti in da bi bili enakopravni tudi v političnem pogledu.

Ključ je napravil republiški delegat, volitve pa so izpadle tako, da je bil marsikdo presenečen, čeprav smo vedeli za gotovo gibanje. Krivda je verjetno na nas vseh. Napravili smo napako pri samem ustanavljanju obrtne zbornice. Ob družbeni reorganizaciji smo pozabili na neko stvar, ki je bila zelo važna. Vsak aparat smo v celoti izmenjali, tukaj pa smo dopustili, da so ostali isti ljudje v celoti skupaj in to v organizaciji, ki je zastopala samo eno stališče. Ljudje, ki za časa naše borbe niso ničesar doprinesli in so sedeli po raznih uradih in službah, so ostali na tako važnih mestih in se ta aparat ni izpremenil. Zato so imeli vtis, da sede v bivšem združenju. Mislim, da je stvar IO kot nas, da to napako v nekem času popravimo. Tov. Maček je sam po glasovanju izjavil, da ni presenečen nad izidom volitev in da je ponosen, da ni bil izvoljen, ker je to le dokaz, da je med takimi ljudmi zastopal pravilno smer, ki edino gre v korist našega delovnega potrošnika. (Ploskanje.)

Glede štetja glasov bi dal pojasnilo, da komisija ni imela primerneга prostora in je zato prišlo do pomote pri štetju glasov.

Tov. Letnar Anton:

Tovariši ljudski odborniki. Slišali ste o nepravilnostih v Obrtni zbornici. Predlagam, da poverjeništvu za notranje zadeve temeljito preišče to stvar in krivce primerno kaznuje.

Gotovo mi nihče ne zaviđa položaja, ko naj odgovarjam na obtožbe, kakršnih na zasedanjih mestne skupščine še nisem slišal. Razmišljal sem, ali naj odgovorim ali ne, toda tov. Repinc nas je pozval, naj se izjasnimo.

Ne vem, kako naj bi začel, ali naj bi samo odgovarjal ali samo pojasnjeval. Bil sem v vodstvu Obrtne zbornice in sodeloval sem z voljo, da bi služil dvigu vseh obrti brez izjem. Poskušal sem to usmerjati in ne bi mogel reči, da bi kak sektor zapostavljali. Ugotoviti moram, da je zbornica v svojem delu do letošnje skupščine izvršila veliko, kar je razvidno iz tajniškega poročila na letni skupščini. Naše delo je bilo vzajemno tako socialističnega-državnega in združnega kot privatnega sektorja. Ključ za odbor in delegate je bil določen od Ministrstva za lokalno industrijo in obrt.

Kakor so volitve pokazale, tako smo delali? Glede nastavitve zborničnega aparata so bila mnenja deljena in tako je bilo pravično. Na vse nisem mogel vplivati in aparat je vršil svoje posle, če pa so napravili napake, so bili grajani.

Naše delo je bilo skupno. Nisem zapazil diferenc, prešibko pa je bilo sodelovanje socialističnega sektorja. To so vsi potrdili, toda to je bilo razumljivo in lahko rečemo tudi zakaj. Privatni obrtnik je bil že prej navezan na obrtno organizacijo, imel je več problemov kot državni, ki je bil navezan na svoje operativno vodstvo. Za državni sektor je bila Obrtna zbornica nekaj novega, a ko so se podjetja osamosvojila po delavskih syetih, so se jim pokazali slični problemi in celo važnejši kot pri privatnih obrtnikih. Tako so se začeli posluževati naše obrtne zbornice in smo prav od vsega začetka vključili združni in državni sektor in razvijali problematiko. Tako je šlo poslovanje vzajemno in sporazumno in vse naše poslovanje je bilo spremljano in nadzirano od MLO, od poverjenišva za obrt. Na vseh sejah je bil navzoč poverjenik ali njegov namestnik. O vsem delu so bili sproti informirani in zapisniki so bili poslani tako na poverjenišvo kot na republiško obrtno zbornico. Nisem mogel zapaziti, da bi se komu delalo kaj za hrbtom. Tega do danes nisem videl. Danes pa je nastalo drugače. Bili so vzroki. Ogibal bi se predstojčih zasedanj in izjav, ker vas mogoče to ne bo zanimalo. Ključ je bil določen in je bil nekoliko drugačen kot od ministrstva. Delegati za mestno skupščino — privatni 70 delegatov, socialistični sektor 80 delegatov. Privatni obrtniki so izvolili svoje delegate, združni svoje, 40 delegatov državnega sektorja pa je imenoval mestni izvršilni odbor. Nisem mislil o tem govoriti, toda to se je odkrito zahtevalo. Delegati so po zakonu, § 123 poslovdje državnih obrtnih podjetij. Poslovdja državne obrti je lahko tisti, ki ima mojstrski izpit. V prvem seznamu so bili tovariši, ki niso bili poslovdje, za katere pa sem mnenja, da bi bilo

nujno da bi ostali v njem in na to sem opozarjal. Med delegati je bil tudi tov. Šter, ki je bil pomočnik poverjenika za obrt, razen tega pa dva mesarja iz mestne klavnice, ki nista člana zbornice.

Odbor in obrtniki so zahtevali zakonitost pri reševanju in tako smo poslali seznam nazaj v razpravo in po šestih tednih je bilo to rečeno. Zadnja odločba MLO je to rešila. Reči moram, da je bil delegat tov. Kristan označen kot poverjenik za obrt; tega primera ni bilo nikjer na nobeni skupščini. To glede delegatov.

Glede tov. Mačka vem, da ni poslovodja, vem pa tudi, da je potreben na tem mestu in da je treba rešiti to vprašanje. Nismo vztrajali, da morajo imeti poslovodje mojstrski izpit. Cela vrsta jih je brez mojstrskih izpitov in zato nismo delali vprašanja ali bo delegat ali ne. Ljubljanska zbornica in jaz osebno smo bili za to, da mora biti tov. Maček izvoljen kot delegat in pride tem potom na republiško skupščino. Poudaril sem, da nam je potreben, da ima kvalifikacijo in da so njegove zasluge in poštenje legitimacija, da stoji na čelu Republiške obrtne zbornice in da ima vse zaupanje.

Sam potek mestne skupščine me je presenetil. Pri seji upravnega odbora je tov. Kristan poročal, da ima za zasebni sektor večino v odboru in predsednika, zaželeno pa je od Izvršnega odbora, da na tem mestu ostanem jaz. Na odborovi seji pred skupščino pa je bila sestavljena kandidatna lista, kjer so zasebni obrtniki postavili svoje kandidate. Tov. Kristan pa jih je predložil za državni in združni sektor. Ta lista je bila skupno sestavljena za skupščino, ker se je odbor z njo strinjal. Tovariš poverjenik pa mi je izjavil, da se strinja s kandidati privatnega sektorja v celoti, razen ene osebe. Tako se je vršila skupščina Mestne obrtne zbornice, kjer so bila podana poročila o delu. Poročano pa je bilo tudi o težkočah ter se ni dalo vse napraviti. Diskusija je postala živahna, vendar, ker so tukaj tovariši, ki so bili sami navzoči, o tem ne bom govoril. Ker je bilo v diskusiji govorjeno o razbijaškem delu obrtnikov, lahko tukaj omenim, da mi je na predvečer skupščine neki tovariš rekel — jutri imaš skupščino Mestne zbornice; ti jo bomo že razbili, če ne poprej pa pri volitvah. Nekateri delegati so agitirali proti predloženi listi odbora. Volitve so se vršile kljub temu. Izvoljeni so bili vsi predlagani razen tov. Štera, ki je dobil premalo glasov.

Za potek Republiške obrtne zbornice ne bi mogel odgovarjati, ugotavljam pa, da je ravno tako kakor na mestni skupščini tudi na republiški imel večino delegatov socialistični sektor. Zato sem bil ob rezultatu volitev na skupščini Republiške obrtne zbornice zelo presenečen. Ponovno pa sem ugotavljal, da je bilo škoda potrošiti toliko časa in toliko sej okrog priprav za to skupščino in da bi bilo bolje, da bi se ta čas porabil v korist za reševanje problemov in za dvig obrtne proizvodnje. Smatral

sem, da vsi sektorji skupaj predstavljajo obrt in take razlike kot je v Ljubljani se niso pokazale ne v Zagrebu, ne v Beogradu, kjer harmonično delo omogoča večje uspehe. Po poteku te zadnje skupščine pa bi morali ugotoviti, kaj je dobrega in koristnega za razvoj obrti in kaj ni. Odklanjem difference med združenim, državnim sektorjem in privatno obrtjo. Če bi bil mlajši, bi šel za poslovodjo. V današnji diskusiji pa je bila najbolj žalostna obdolžitev glede usmerjanja obrtništva do nerazpoloženja napram oblastem in socialističnem sektorju. Poznam obrtniško problematiko. Kar se tiče ljubljanskega obrtnika je tako, da je diskutiral kar je hotel, kar je razvidno iz stenografskih zapisnikov. Nekateri obrtniki so stari in se v resnici težko prebijajo. Tu pa je šlo samo za osebnosti in so se zaostрила le osebna vprašanja.

Glede davkov pa lahko omenim, kar je bilo danes iznešeno v diskusijah, da je velik del obrtništva, t. j. 70 %, brez vsake delovne sile in 50 % tudi brez vajencev in pri tem ne morejo biti visoki zaslužki. Mnogi od njih so stari in je dobro, da niso v breme socialnega skrbstva.

Moje delo je bilo pošteno in vsakomur lahko pogledam v oči, če pa še kdo želi kako pojasnilo, sem vsakomur na razpolago. Vsled tega incidenta proti celokupnemu obrtništvu — naj se odgovorni pokličejo na zagovor, kajti nekateri ljudje so le žrtve svojega dela. Želim, da bi mestna skupščina stvari razčistila in da bi prišli na tisti tir, kjer bi mogli drug drugemu pomagati in skupno reševati probleme, socialistični sektor pa naj več prispeva k sodelovanju.

Ing. Stare Ostož:

Nisem obrtnik, toda povedal bi svoje mišljenje. Slišali smo, da so bili nekateri obrtniki premalo obdavčeni in da obrtniki niti tega davka niso plačali. To pomeni, da se obrtniki poslužujejo nekaterih nedovoljenih sredstev in se z njimi okoriščajo. Če pogledamo malo v naše obrtniške delavnice in pazimo na odnose obrtnikov do potrošnikov, moramo obsoditi privatni sektor. Obrtno uslugo napravi obrtnik, kadar se mu zljubi, in kolikor boljše zveze ima potrošnik z obrtnikom, toliko prej pride na vrsto. Ne ugotovi skromnemu človeku, ki ni vsiljiv in kateri po njegovem mnenju lahko čaka. Ko je delo izvršeno, pa obrtnik tistemu potrošniku zaračuna brez srca in brez usmiljenja.

Zgodi se, da obrtnik na delovni dan zapre obrtno delavnico in poseda, ker je dovolj zaslužil z nepoštenim zaračunavanjem. Proti takim obrtnikom je treba začeti borbo, če hočemo zgraditi socializem. Take je treba poiskati in z njimi končati. Ne smemo biti bojazljivi in misliti, da nismo sposobni s svojim državnim sektorjem voditi gospodarstvo. Z nacionalizacijo podjetij smo si ustvarili svojo neodvisnost od privatnega sektorja v industriji in gradbeništvu. Zato nam ne bi bilo treba prav nič

premišljovati, ako bi bili prisiljeni zaradi nerazumevanja in nelojalnosti ostalih sektorjev privatnega gospodarstva prevzeti tudi te sektorje, pa čeprav bi morali tudi na tem področju garati kot pred tremi leti.

Nisem hotel udarjati po obrtnikih na splošno. Brez dvoma so obrtniki, ki imajo pravilno stališče in ki so pripravljeni na socialistični podlagi delati za zadovoljitev naših potrošnikov. Taki obrtniki so nam potrebni, špekulanti pa ne.

Tov. Ravnikar Franc (namestnik republiškega ljudskega poslanca):

Govoril bi o nekaterih nujnih delih iz naše komunalne dejavnosti. Mnogo nalog smo si zadali na svojih skupščinah in sestankih, pa še danes niso izvršene. Za nekatera dela ne bi bilo potrebno veliko sredstev, pa bi bila vseeno dobro opravljena in bi bila v veliko korist. Na Dolenjski cesti se je zgodilo nekaj nepotrebnih nesreč, ker ta dela niso bila opravljena. Na Rudnik nam je že bila obljubljena električna cestna železnica, vendar je še sedaj nimamo. Ljudje bi bili pripravljeni pomagati s prostovoljnim delom, da bi dobili na ta način komunalne udobnosti, ki so nujno potrebne.

Tov. Maček Leopold:

Mislil sem opustiti diskusijo o Obrtni zbornici, na področju katere sem delal, toda bil sem na zasedanju skupščine parkrat omenjen. Oglašam se k besedi zato, ker smatram za potrebno, da prikažem stvari, da niso bile take kot jih poskušajo nekateri prikazovati in nakazovati vzroke za negativne pojave v zbornici na nepravih mestih. Naše delo v Obrtni zbornici je bilo zelo težavno, ker smo zastopali linijo, ki mora obveljati v socializmu in je v prid našemu delovnemu človeku in tako smo prišli v nasprotje s tistimi, ki te linije ne razumejo in je nočejo razumeti.

V čem so bila naša nasprotja in da je prišlo celo do razmejevanj — mi in vi. — Ker je prišlo do takega položaja, jim je šlo za vsak mandat, da bi lahko preglasovali, kadar bi šlo za to, da bi dosegli tisto, kar si privatni sektor zamišlja. Osnovna naloga zbornice je bila, da se spusti na področje dela, kot je n. pr. revizija cenikov. Revizija cenikov pa jim dejansko ni ustrezala, čeprav so ti ceniki ponekod zelo neobjektivni. Tu so se začele zaostritve s privatnim sektorjem.

Lahko rečem, da so pri korekturi teh cenikov celo grozili kot n. pr. Kregar Janez referentom, ki so pri tem delali, češ, ne veste, kaj delate, toda prišel bo čas, ko bomo v drugih odnosih. Take stvari so bile vzroki naših nasprotij. Vse se je vrtelo okrog tega, kaj jim oblast še ni dala, socialno zavarovanje, karte, znižanje davkov, in so smatrali, da morajo biti v tem enaki s socialističnim sektorjem.

Če se zavedamo, v kakšni situaciji smo in tudi vemo, kakšen doprinos daje že združni in državni sektor napram privatnemu (socialno zavarovan-

vanje si bodo obrtniki lahko sami organizirali), ne morejo pričakovati, da bi imeli državno zavarovanje, da bi država plačevala zanje kot za državne in zadružne obrtnike. Pri takih stvareh je prišlo do zaostritev in pri takih vprašanjih je prišlo celo do izpadov na posameznike. Govorili so, da obrtnik še ni bil nikoli tako strgan kot sedaj, ker ne dobi kart. S tem so hoteli ustvariti enotnost. Kaj pa hočejo storiti ti obrtniki, da bi olajšali bremena, ki jih nosijo naši potrošniki, pa smo videli jasno, ko smo sprožili revizijo cenikov.

Mož, ki se je tukaj opravičeval, je uporabil besedo lojalnost. Večkrat je poskušal na zasedanjih mestne skupščine prikazovati, da je bilo sodelovanje med vsemi sektorji obrti in oblastjo najlepše. Celo za državne mojstre, za naše poslovodje so poskušali, da bi se jim zvišali prejemki. Vsi vemo, da je to potrebno, toda ti ljudje so imeli s tem druge namene in so iskali pri naših mojstrih najbolj občutljive točke.

K trditvi, da v drugih republikah vladajo drugačni odnosi, bi povedal, da so se navzoči delegati iz drugih republik, iz Hrvice, Črne gore, Bosne in Hercegovine, čudili rezultatom naše obrtne skupščine. Povedal sem jim, da nisem razočaran, ker sem vedel, kako stvari gredo. Povedali pa so mi, da so prav ljubljanski obrtniki navezovali stike z ostalimi republikami in tudi tja prenašali svoje špekulantske tendence. V tem primeru hočejo biti povezani, da bi dosegli enotnost v nasprotovanju oblasti in pri postavljanju svojih ozkih razrednih interesov. Zato to ni bilo vprašanje Mačka ali Potočnika, ampak vprašanje tistega, kar se za tem skriva. Ne smatram, da bi lahko zbornica služila interesom naše splošne obrtne dejavnosti, dokler bodo imeli v njej pozicije ljudje, ki zavirajo družbeni razvoj. (Ploskanje.)

Če to ne zadostuje, bi se lahko ustavili še pri besedah, da je bilo sodelovanje privatnih obrtnikov z oblastjo dobro, mestoma celo iskreno in kakor je dejal predgovornik, lojalno. Tudi to nam že veliko pove. Leta 1949 je bilo na področju mesta Ljubljane 6727 obrtnih obratov, leta 1950 pa 7987. Pri tem vidimo, da je število obrtnih obratov poraslo za 1200, kar odgovarja našim splošnim potrebam. Vprašal bi, kdo izmed nas bi smatral, da je teh obrtnikov dovolj, če vidimo, da mora nekdo čakati tudi mesece, da pride do stvari. Besede tov. Jelovška na februar-skem občnem zboru, da ne smemo iti za tem, da bi ustanavljali nove obrate, ampak pregledati tudi že obstoječe, ali so potrebni, da nam ne bi grozila danes ali jutri brezposelnost, kažejo na tendenco, dati čimprej možnost eksploatacije nekaterim večjim obrtnikom. To iznašajo ljudje, ki so na vodilnih mestih v obrtni zbornici in lahko se vprašujemo, ali bodo pravilno usmerjali državni, zadružni in privatni sektor obrti in ali bodo ustrezali našim splošnim potrebam ali ne.

Kako je bilo glede priprav za volitve v Obrtno zbornico. Na zadnji seji širšega upravnega odbora so predlagali iz privatnega sektorja, naj se izvoli izmed članov upravnega odbora kandidacijska komisija, ki bo sestavila listo, katero bi nato na občnem zboru izvolili. Ta kandidacijska komisija je listo dejansko sestavila, ta pa seveda ni mogla biti verodostojna in so jo v isti kandidacijski komisiji potem dvakrat naknadno spremenili ter izbrali samo take ljudi, ki danes nastopajo v demagoškimi tendencami, katere sem že prej omenil — socialno zavarovanje, karte, denarni boni itd. Taki antisocialistični elementi, ki niso storili ničesar konstruktivnega za naš družbeni razvoj, so na dan pred volitvami od ranega jutra razpravljali in agitirali, koga naj se črta in koga naj se voli. Tako mislim, da tisti, ki je objektiven in pošten, rezultatov, kakršni so bili, ne more spravljati v zvezo, da je to nastalo zaradi oseb, saj je to najmanj važno in bi tako mišljenje pri ocenjevanju stvari lahko samo škodovalo. Šlo je celo tako daleč, da so angažirali upravni aparat Obrtne zbornice za agitacijo tik pred volitvami. Že smo omenili, da je ta aparat že od nekdaj sedel na teh pozicijah in ti ljudje so bili na dan skupščine v nekaki ofenzivi in pripomogli k takemu koncu kot je bil. Drugo, kar bi poudaril, je še to, da so se v okviru te zbornice vršile razne ekskurzije po raznih naših podjetjih in so te ekskurzije izkoristili zato, da so dobili razne stike in pri tem prenašali, kaj se dogaja v republiški zbornici in kaj ni v skladu z njihovimi razrednimi interesi. Tako so skušali na vsakem koraku dobiti čim več kontaktov in na takih stvareh ustvariti nasprotja, kar je bilo potem vse v končnem rezultatu le potrjeno.

Te stvari sem hotel pojasniti, da ne bi bilo napačnih mnenj o stvari in da bi videli v pravi luči stvari, ker jih nekateri z lepimi besedami skušajo skrivati. Ti ljudje so skušali doseči tisto, kar jim ustreza, brez ozira na družbene potrebe. Gotovo je, da tudi med njimi ni enotnosti in je tudi veliko intrig, ki bi jih mi lahko izkoristili in te ljudi onemogočili, kar pa nam nista dopuščali čas in čast. Tako se skuša ena in ista klika držati na vrhovih privatnega sektorja. Naj se naši obrtniki ne dele vedno v privatne, zadružne, državne ampak naj raje s to kliko pometejo, ker bo to v skupno korist.

Tajnica Mestne skupščine, tov. *Resnik* Julijana predlaga, da bi se v zvezi z diskusijo o obrtni dejavnosti sestala komisija za obrt, ki naj bi dala eventualne svoje predloge še na tem zasedanju skupščine.

Predlog sprejet.

Predsednik Skupščine prekine zasedanje od 13.30 do 19 ure.

V začetku nadaljevanja zasedanja predsednik skupščine tov. *Krivac* Vladimir pozove poslance Mestne skupščine, naj nadaljujejo z diskusijo. K diskusiji se prvi prijavi tov. *Kutin* Franc:

V zvezi z dopoldansko diskusijo o našem obrtništvu in obdelovalnih zadrugah, bi imel nekaj pripomb. Diskutanti so ugotovili, da so ostanki stare buržoazije danes ideološko povezani z Informbirojem, da hočejo ustvariti občutek nesigurnosti in tako ovirati socialistični razvoj. To so pravilne ugotovitve, ki veljajo tudi za škodljive pojave med obrtništvom, vendar ni bilo potrebno iznašati na tem mestu v grozeči obliki predlog, naj bi nastala trenja v mestni obrtni zbornici, reševalo poverjeništvu za notranje zadeve. Politična zavest naših množic, naše družbene organizacije same, kjer so organizirani najširši sloji prebivalstva, so dovolj močne, da onemogočijo kakršnokoli rovarjenje proti našemu družbenemu napredku. Grožnje pa, ki so v bistvu nepravilne in ustvarjajo zlorabo izvršene ljudske oblasti, bi lahko dajale sovražniku samo možnost za klevetanje naše ljudske demokracije. Take zlorabe niso primerne in izrazil bi mišljenje, da je v tem delu zašla naša diskusija na stranpot in omajala močan efekt prvega dela, ko smo analizirali razvoj na osnovi dejstev.

Dejstvo pa je, da imamo med obrtništvom in v kmečkih obdelovalnih zadrugah poizkuse sovražnika, izkoristiti našo nebudnost in našo površnost pri gledanju na notranje probleme. Ta sovražnik je konglomerat ostankov preživele klerikalno-liberalne buržoazije v rokah informbiroja, ki se bori za to, da bi zavrl naš družbeni razvoj, v svetu pa nas prikazal kot izdajalce socializma. Ta peščica ljudi so bili naši sovražniki za časa NOB in so se pokazali sovražniki po izidu resolucije Informbiroja, medtem ko so pred izidom resolucije kazali dvojno lice. Ta klika je prisiljena, zaradi moči našega delovnega ljudstva, zaradi trdnosti naše zakonitosti v družbenem življenju, zaradi demokratizacije našega gospodarstva in političnega življenja, zaradi vsega tega je prisiljena, boriti se, da bi ustavila kolo našega časa, ker ji naš razvoj ni v korist. Med ljudstvom poizkuša ustvariti zmedo in doseči predvsem nedelavnost. Naše ljudstvo odobrava in razume naš razvoj in zato bo onemogočilo tako sovražno delovanje.

V zadrugah smo na primer opazili, da so začeli mešati glave z družnikom razni pravni zastopniki ali advokati in jim vlagali prošnje za izstop. Sovražno razpoloženi kler se tudi vtika v zadruge in poskuša prevzeti iniciativo. Videti je dalje, da skušajo vplivati na mladino, kar je zelo sličen primer. Toda vse to je klic vpijočega v puščavi. Ne smemo pa se uspavati, ker bi zaradi naše nebudnosti in nerevolucionarnosti omogočili tem ljudem še nadaljnje rovarjenje. Treba je odločno obravnavati konkretne primere, dočim so pavšalne grožnje neumestne.

Te stvari sem hotel poudariti zato, da bi pravilno razumeli delo poverjeništvu za notranje zadeve in njegovih organov in da poudarimo, da izvršni organ ljudske oblasti nastopa takrat, kadar je potrebno. Iskanje škodljivih elementov pa je stvar nas vseh, da pridejo tako s kon-

kretnim obremenilnim materialom pred sodišče. Tov. Jelovšek je izjavil, da ga je pred zasedanjem mestne obrtne skupščine v resnici nekdo nago-varjal naj razbije skupščino. Mislim, da je prav, da to ime pove. V tem primeru nimamo razloga, da takega človeka skrivamo pod plaščem popustljivosti ali prijateljskih odnosov. To je konkretno dejanje in konkreten človek. Take stvari je potrebno razčistiti, da onemogočimo morebitne zlonamerne naklepe.

Tov. Šter Milan:

Poročal bom o zaključku komisije za proučevanje problemov obrtništva. Komisija za obrtno dejavnost se je omejila na ugotovitve iz proučevanja situacije, ki se je med obrtništvom pokazala zadnje dni in je že danes bila predmet diskusije. Napram privatnemu obrtniškem sektorju ni nobene nove linije! Posebno stališče nam v razvijanju obrtne dejavnosti narekujejo potrebe potrošnikov. Obstoje gotova negativna stremjenja obrtnikov, kar je razvidno tudi iz poročila tov. Kristana in Ocepka.

Obrtna zbornica bi morala pospeševati razvoj obrti vseh sektorjev, nuditi pomoč za razvoj socialističnega sektorja, pomagati pri vzgoji zadostna števila kvalitetnega kadra, skrbeti za dvig kvalitete izdelkov itd.

Dotaknil bi se nekaterih stvari današnje diskusije in tudi rezultatov dela Mestne obrtne zbornice. Obrtna zbornica je postala posebno važna ob reorganizaciji naše državne uprave, ko bo predstavljala tudi za socialistični sektor obrtništva strokovno vodstvo.

Poverjeništvu za obrt je v kratkem razdobju pripomoglo, da je državni obrtniški sektor dosegel lepe rezultate tako v kvaliteti, strokovnem dvigu kadra ali pri ustvarjanju akumulacije. Ugotovili smo, da Obrtna zbornica ni dovolj pomagala socialističnemu sektorju. Lahko bi imeli občutek, da je imela namen služiti sama sebi ali pa poedincem v upravi Mestne obrtne zbornice. Na gospodarski konferenci upravnikov in poslovodij socialističnega sektorja je bilo rečeno, da socialistični sektor nima kaj pričakovati od dosedanje zbornice, razen režijskih stroškov in žalitev s strani poedinih obrtnikov. Našim poslovodjem so često očitali, da niso mojstri, da niso strokovno sposobni, da so še premladi itd., državnim obrtnim mojstrom pa da so izdajalci obrtništva. To je bilo še bolj negativno, ker je za socialistični sektor Obrtna zbornica nekaj novega. V državnem sektorju ljudje dobro delajo in se trudijo. Posebno so padli v oči odnosi »mi in vi«. Ti odnosi slabo vplivajo na uvajanje novega načina dela v Obrtni zbornici. Par tovarišev iz socialističnega sektorja je izjavilo, da ne bodo več hodili na seje, ker ni mogoče ničesar

pričakovati, ker jih pri sklepanjih o pozitivnih spremembah v delu zbornice često preglasujejo s svojo večino 9 proti 8.

Rezultati volitev kažejo, da je bil tukaj nek namen in sicer, da s predlagane kandidatne liste izločijo take osebe, ki bi delale za preusmeritev zbornice, in to je zelo varno vplivalo na stanje Obrtne zbornice. Obrtna zbornica je dolžna vzgojiti obrtnika, primerne socialistični družbi. Potrebno je močno sodelovanje ljudi, ki imajo dovolj borbenosti in je zaradi tega potrebna večja pomoč Mestnega ljudskega odbora in posameznih odbornikov pri delu zbornice.

Komisija je ugotovila, da je potrebno predlagati Mestni obrtni zbornici, da organizira materialno oskrbo obrtništva, predvsem socialističnega sektorja, ki je z ukinitvijo obrtnega servisa, ker isti ni več ustrezal svojemu namenu, ostal brez oskrbovalca materiala, dočim za privatni sektor to oskrbo dobro vršijo nabavno-prodajne zadrug.

Zbornica naj organizira podjetje za oskrbo obrtništva z materialom, še bolje pa bi bilo spremeniti pravila obrtno nabavno-prodajnih zadrug tako, da so lahko njih člani tudi državna obrtna podjetja.

Komisija predlaga, da bi IO imenoval komisijo, ki bi pregledala volilni material zadnje skupščine Mestne obrtne zbornice in poslovanje zbornice ter ugotovila, ali so bile izvedene volitve verodostojno ali ne. Kandidacijska komisija je ugotovila, da je bilo oddanih par glasovnic preko števila upravičeno navzočih glasovalcev za upravni odbor, na škodo nadzornega odbora. Pri tej zaostritvi je važno tudi vprašanje par glasov. Ne gre za osebe, gre le za to, kaj naj zbornica predstavlja, ali naj predstavlja graditev socializma in naj ga pospešuje, ali naj ga zavira. Rezultat, ki bi ga komisija objavila, bi pokazal ali zbornica lahko prične z delom in ali so bili rezultati volitev pravilno objavljeni in razglašeni ali ne.

Komisija predlaga, da bi višja davčna komisija, ki je dosedaj reševala samo pritožbe glede davkov, ki so bile več ali manj upravičene, vse obrtniške davke pregledala in izvedla primerjavo v merilu celega mesta. Pri obdavčitvi niso bile upoštevane različne stroke in to, da je v nekaterih strokah mogoče zaslužiti tudi pri materialu, ki so ga prihranili. Diferenciacije med obrtniki uslužnostnih in donosnejših proizvodnih in gradbenih strok ni v sedanji obdavčitvi čutiti, kar je krivično že napram malemu obrtniku.

Nadalje komisija predlaga, naj finančni organi ostreje nastopijo napram davkoplačevalcem, ki se skušajo z lažnimi prijavami okoriščati s prekomernimi zaslužki. Imamo sicer uredbe za kaznovanje takih primerov, ki pa se v praksi ne izvajajo.

Prav bi bilo, da zbornica sama kritično pregleda, kar je bilo nakazano v današnji diskusiji, da bi imela naša skupnost kot obrtna dejavnost več od tega kot dosedaj.

Predsednik skupščine da poročilo in predloge komisije na razpravljanje.

Ker pripomb k poročilu ni, da predloge komisije na glasovanje.

Soglasno sprejeto!

b) Poročilo komisije za proučitev zdravstvenega stanja otrok.

O delu in ugotovitvah komisije poroča tov. *Koračin Jože*:

Komisija za proučitev zdravstvenega stanja otrok je pričela s svojim delom šele v sredini maja. V polni formaciji se ni nikoli sestala, ker je en član komisije v inozemstvu, drugi pa bolan, a ostali so bili večkrat službeno odsotni, tako da je delo slonelo predvsem na predsedniku komisije. V tem oziru torej komisija ni mogla izvršiti svoje naloge tako, kot bi jo morala. Sestala se je štirikrat, posamezni člani komisije pa so imeli več razgovorov s predstavniki in delavci v socialno-zdravstveni zaščiti matere in otroka. Imeli smo posvete z vsemi vidnimi delavci, ki se pečajo z zdravstveno in socialno problematiko otroka in dobili od njih dragocene podatke. Komisija na podlagi vseh ugotovitev, razgovorov, podatkov in statistik ter ostalega materiala daje skupščini svoje poročilo.

I.

Telesni in duhovni razvoj otroka ter skrb za njegovo zdravje in vzgojo sta v najožji zvezi s socialno in zdravstveno zaščito matere. To dejstvo ima vrsto medicinskih osnov in dokazov, ki jih najdemo dandanes pravno uzakonjene v vseh naprednejših državah kot vodilo za uresničevanje te temeljne socialno-zdravstvene ugotovitve. Kadarkoli govorimo o skrbstvu otroka, moramo imeti vedno pred očmi dejstvo, da bo otrok toliko bolj napredoval, kolikor boljša in izdatnejša je bila skrb v najnežnejši dobi in še več, tudi v dobi pred porodom. Ta dejstva bom podkrepil s številko umrljivosti otrok v letu 1950, dasiravno bom še posebej govoril o umrljivosti otrok.

Po statističnih ugotovitvah je več kot tretjina, t. j. 38,4 % smrti otrok do prvega leta starosti povzročenih v letu 1950 zaradi nedonošenosti, nedozorelosti in drugih momentov, ki so v zvezi s porodom, glavno pa z življenjsko odpornostjo in zdravjem matere pred porodom. Smrtnost teh otrok narašča, zlasti pa smrtnost dojenčkov do prvega in drugega meseca starosti ter je dosegla v letu 1950 že 17,8 % od vseh smrti

dojenčkov do prvega leta starosti, ali še bolj preprosto povedano: več kot tretjina vseh otrok, ki umro do prvega leta starosti, umre v Ljubljani zaradi slabe odpornosti in zdravja matere pred porodom.

Komisija je mnenja, da igrajo važno vlogo pri zaščiti matere zlasti sledeči momenti: prehrabeno stanje noseče žene še vedno ni najboljše, zlasti velja to za žene, ki se hranijo v menzah. Skrb za družino zahteva od žene danes mnogo truda in dela, kot n. pr. gospodinjsko delo, vzgoja otrok, čakanje v vrstah, slabe stanovanjske prilike itd. Zlasti je važen činitelj pravilna zaposlitev žene, ker imamo še mnogo žena, ki so po svoji telesni konstituciji nepravilno zaposlene (opravljajo težajska dela), kar nedvomno mnogo vpliva na nosečnost in porod ter pravilen razvoj žene. Imamo mnogo žena, ki boleajo na slabokrvnosti, podhranjenosti, živčni izčrpanosti, včasih tudi na turberkulozi in revmatizmih ter je nujno potrebno, da usposobimo vrsto ustanov (posvetovalnic), ki bi bile urejene in upravljane tako, da dobi vsaka žena zaupanje v te vrste ustanov. V Ljubljani imamo samo štiri take ustanove, njihovo problematiko pa poznamo iz referata tov. Zlatnerja na II. zasedanju, Komisija je prišla do zaključka, da mora imeti noseča žena v vsem življenju prednost, saj bomo s pravilno zdravstveno, socialno, vzgojno in materialno zaščito žene dvignili standard osnovne edinice zdravja in bodočnosti naroda — družine.

II.

Nedvomno zelo ugodno vpliva na razvoj otroka visoko kvalificiran porod, ki ga uspešno opravljajo naše porodnišnice. Dejstvo, da 90 % vseh Ljubljančank rodi v ljubljanski porodnišnici je za nas zelo ugodno. Neugodno je pa to, da v ljubljansko porodnišnico gravitira petina prebivalstva naše republike, kar povzroča, da gredo predvsem porodnice iz Ljubljane že tretji, oziroma četrti dan domov. Torej je ljubljanska porodnišnica premajhna. To se vidi tudi iz sledečih števil: lanske leto je bilo rojenih v ljubljanski porodnišnici 5.150 otrok ali povprečno 14 na dan. Kapaciteta porodnišnice je 135 postelj. Prvi meseci v letu 1951 pa kažejo, da bo lanska številka presežena do 10 %, t. j. do 5.500 rojstev. Nedvomno zahtevajo zgodnji odpusti iz porodnišnice veliko bolj kvalificirano nego porodnice na domu, kar pa je spričo majhnega števila babic otežkočeno. Iz teh ugotovitev torej sledi ali povečati porodnišnico na kliniki, ali pa misliti na eventualno novo porodnišnico samo za mesto Ljubljana.

Problem zdravstvenega stanja dojenčkov, predšolskih otrok in tudi starejših, bom prikazal s podatki umrljivosti, ki predstavljajo enega od

najvažnejših kriterijev za presojo zdravstvenega stanja in zdravstvene bodočnosti našega mesta.

V Ljubljani otroška umrljivost od leta 1945 dalje raste, predvsem umrljivost otrok do prvega leta starosti, od teh pa največ umrljivost otrok v prvem tednu, oziroma v prvem mesecu starosti. Tudi po prvi svetovni vojni je bila umrljivost otrok zelo visoka, celo višja kakor v letu 1946 in 1947. Višek smrtnosti je bil v letu 1921, ko je umrlo 250 ali 29 % otrok do 15. leta starosti od vseh smrtnih primerov sploh. Nato je smrtnost padala. V letu 1934 neposredno po priključitvi okoliških občin, kjer je bilo higiensko stanje slabše, znaša % smrti otrok do 15. leta od vseh smrtnih primerov še 20,1 %, nato pa pada in doseže v letu 1943 najnižjo stopnjo 9,8 %, nakar pa hitro raste in doseže v letu 1946 20,4 %, v letu 1947 20,7 %, nakar ne bistveno pade na 18,2 %, 18,7 % in 18,5 % v letu 1950. Od vseh smrtnih primerov otrok do 15. leta starosti je v letu 1937 umrlo 53,5 % otrok do prvega leta starosti, v letu 1950 pa 86,1 %, kar kaže, da smrtnost otrok v prvem letu starosti raste. V letu 1947 je od 187 smrtnih primerov do prvega leta starosti umrlo v prvem mesecu starosti 77 dojenčkov ali 40,8 %, dočim je v letu 1950 ta % znašal 57,3 %. Smrtnost dojenčkov do prvega meseca starosti narašča, narašča pa tudi smrtnost dojenčkov od prvega do drugega meseca starosti, ki je znašala v letu 1950 17,8 % od vseh smrti dojenčkov do prvega leta starosti.

Analiza smrtnih vzrokov od leta 1937 kaže, da pod vplivom zdravstvene vzgoje pada število smrti zaradi prebavnih motenj, na katerih je v letu 1950 umrlo 10,3 % dojenčkov do prvega leta starosti. Raste smrtnost na boleznih dihal, ki se prav pogosto kombinirajo z boleznimi srednjega in notranjega ušesa in je znašal ta % v letu 1950 že 24,3 % od vseh smrtnih vzrokov. Najbolj pa narašča smrtnost dojenčkov zaradi nedonošenosti in ostalih vzrokov, ki izvirajo iz dobe pred porodom, kot sem že zgoraj omenil.

Za presojo zdravstvenega stanja in zdravstvene bodočnosti Ljubljane je pomembno, da splošna smrtnost od leta 1945 dalje bistveno pada, bistveno pada smrtnost na tuberkulozi, na nalezljivih boleznih, raste pa smrtnost dojenčkov do prvega leta starosti, predvsem pa dojenčkov do prvega oziroma drugega meseca starosti.

Takoj po osvoboditvi je število rojstev ogromno poraslo, saj so matere-domačinke v letu 1946 rodile 2.683 otrok in je znašala nataliteta 25,5 % na 1.000 prebivalcev, dočim je znašala prej povprečno 12—13 odstotkov na 1.000 prebivalcev. Še v letu 1950 znaša nataliteta 24,6 % na 1.000 prebivalcev, dočim je mortaliteta znašala samo 9,8 % na 1.000 prebivalcev. Ogromen prirodni prirastek neposredno po osvoboditvi pomeni zvišanje življenjske odpornosti in volje prebivalstva, v zelo veliki

meri pa pomeni dotok zelo velikega števila mladega podeželskega prebivalstva v Ljubljano. Ne smemo pa se zanašati, da bo ta prirodni prirastek trajal dolgo, ako bo smrtnost dojenčkov ostala na sedanji visoki stopnji, ali pa celo naraščala.

Porast smrtnosti dojenčkov ima nedvomno vzrok v dejstvu, da je bilo v območje Ljubljane vključenih po osvoboditvi nekaj novih krajev kmetijskega značaja ali delavskih predmestij, kjer splošne higienske prilike niso bile dobre in kjer so asanacijski ukrepi še vedno nujno potrebni. Zdravstvena vzgoja, predvsem pouk o pravilni negi dojenčka ter zdravem materinstvu ni šla sporedno z ogromnim porastom rojstev in dotokom mladih ljudi, predvsem žena s podeželja, do katerih prej dobrane pravilne zdravstvene vzgoje še niso segle.

Vsa opisana dejstva dobijo še slabšo sliko, če ugotovimo, da otroci še vedno nimajo zadostne prehrane, da žive marsikje v temnih, vlažnih in prenatrpanih stanovanjih, da še vedno obstoji pomanjkanje sredstev za osebno higieno, kot milo, pralni prašek, ščetke, umivalniki, kopalne kadi in ostalih nedostatk, ki tudi delno doprinašajo svoje k poslabšanju zdravstvenega stanja otrok.

V Ljubljani obstoji permanentna kriza preskrbe z mlekom, ki bi bila primerna za dojenčke. Ta kriza obstoja iz neodpušljivih razlogov tudi po tem, ko je bil spravljen v tek pasterizacijski aparat UNICEF. Vsak laik ve, kaj pomeni za otroško življenje uživanje manj primerne ali za silo primerne, često pa tudi neprimerne mleka. V tem pogledu se naša komisija strinja z mnenjem Komisije za preskrbo Ljubljane z mlekom.

Analiza dela otroških posvetovalnic v posameznih rajonih kaže pomanjkljivo načrtnost. Kljub znanju, da je največja umrljivost pri dojenčkih do prvega meseca starosti, so posvetovalnice v območju RLO II zajele le 10,2 % dojenčkov do prvega meseca starosti, v RLO V — 8,9 %, v RLO I 58,1 %, v RLO III 52,8 %, v RLO IV 51,3 %. Na področju RLO I je bilo v letu 1950 rojenih 759 otrok, posetov na domu pa le 570, na področju RLO III je bilo rojenih 512 otrok, posetov na domu pa izvršenih 276, dočim je bilo število posetov v RLO II in V toliko kakor rojstev. Samo v RLO IV je bilo izvršenih na 777 rojstev 1.724 posetov, a žal samo 21,1 % otrok do prvega meseca starosti. Posvetovalnice poslujejo le nekaj ur tedensko, natrpanost in čakanje mater pa zelo ovira poslovanje posvetovalnic. Ravno tako imajo matere in otroci težave, da tudi v nujnih primerih ne morejo dobiti zdravniške pomoči, oziroma da je čakanje na zdravniško pomoč v ambulantah mučno zanje in za otroke.

V dopolnilo gornjih izvajanj dodajam še problem dograditve novega dečjega doma. Dečji dom, ki je bil zgrajen za 25 dojenčkov, ima

danes 85 dojenčkov; če prištejemo k temu še Dečji dom Bežigrad s 35 dojenčki, dobimo kapaciteto 120 dojenčkov. Oba doma sta v zelo slabem stanju in še zdaleka ne odgovarjata osnovnim principom higiene za te vrste ustanov. Dojenčki, ki najdejo zatočišče v teh ustanovah, so večinoma nezakonski dojenčki, njih matere so brez lastnega stanovanja in gospodinjstva ter stanujejo večinoma v skupnih spalnicah. Dnevno prihajajo prošnje za sprejem dojenčkov, vsak dan prihajajo novorojenčki iz porodnišnice, ki nimajo nikogar doma, a ustanova stoji pred problemom, kam z otroki. Nujno je dograditi Dečji dom. Samo še nekaj podatkov o sprejemih:

leta 1925 sprejemov 91	leta 1947 sprejemov 363
leta 1935 sprejemov 134	leta 1948 sprejemov 567
leta 1945 sprejemov 294	leta 1949 sprejemov 588
leta 1950 sprejemov 861 (nedonošenčkov 119 ali 14 %).	

To so v glavnem bežne ugotovitve naše komisije v pogledu zdravstvenega stanja dojenčkov in majhnih otrok.

III.

Kot poseben problem je komisija obdelala vprašanje zdravstvenega stanja šolske mladine v Ljubljani. Po podatkih, ki smo jih dobili na razpolago ima šolska poliklinika v Ljubljani v zdravstvenem nadzorstvu 23.717 učencev osnovnih, srednjih, strokovnih šol in učencev v gospodarstvu. V šolskem letu 1950/51 je bilo sistematsko obdelanih 11.291 učencev, to se pravi, da so bili kontrolirani njihova rast, rejenost, telesni razvoj, drža, rentgenski pregledi pljuč in srca, vid, sestav krvi itd. Do kakšnih ugotovitev je prišla naša komisija?

Raziskovanja sanitarne inspekcije so pokazala, da v telesnem razvoju šolske dece mesta Ljubljane v starostni dobi od 10—15 let ni ugotoviti poslabšanja, nasprotno, da je telesni razvoj naše mladine po osvoboditvi potekal povsem normalno, tako v pogledu višine, kot težine. Okupacijska doba in težave v prehrani, ki jih zaznamujemo po vsaki vojni, pa je našla svoj odraz predvsem v nižji vrednosti krvnega sestava in v padu odpornosti naših otrok proti raznim boleznim.

Pri sistematskih preiskavah šolske dece do 10 let je ugotovljeno, da polovica naše mladine boleha na relativno močni slabokrvnosti. To stanje ima sigurno svoj vpliv na obrambno moč otroškega organizma, kot tudi na učne uspehe. Koncentracijska sposobnost in sposobnost reprodukcije pada tekom vsake šolske ure, ker se otrok hitreje in močneje utruja, delazmogljivost otroka je zaradi slabokrvnosti okrnjena. Slabši

učni uspehi niso samo plod spremenjenega načina življenja in drugih faktorjev, temveč imajo svojo osnovo tudi v zdravstveni kondiciji otroka.

Slabokrvnost nastopa po raznih ugotovitvah zaradi pomanjkanja polnovrednih živalskih beljakovin v prehrani. Prehrana naše šolske mladine je pomanjkljiva baš v pogledu živalskih beljakovin, ki jih krijemo z mesom, jajci, mlekom in mlečnimi produkti. Obrano mleko v prahu, ki ga dobivajo naši otroci po Care pomoči je baš zaradi polnovrednih beljakovin neprecenljive vrednosti vzlic relativni nizki kalorični vrednosti tega mleka, istotako jajca v prahu. Ker pa se s septembrom ukine CARE pomoč in tudi MDF dajatve znižajo, bo morala biti izredno važna naloga gospodarskega sektorja Ljubljane, da reši vprašanje, kako oskrbeti mladino z mlekom vzlic nizkemu fondu živine v Sloveniji.

Akoravno je glavni vzrok slabokrvnosti prehrana, ne bomo samo s samim avtomatskim zboljšanjem prehrane dosegli vse, če ne bomo popravili higienskih prilik otroka v domu, a predvsem v šoli. Otrok prebije velik del svojega delovnega dneva v šolskih prostorih, ki pa ravno v osnovnih šolah mesta Ljubljane nimajo dobrih objektivnih pogojev, a je pogosto tudi subjektivni faktor — higienski režim — vse prej kot zadovoljiv. Del osnovnošolske mladine je primoran obiskovati šolski pouk v popoldanskem času, kar iz zdravstvenega, a tudi vzgojnega stališča ni najboljše, ter je kvarne posledice opaziti že na obeh linijah. Mračni, nezadostno osvetljeni, premajhni in zato prenapolnjeni šolski prostori nam ne bodo dali zdrave dece in s tem visoke zmogljivosti delovne sile. Nujno je, da začnemo z gradnjo novih modernih šolskih stavb in smatrati je to za eno izmed najvažnejših naših nalog.

Obolevanje mladine za infekcijskimi boleznimi ne moremo smatrati za pokazatelja odpornosti naše dece, saj zavisi vse preveč od drugih činiteljev. Pač pa so važen pokazatelj za moč otrokove odpornosti kronične bolezni, predvsem tuberkuloza. Število tuberkuloznih obolenj znaša danes v mestu Ljubljani 11.46 ‰. Od tega je odprte tuberkuloze 1.18 ‰, zaprte 2.27 ‰ in hilarne tuberkuloze 8.3 ‰. Najmanj težjih tuberkuloznih obolenj imamo pri deci izpod 10 leta, največ pri strokovno šolski mladini. Število tuberkuloze pljučnih žlez je pri osnovnošolski deci močno padlo, verjetno zaradi besežiranja, narašča pa tuberkuloza pri starejši deci, zlasti v pubertetni dobi, ki je imela mimogrede omenjeno, tudi najnižjo kalorično vrednost garantirane preskrbe.

Ako primerjamo današnje obolevanje mladine za tuberkulozo s predvojnim, moramo reči, da se je tuberkuloza dvignila od predvojnih let za štirikrat, izza okupacijske dobe skoraj za dvakrat.

Med najvažnejše faktorje, ki so v vzročni zvezi s tuberkulozo šolske dece je ekspozicija v družini. Starejši na tuberkulozi bolni člani družine pogosto skozi leta nevede okužujejo deco. Zgodnja diagnoza in hospita-

lijacija bolnega družinskega člana bi nedvomno vplivala na padec tuberkuloze otrok. Za ugotovitev tuberkuloze pri mladini ima šolska poliklinika mesta Ljubljane dobro urejen rentgenološki oddelek, nima pa organizirane patronažne službe, ker se slednja vrši v Ljubljani le po liniji protituberkuloznega dispanzerja. Preventivno delo je danes na šolski polikliniki le minimalno in se žal omejuje na ugotovitve zdravstvenega stanja in ne na raziskovanje njegovih socialnih vzročnih zvez ter odstranitvev.

Zaradi spremembe ekonomske strukture je nastala v Ljubljani stanovanjska stiska, ki doprinaša k porastu tuberkuloze in slabšemu zdravstvenemu stanju mladine, kar pa seveda tudi ni mogoče rešiti preko noči. Na kar pa bi mogli vplivati že danes, je higienski nivo naših internatov predvsem strokovno-šolske mladine in učencev v gospodarstvu z boljšimi zgradbami, boljšo opremo, a tudi vzgojo higienske zavesti njihovih prebivalcev. Obremenitev šolskega otroka s šolskim in izvenšolskim delom je danes velika. Škodljivim posledicam te obremenitve se moremo izogniti le z uvajanjem higienskih principov, ki zmanjšujejo njen škodljivi vpliv in s širokim programom fizične in športne vzgoje. Zato moramo še vedno stremeti k izgradnji otroških igrišč, športnih prostorov itd.

Dosedanja izvajanja o zdravstvenem stanju šolske mladine bom podkrepil še z nekaj statističnimi podatki.

Pregledi učencev osnovnih šol so dali sledeče ugotovitve. Skoro 20 % otrok je slabo hranjenih, tako iz centra, še več v šolah na periferiji, predvsem iz mnogoštevilnih delavskih in nameščenskih družin. Mnogo bolje so oskrbovani otroci, ki se nahajajo v DID in internatih. Že 75 % otrok v prvih razredih osnovnih šol ima gnilo stalno zobovje. Otroci višjih razredov imajo plombirano zobovje, ker ga zobni oddelek šolske poliklinike popravi sistematsko v vseh razredih. Zelo so razširjene motnje vida in število slabovidnih v osnovnih šolah daleko presega število onih v srednjih in strokovnih šolah. Krivulja tuberkuloze, ki je bila v preteklem šolskem letu že vidno upadajoča, je začela letos rahlo rasti, verjetno ker ponehava ugodni vpliv BCG cepljenja, ki ga zaradi epidemije gripe letos ni bilo mogoče ponovno izvesti.

Pregledi dijakov srednjih in njim sorodnih strokovnih šol so dali sledeče ugotovitve:

V nižjih razredih je bilo opaziti 15—20 % slabo hranjenih dijakov. Dijaki gimnazij in njim sorodnih strokovnih šol imajo cca 20 % zelo gnilo zobovje. Zelo pogoste so fizične deformitete in to 10.07 % pregledanih dijakov. Čim starejši je otrok, tem bolj pridejo te deformitete do vidnega izraza; v osnovnih šolah še mobilne, so v srednjih šolah po večini že fiksirane, nepopravljive. Število tuberkuloznih obolenj je pri njih stalno. Karakteristična so bila letos akutna poslabšanja že starih umirjenih tuberkuloznih procesov. V januarju, februarju in marcu letos je

bilo ugotovljenih po epidemiji gripe 17 primerov težjih pljučnih tuberkuloz.

Pri učencih v gospodarstvu je ugotovljena slaba hranjenost pri 18 %. Mnogi od teh 17 in 18 letnikov imajo na videz 14—15 let. Fizičnih deformitet, predvsem ploskih nog (zlasti pri ženski mladini) in slabe drže je 39 %, deloma kot že poklicna poškodba, deloma pa kot posledica slabotne telesne konstitucije. Večina ima gnilo zobovje. Tuberkuloze je pri njih malo, saj se zaradi strogega zdravniškega pregleda fizično najslabši izločijo. Njihova hrana je zadovoljiva, obenem se jim pozna, da imajo že svoj lastni zaslužek. Utrujajo se več fizično kot psihično, kar ugodno vpliva na njihovo zdravstveno stanje.

Vsi ti podatki dokazujejo pravilnost začetnih izvajanj in sicer, da je zdravstveno stanje dijakov v srednjih in strokovnih šolah boljše kot zdravstveno stanje otrok v osnovnih šolah. Komisija je smatrala, da s temi izvajanji vsaj v glavnih problemih opozori skupščino na zdravstveno stanje naše šolske mladine.

IV.

Na koncu bi omenil še nekaj ugotovitev po vprašanju moralno ogroženih in vzgojno zanemarjenih otrok, predvsem tistih pod posrednim varstvom države. Po zadnjih ugotovitvah imamo v mestu Ljubljani pod posrednim varstvom države 1221 otrok, od katerih jih je 97 defektnih (slepi, gluhonemi, umsko defektni), 12 otrok trajno bolnih, 315 zdravstveno ogroženih t. j. da otroci žive v družini z nalezljivo boleznijo (TBC) ali pa so otroci že sami bolni, 53 otrok vzgojno zanemarjenih (otroci, ki so že zapadli kriminalu) ter 343 moralno ogroženih otrok. Te številke zahtevajo od merodajnih organov, da je potrebno imeti te otroke v stalni in strogi evidenci, biti v stalnih stikih z obiskovalkami otrok in vsemi množičnimi organizacijami na terenu, predvsem pa je problem v tem, da ni dovolj vzgojno zaščitnih ustanov, v katere bi lahko oddali težko vzgojljive primere, temveč morajo ti primeri radi pomanjkanja prostora v domovih ostati v isti okolici in s tem okužujejo še druge otroke.

Na podlagi vsega izvajanega stavlja komisija nekaj predlogov, njih izvedba pa naj bi bila tudi predmet današnje diskusije in diskusije prizadetih oblastnih organov:

1. Razširiti je potrebno mrežo posvetovalnic za noseče žene, obstoječe pa urediti čim bolj sodobno, da se prepreči možnost okužbe, voditi jih pa tako, da odpade mučno čakanje.

2. Izboljšati prehrano nosečih žena, predvsem tistih, ki se hranijo v menzah in stremeti, da bodo žene zaposlene na lažjih delih.

3. Iskati in najti bi bilo možnost, da se omogoči mladim zakonskim parom osnovati zdrav družinski krov in jim omogočiti nabavo predmetov, ki so potrebni za pravilno otrok.

4. Preko trgovske mreže pokreniti vse za dosego najnujnejših sredstev za osebno higieno otrok zlasti dojenčkov.

5. Nemudoma rešiti problem zdrave preskrbe mleka za dojenčke.

6. Podpreti akcijo Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo za gradnjo centralnega dečjega dispanzerja, ki bo lahko otrokom nudil kvalitetno preventivno in kurativno pomoč.

7. Ojačati se mora patronažna služba predvsem v številu obiskov na domu in zaradi tega pojačati kadre babic in medicinskih sester.

8. Zagotoviti družinam z večjim številom otrok večja in udobnejša stanovanja in jih tudi zaščititi.

9. Še izgraditi nova kvalitetna otroška igrišča posebno na periferiji mesta.

10. Pouk o zdravju in pravilni negi dojenčka je obvezno podajati po vseh šolah ter ga združiti s predavanji splošne higiene.

11. Komisija nujno podpira zahtevo po dograditvi novega dečjega doma.

12. Na podlagi naših ugotovitev in izvajanj tov. Peternela na tretjem zasedanju smo mnenja, da resno mislimo na gradnjo novih modernih šolskih poslopij, ker je to ena izmed naših najvažnejših nalog.

13. Z vsemi sredstvi izboljšati higienski nivo naših internatov predvsem strokovno-šolske mladine in učencev v gospodarstvu.

14. Dvigniti kvalitativno prehrano šolskih otrok (beljakovine).

15. Misliti na primerno prehrano v posebnih kuhinjah za vso ono osnovnošolsko mladino, katerih matere so zaposlene, otroci pa zaradi nizke kapacitete naših šolskih DID-ov ostajajo doma, kjer si kuhajo sami ali pa hodijo v menze odraslih, kjer je hrana včasih za otroke nepravilno sestavljena.

16. Misliti na gradnjo novega doma za moralno ogrožene in vzgojno zanemarjene otroke.

Komisija je s svojim poročilom skušala predočiti skupščini v grobih obrisih problematiko zdravstvenega stanja otrok in jo opozoriti na gotove nedostatke, ki se bodo lahko odpravili z malo dobre volje. Nedvomno čaka vse naše socialno-zdravstvene, prosvetne in ostale ustanove ter tudi vse javne delavce, upravne forume in množične organizacije, še mnogo dela, saj od zdravstvenega stanja poedincev zavisi napredek družine in naroda.

V socialistični graditvi imamo vsi veliko in važno nalogo, da vodimo skrb o zdravstveni zaščiti družine, a posebno o zdravstveni zaščiti

matere in otroka. Od zdravja matere in otroka pa zavisi i zdravje družine i zdravje vsega naroda.

Predsednik skupščine da poročilo v razpravljanje.

K besedi se prijavi *dr. Ravnikar Tone*:

Mislim, da je zdravstvo slavilo eno svojih največjih zmag povsod tam in takrat, kjer in ko mu je uspelo prepričati odgovorne ljudi, da zanj potrošen denar ni zgolj pasivna postavka, temveč je postavka, ki je zelo hitro aktivna in zelo hitro obrestuje vse, kar je bilo zanj investiranega, da pa je postavka, ki se le prehitro maščuje, če jo zanemarjamo.

Ker sem prepričan, da je utrditev ljudske oblasti prinesla enkrat za vselej zmago takemu gledanju na zdravstvo, mislim, da mi ne bo treba o tem več govoriti. Ena teh postavk je tudi zaščita matere in otroka, stvar, o kateri smo pravkar slišali. Nimam veliko dodati k poročilu, dodal bi le nekaj pripomb k nekaterim točkam.

Poročilo omenja stisko v ljubljanski porodnišnici, ki je tolikšna, da morajo Ljubljančanke že 3. ali 4. dan po porodu domov in kakor vse kaže, bo treba ta rok še skrajšati. V poročilu je bilo rečeno, da bi bilo zato potrebno povečati število dobrih babic. Za svojo osebo moram reči, da nisem za to. Ne samo, ker teh babic ne bo letos in ker jih ni, temveč tudi iz razloga, ker porodnice nimajo doma urejene nege, kakršno jim lahko nudi porodnišnica. Zato je naša dolžnost, da poskrbimo, da porodnice ostanejo v bolnici prve dneve in mislim, da je za to vsaj delno že poskrbljeno. Prav v zadnjem času se je namreč število postelj povečalo.

Poročilo nadalje omenja, da je zlasti pri ljudskošolskih otrocih opaziti znake podhranjenosti in da ta podhranjenost ne izvira od premalo hrane, ampak bolj iz kvalitetno nezadostne hrane. Omenjene so bile beljakovine. Isto bi morali ugotoviti tudi za nosečnice. Tudi zanje ne moremo reči, da bi bile lačne, njihova hrana, čeprav ni idealna, je v glavnem zadovoljiva, kvaliteta hrane pa ni zadovoljiva. Mislim, da je eden izmed vzrokov, da imamo tako visok procent umrljivosti dojenčkov v prvih mesecih starosti, nezadostna zaščita otroka pred rojstvom. Zato bi morali misliti na kvaliteto hrane ne le v času nosečnosti, marveč vso tisto dobo 20—30 let, ko je žena sposobna roditi, seveda v okviru zmogljivosti. Več kot imamo, ne moremo niti vzeti, niti dati. Vzamemo pač tam, kjer je potreba manjša in damo tja, kjer je večja.

Mislim, da premalo upoštevamo pri mnogih ženah to, da vrše dvoje težkih služb. To se sicer večkrat poudarja, toda ostane samo pri poudarjanju. Mož pride utrujen domov in si v miru prižge cigareto, žene pa vedo, kaj jih čaka. Ta druga služba je dokaj težja od prve. Tudi tu je del vzroka.

O mleku za dojenčke, čeprav sem najmanj časa član MLO, sem imel že priliko slišati na skupščini in res je že skrajni čas, da končamo to debato. Ne gre toliko za tehnične pripomočke in za investicije, ampak za zavest odgovornosti in znanje. Aparat za pasterizacijo je dober in ne more biti razloga, da bi uživali dojenčki mleko s kužnimi kalmi. Zdi se mi, da je za prehrano dojenčkov pri nas dobro vsaj v pogledu količine hranil. Naše matere morejo za dojenčka nabaviti celo več hrane, kot je dojenček sme pojesti. To ni nič slabega, saj so matere tudi potrebne. Če bi izboljšali mleko in zagotovili malo več dobrega sadja in malo več dobrega masla, pa smo osnovo že rešili. Slabše je z večjimi otroci. Veliko je slabokrvnih itd. S tem v zvezi bi se za trenutek zadržal pri naših menzah. Veliko ljudi se hrani v menzah in redko kje ima hrana več kot 2000 kalorij vrednosti. Vemo, da je to za človeka mnogo premalo. Vemo tudi, da so stroški v menzi za tri obroke cca 1500.— dinarjev mesečno, kar bi zneslo za 4 člansko družino, ki bi se hranila v menzi 6000.— dinarjev. Kakorkoli obračamo z 2000 kalorijami, doraščajoča mladina in delovni ljudje z njimi ne morejo izhajati, manjka skoraj 1000 kalorij dnevno in treba je nekaj dokupiti, kar ne bi zneslo manj kot 3000.— dinarjev in pri tej matematiki je to 9000.— dinarjev, čemur ogromna večina naših ljudi ne bi bila kos. Ljudje si pomagajo na vse načine, celo na nedovoljene načine.

Komisija je utemeljila svoje predloge za dokončanje Dečjega doma in da bi Ljubljana morala dobiti Centralni dispanzer, za katerega je že izbrana neka hiša in napravljen načrt za preureditev. Ne mislim, da bi se moralo to izvršiti takoj, mislim pa, da dolgo ne bi mogli voditi načrtne zdravstvene politike za otroke brez tega. Te argumente bi podkrepil še z naslednjimi. Leta 1942 in 1943, ko še ni bilo čutiti posledice vojne, je Dečji dom zabeležil med otroci 1—2 % takih otrok, ki so kazali znake rahitisa, danes pa 10—12 % otrok. To bi pomenilo 1000 % več. Taka trditev bi dokazovala, da številk ne znamo tolmačiti. Danes prihajajo v Dečji dom tudi tiste žene in matere, ki so se ga prej izogibale. Tudi številka iz leta 1942 bi se povečala, če bi tedaj prihajale vse matere. S tem faktorjem pa ne moremo vsega pojasniti in je res, da rahitis narašča. Razlogov je več. Da pa tem otrokom ne bi ostalo ničesar od rahitisa v življenju, je treba zanje nekaj ukreniti.

Slišali smo, da naša šolska mladina ne kaže zunanjih vidnih, fizičnih znakov oslabelosti. Če gledamo nanje samo s kilogrami in centimetri, niso nič manjši in nič manj težki kot pred 10 leti. Slišali pa ste o poslabšanju sestave krvi. V podrobnosti se ne morem spuščati. Govoriti pa moramo tudi o slabših učnih uspehih. Zmanjšana je odpornost otrok proti boleznim, povečana je tudi slabovidnost otrok. Vse to nam daje misliti, da se slabša zdravstveno stanje otrok, ki so se rodili med vojno in po

njej. Tudi laiku je jasno, da nimamo pravice, da prezremo prva opozorila, ki kažejo na zdravstvene okvare in da čakamo na tiste okvare, ki bodo tudi na zunaj vidne. Ne bi hotel kazati slike težje kot je. Tudi glede sestave krvi ni tako težko in tragično. Vse ali skoro vse sedanje okvare so reverzibilne in se lahko popolnoma popravijo. Nič ni zamujenega. Če se v našem položaju prehrana izboljša, nimamo razloga gledati v bodočnost zaskrbljeno. Zadevo pa moramo imeti pred očmi in ukrepati, da se stvar izboljša.

V zvezi s tem bi omenil še, da je čakalna doba za sprejem pljučno bolnih v zdravilišče, če nimaš protekcije, 5—9 mesecev. Čakati, da pride v zdravilišče, je tragedija za tistega, ki mora čakati. Dvakrat tragedija pa za otroka, ki mora z jetičnikom živeti skupaj. Zdi se mi, da bi morali misliti, da take jetičnike izoliramo v kakem skupnem domu za ta čas, ko čakajo. Ta čakalna doba se bo skrajšala, ko bomo imeli v Topolšičij in Sežani povečane prostore. S tem v zvezi bi morali misliti tudi na prehrano takih bolnikov. Prostori dnevnega sanatorija v Košakovi gostilni, kjer ima ena tretjina abonentov odprto tuberkulozo, niso primerni. Drugo je menza za dietično hrano pri bivšem Zalazniku. Treba je tudi zanj najti boljše prostore, spremeniti upravo in rešiti še eno vprašanje. Hrana znaša tam za sladkorno bolnega 140.— dinarjev dnevno. Naj človek gospodari kakorkoli, 4500.— dinarjev ne bo mogel dajati za hrano. Vsem nam je jasno, da bo večini bolnikov v tej menzi treba dati dotacije.

Mimogrede naj še omenim, da bi bilo nujno potrebno končati še končna dela, da bi na Resljevi cesti sprejeli 80 otrok v nove jasli. Manjka tudi nekaj pohištva.

Zanimivo je ugotoviti v poročilu, da se je poslabšalo po statistikah zdravstveno stanje našega mesta po letu 1934, ko se je prvič povečala Ljubljana in ko so se priključile okoliške občine. Po osvoboditvi se je Ljubljana še bolj povečala in obakrat se je zdravstveno stanje mestnega prebivalstva znatno poslabšalo. S priključitvijo neasaniranih predelov, kjer ni dobre pitne vode in kanalizacije, je padla zdravstvena raven celega mesta. To je za nas matematičen dokaz, kako je zdravstveno stanje odvisno od sanitarnih razmer, nad čemer ima zdravnik prav malo oblasti. Reči hočem, da mesto ne more rasti samo s povečanjem kilometrov, ampak je treba istočasno širiti tudi mrežo sanit.-tehničnih naprav.

Povedal bi samo še eno misel, ki so mi jo izrekle mnoge matere.

Socialno zavarovanje je letos odobrilo 50 milijonov v merilu LRS za zdravljenje v okrevališčih, toplicah itd. Že danes je ta kredit porabljen. Take so zahteve. Ugotoviti pa moram, da se leto za letom pojavljajo isti ljudje, ki zahtevajo to zdravljenje. Ne trdim, da niso potrebni, toda to so ljudje, ki si to lahko privoščijo. Žena z malimi otroki skoro ne more

za dalje časa zdoma. Tudi v rudarskih revirjih sem se čudil, da se je prijavljalo tako malo žena za v toplice. V toplice so že še šli rudarji, žene pa so bile prav tako potrebne, ko so mokre delale v separacijah in se niso prijavljale. Treba bi bilo misliti na prehodni dom, kamor bi mogle žene predati otroke za časa svojega zdravljenja. To bi morali premisliti. Če hočemo rešiti vprašanje zaščite matere in otroka, ga ne smemo reševati z ozkega stališča t. j. samo z zdravstvene strani. Izločiti ta problem iz celote, bi pomenilo gledati na stvar nedialektično.

Zdravniki socialnega zavarovanja so v Ljubljani izvršili lani 735 tisoč zdravniških preiskav ali vsak dan 2400. Kaj se pravi imeti dnevno opravka s preko 2000 bolnimi in zahtevnimi ljudmi, lahko ve samo tisti, ki je že kdaj imel opravka s tako velikimi organizacijskimi enotami. Samo za kratkoročne dajatve je šlo preko 130 milijonov dinarjev. V tem niso vračunani niti stroški za zdravila, za oskrbo v bolnicah itd. Proračun socialnega zavarovanja v LRS znaša nad 2 milijardi letno in nujno je, da se pri tako velikem aparatu vsaka napaka odraža v ogromni škodi. Če se taka občutljiva služba odvija v tako pomanjkljivih prostorih kot je to v Ljubljani, ne morejo nobene organizacijske mere preprečiti množičnih pritožb in nezadovoljstva. Omenjam to zato, ker se zavedam, da bi bilo vsako utesnjevanje finančnih sredstev za zdravstvo neumestno. V Ljubljani sta nujno potrebni 2 novi sektorski ambulantni in ureditev prostorov v polikliniki na Miklošičevi cesti in v Šlajmerjevem domu.

Pri nas smo se navadili reševati vsak problem z milijoni. So pa stvari, ki se dajo odpraviti tudi brez milijonov. Mnogo bi prihranili, če bi dvignili higijensko zavest pri naših prebivalcih. Sanitarne inšpekcije nimamo zato, da bi prestopnike kriminalistično preganjala. Doslej smo sanitarnim odločbam dali premalo poudarka in omalovaževali delo Sanitarne inšpekcije. Odloki, ki jih bomo danes sprejeli, bodo v marsičem dvignili higijenski nivo mesta Ljubljane. Bodo pa koristni samo v toliko, v kolikor jih bomo res izvajali. In na to moramo ljudi pripraviti.

c) Poročilo podkomisije za proučitev stanja družbene prehrane v Ljubljani.

O delu, ugotovitvah in predlogih poroča tov. *Kveder Fani*.

Podkomisija za proučitev družbene prehrane na teritoriju Ljubljane je bila izvoljena na IV. rednem zasedanju skupščine mestnega ljudskega odbora ter sestoji iz 7 članov, vendar moramo pripomniti, da od izvoljenih 7 članov te podkomisije ni sodeloval en član, t. j. tov. Verstovšek Minka, tajnica KOZ. Zelo malo pa sta sodelovala tov. Sodja, predsednik KOZ kovinarjev in Humar Marija, nameščenska Zveze borcev za mesto Ljubljana. Smatramo, da so navedeni sindikalni funkcionarji med prvimi,

katerih dolžnost je, da aktivno sodelujejo pri reševanju problemov za izboljšanje prehrane našemu delovnemu ljudstvu ter dajejo zato potrebne predloge, s čimer bi mnogo pripomogli, da bi bilo delo podkomisije bolj uspešno.

Podkomisija je takoj po izvolitvi pristopila k delu in proučila vse vrste obratov množične prehrane, kateri so razdeljeni na:

delavsko-uslužbenske restavracije,
dijaške domove in kuhinje,
študentske kuhinje in domove učencev v gospodarstvu,
domove igre in dela, dečje jasli, zavod za gluhoneme,
zavod za slepo mladino itd.,
dietično in diabetično menzo ter dnevni sanatorij za tuberkulozne.

Podkomisija je smatrala za nujno potrebno, da prvenstveno obdela delavsko-uslužbenske restavracije in to po vprašanju njihove prehrane in izkoriščanja kapacitete ter dnevni sanatorij TBC, dietično in diabetično menzo po vprašanju njihovih pristožev.

Podkomisija je pregledala 30 obratov družbene prehrane, vendar zaradi kratkega časa in nesodelovanja nekaterih članov ni mogla proučiti in obdelati celotne problematike.

Izpred vojne do l. 1945 so obratovala v Ljubljani tri menze: Delavski dom, Ljudska kuhinja in menza Zveze sindikatov. Ljudje, ki niso imeli možnosti prehranjevati se doma, so bili abonirani v gostilnah in v restavracijah.

Takoj po osvoboditvi pa je narekovala nujna potreba ustanavljanje menz zaprtega tipa zaradi tega, da se je delovnemu človeku omogočila prehrana iz garantiranih živil. Podjetja in ustanove pa so imele na ta način tudi možnost prispevati s svojimi dotacijami za menze, v katerih so se prehranjevali njihovi delavci in nameščenci. Zato je brez dvoma, da so menze tedaj odigrale svojo važno vlogo.

Menze so ustanovljale razne ustanove in podjetja, večji del v gostinskih obratih, ter je število abonentov naraslo do l. 1950 na 15.000. Konec l. 1948 pa je izdal Komite za turizem in gostinstvo LRS uredbo, po kateri so se lahko ustanovljale delavsko-uslužbenske restavracije ter so kot take prejemale dodatek raznih živil iz zvezne garantirane prehrane. Tega dodatka pa menze niso prejemale. Zato so večidel prehajale iz kategorije menz v kategorijo delavsko-uslužbenih restavracij. Vse menze in delavsko-uslužbenske restavracije, razen Delavskega doma in Ljudske kuhinje, so bile zaprtega tipa, ter so se lahko prehranjevali v njih samo uslužbenci dotičnega podjetja oziroma ustanove. Čim pa je država pristopila k sproščanju trgovanja z živilskimi predmeti, je samo po sebi umevno, da so se ukinili tudi dodatki delavsko-uslužbenim restavracijam.

O asortimentu in kvaliteti prehrane v menzah ne bi mogli govoriti. To nam tudi potrjuje veliko število zmanjšanja abonementov po menzah, ukinjanje obratov množične prehrane ter povečano zanimanje za prehranjevanje po naših gostinskih obratih, kjer je hrana kvalitetnejša in izbira večja.

Danes imamo v Ljubljani od 90 samo še 69 obratov množične prehrane s kapaciteto 17.782 abonementov, prehranjuje se pa v navedenih obratih samo še 11.160 abonementov. Od lani pa do sedaj je padlo število abonementov za 6.632, tako da v nobeni menzi ni kapaciteta popolnoma izkoriščena. Mnogo manjše število abonementov pa je na večerji, tako da so obrati za večerjo izkoriščeni samo 50—60 odstotkov.

Kot primer neizkoriščene kapacitete navajamo samo nekaj obratov: Menza Megrad ima kapacitete za 600, prehranjuje pa samo 110 ljudi.

Menza Litostroj ima kapacitete za 1000, na kosilu je 500, na večerji pa 170 ljudi.

Menza Minot ima kapacitete 150, prehranjuje jih samo 41.

Menza Ljudske milice ima kapacitete za 800, prehranjuje jih pa samo 102.

Menza SK Odred ima kapaciteto za 120, prehranjuje samo 32 ljudi in tako dalje.

Po izvršeni reorganizaciji državne uprave in sprostitvi trgovanja z živilskimi artikli, so postale skoro vse menze neke vrste gostinski obrati z razliko, da ne odvajajo akumulacije od prodanih pijač.

Nekatere menze ne predstavljajo več svojih AOR, ker mnogih ustanov ni več, kot n. pr.: menza Državne kontrole LRS, menza Ministrstva za državne nabave, menza Ministrstva za kmetijstvo in še mnogo drugih.

Vse menze imajo danes na hrani zelo različne ljudi iz različnih ustanov in podjetij. Imajo tudi lastne bifeje, kjer prodajajo dopoldne in zvečer topla in hladna jedila ter vse alkoholne pijače po višji ceni. Akumulacije ne odvajajo, pač pa dobiček porabijo za kritje izgube menze. Večje število menz se je že likvidiralo, nekatere pa so poslale podkomisiji predloge za ukinitvev oziroma prenos v gostinstvo z abonentskim sistemom. Manjše menze predlagajo združitev več menz v eno.

Tak način upravljanja in preskrbovanja, kar bomo še naprej navedli, povzroča na eni strani škodo našemu gospodarskemu računu, na drugi strani pa stalno podražitev hrane abonentom.

Menze se oskrbujejo delno po garantirani preskrbi, tako da abonenti oddajajo predpisano število odrezkov živilskih nakaznic in denarnih bonov. Za izboljšanje prehrane pa vse menze kupujejo na prostem trgu meso, živino in maščobo. Za jajca in surovo maslo dajejo v zameno koruzno moko. Nekatere menze imajo svoje ekonomije, s katerih pre-

jemajo živilske artikke po režijskih cenah. Večina menz oddaja pogodbeno privatnikom pomije, zato pa prejemajo letno od 2—8 pitanih prašičev, par menz pa na lastnih ekonomijah redi svoje prašiče. Menze plačujejo živino žive teže od 800 kg težke po 60 din za kg. Nekateri pa tudi od 45 din naprej. Koljejo na Mestni klavnici ter jih stane meso po 110 din za kg plus vsa drobovina. Vino kupujejo sami od kmeta, plačujejo ga zelo različno od 90—110 din za liter ter je večina primerov, da državna trošarina ni plačana.

Zelenjavo kupujejo večidel na prostem trgu in od trnovskih zadruharjev. Vse dobijo ceneje in kvalitetneje kot pri trgovskem podjetju »Ekonom«, kateri ima nalogo prvenstveno oskrbovati družbeno prehrano.

Upravniki obratov se pritožujejo, da nakupovalci Mestne klavnice in odkupnega podjetja Gostinstvo predrago plačujejo živino in vino. Mnoge menze ne jemljejo vina pri odkupnem podjetju Gostinstvo in ne mesa na Mestni klavnici, kjer je mnogo dražje in zelo slabe kvalitete.

Koruzna moka ostaja vsem menzam in jo zamenjujejo za jajca, maslo, pozimi celo za solato. Pravilna poraba koruzne moke v obratih družbene prehrane je problem. N. pr. Ljudska kuhinja je prejela prejšnji mesec na odrezke živilskih nakaznic 4.000 kg enotne moke in 3.000 kg koruzne moke. Na zalogi pa je imela še staro koruzno moko, zato se je branila prevzeti moko na odrezke. Prevzela jo je šele na zahtevo trgovskega podjetja »Ekonom«, tako da ima danes na zalogi 5.000 kg koruzne moke. Trgovinska inšpekcija je menzi prepovedala zamenjavo kakršnihkoli živilskih artiklov za koruzno moko; zato je menza postavila naši podkomisiji vprašanje, kam sedaj z moko, da se ne bo pokvarila.

Vse menze v Ljubljani so deficitne. Večji del obratov pa krije izgubo z lastnimi bifeji, v katerih prodajajo dopoldne in zvečer topla in hladna jedila tudi zunanjim gostom ter točijo alkoholne in brezalkoholne pijače čez ulico. Ves dobiček gre za kritje prehrane v menzi. Za primer navajamo:

Menza kulturno-propagandnih ustanov krije svojo izgubo v menzi z akumulacijo bifeja, mesečno 40.000 din in več, menza Litostroj je rentabilna. V začetku letošnjega leta je imela skupnega dolga 4 milijone dinarjev, sedaj pa še 500.000 dinarjev, katerega krijejo z ostalo preskrbo, t. j. šivalnico, ekonomijo, bifejem, trgovino in tako dalje. Menza Megrad je deficitna, ekonomija jo le delno krije. Od 1. januarja do 30. aprila 1951 ima 60.000 din izgube. Menza Kemične tovarne Moste ima dnevno izgube do 1.000 din, katero pa delno krije z bifejem. Ljudska kuhinja je imela na dan 1. januarja 1951 viška 700.000 dinarjev. Od januarja do danes pa izkazuje mesečno izgubo po 150.000 dinarjev. S 1. julijem je podražila abonma za 5 din dnevno. Manjše menze, ki ne morejo kriti izgube, so v likvidaciji, kot Narodna banka, Induš itd.

Nekatere menze imajo še privilegije. Menza Glavne uprave državnih nabav uživa privilegij, da prejema vse meso iz trgovine državnih posestev po režijskih cenah. Menza Uprave za lokalni promet ima privilegij od svoje ustanove, da ima celo 2 avtomobila (1 osebni, 1 tovorni). Menza Glavne uprave za kmetijstvo prejema po režijskih cenah vso zelenjavo z državnih posestev.

Poleg navedenih privilegijev pa je v teh menzah hrana najdražja, in sicer stane mesečno 1.500 din, dočim je v ostalih obratih po 1.200, pa tudi manj.

Zmanjšanje števila nameščencev po ustanovah in sproščanje trgovanja z živilskimi artikli povzročata neizkoriščeno kapaciteto in večjo režijo v obratih množične prehrane. Povečanje režije je posledica slabe hrane in zvišanja cene abonementa.

Sedanja organizacijska oblika družbene prehrane zahteva po obratih mnogo administrativnega osebja, kar gre zopet v breme režije. Pri najmanjšem obratu sta najmanj 2 neproduktivna nameščenca.

Vse to nam prav jasno pokaže, da moramo postaviti obrate družbene prehrane na gospodarski račun. S tem bo kapaciteta izkoriščena, režija zmanjšana in hrana se bo izboljšala v kvaliteti in asortimentu.

Slaba in enolična hrana, katera se deli po menzah, in nezadostna količina kalorij, je posledica marsikaterih bolezni naših delovnih ljudi. Mnogo je primerov po naših menzah, da se dele za večerjo večkrat na teden le žganci in črna kava, šele pri pocenitvi solate se je pričela deliti tudi solata. Za fizične delavce pa je tudi to količinsko premalo, n. pr. v Litostroju, Izolirki, Delavskem domu itd. Zato se ne smemo zavajati, če je še samo v par privilegiranih menzah boljša hrana na škodo naše skupnosti.

Uprave menz in kuharski kader v večini primerov nimajo dovolj strokovne sposobnosti ter prav nobenega čuta odgovornosti, da bi vsaj iz tistega materiala, kar ga je danes že na razpolago, pripravili dobro in okusno domačo hrano.

Nepravilna praksa v posameznih menzah je tudi ta, da dajejo svojim uslužbencem prehrano brezplačno, kar gre v breme samih abonementov. Te vrste privilegiji so skrajno nezdravi pojavi, ki demoralizirajo same uslužbence.

Na današnji stopnji prehrane smo uspeli in imamo vse pogoje, da delovnemu človeku nudimo kar mu gre, potrebne so le pravilne organizacijske oblike in dosledno zatiranje vseh nezdravih oblik, ki se hočejo v tej ali oni obliki pojaviti.

S prenosom menz v gostinstvo z obonentskim sistemom se bo stvar tudi tu popravila. Kader bo imel več možnosti priučiti se strokovnega

prípravljania jedi ter bo tudi bolj zainteresiran, ker bo imel možnosti strokovnega napredka.

Nekatera gostinska podjetja so že uvedla abonentski sistem n. pr. Rio, Keršič, Činkole itd. V teh gostinskih obratih je veliko povpraševanje s strani abonentov iz raznih menz, da bi jih sprejeli na hrano. Izkazalo se je tudi, da n. pr. v Rio pri povečanju števila 80 abonentov ni povečana režija, ker ni bilo potrebno najeti več delovne sile. Podjetju pa je dana možnost izkoristiti vso razpoložljivo kapaciteto.

V Ljubljani imamo še eno menzo zaprtega tipa, katera se nahaja v gostinskem obratu Ferlinc, Krekov trg 11. Menza ima kapaciteto za 120 ljudi, s točilnico in kegljiščem. V menzi se hrani 32 ljudi iz ŠD Odred. Abonenti ne oddajajo živilskih kart in denarnih bonov ter uživajo privilegij na škodo državne akumulacije.

Gostilna Ferlinc, prav tako v upravi ŠD Odred, ima dnevno prometa 70.000 din, pa tudi več. Gostilna je na najbolj frekventni točki. Akumulacija od prometa pa gre izključno samo v korist hrane navedenih abonentov, dočim izvira akumulacija iz splošne ljudske imovine. Podkomisija je mnenja, da tako privilegirana športna društva niso priljubljena pri ostalih fizikulturnih društvih in ne pri ljudskih množicah ter tudi kvarno in nevzgojno vplivajo na ostala športna društva in na mladino.

Po uredbi (Ur. list FLRJ od 25. 10. 1950, šte. 61), ne smejo imeti družbene organizacije odnosno fizikulturna društva akumulativnih gostinskih obratov odprtega tipa. Vsi taki obrati so morali prenehati 1. 12. 1950. Po citirani uredbi je Komite za turizem in gostinstvo LRS odvil z odločbo od 4. 12. 1950 gostilno Ferlinc ŠD Odred ter jo z isto odločbo dodelil Direkciji gostinskih podjetij, sedanjemu Združenju. Odločba pa se ni izvedla.

Podkomisija je mnenja, da se odločba izvede, člani športnega društva Odred pa naj se hranijo v tistih obratih množične prehrane oziroma v gostinskih podjetjih po abonentskem sistemu, koder jim je najbolj prikladno. S tem bo dvorana v gostilni Ferlinc, katera sedaj ni izkoriščena, dana na razpolago vsem gostom, ravno tako tudi kegljišče, katerega se poslužujejo sedaj samo člani Odreda.

Pripomniti je, da so po sporazumu Glavne uprave za turizem in gostinstvo ter Sveta za blagovni promet FLRJ odvzeli gostinski obrat najmočnejšemu športnemu društvu Partizan.

Podkomisija je pregledala tudi dnevni sanatorij TBC v Čopovi ulici. V tej menzi se hranijo abonenti po tablici za pljučno bolne. Oskrbuje jo z raznimi dodatki tudi Protituberkulozni dispanzer. Ostala živila, kakor zelenjavo, sadje itd., kupuje menza na prostem trgu.

Podkomisija je ugotovila, da prostori, v katerih se menza nahaja, niso primerni in ne ustrezajo zahtevam te važne ustanove. Kapaciteta jedilnice je za 48 abonentov, v menzi pa se hrani 165 tuberkuloznih ljudi. Ena tretjina od njih ima odprto tuberkulozo. Menza je v bivšem gostinskem lokalu ter nima nobenih stranskih prostorov, n. pr. shrambe, hladilnice, kleti, prostora za pripravljanje hrane, garderobe za uslužbence ter prostorov za kratek odpočitek bolnikov, če jim nenadoma postane slabo.

Menza razpolaga samo z manjšo jedilnico, z malim prostorom, ki služi za pisarno, za shrambo kruha in garderobo ter kuhinjo.

Stranišča so neprimerna in tudi nimajo umivalnikov za umivanje rok. Čiščenje zelenjave in lupljenje krompirja se vrši v malem prostoru, v prehodnem odprtem hodniku tik pred straniščem. Menza nima kleti za ozimnico in za krompir, nima vrta ali vsaj svojega dvorišča. Zgradba je sama po sebi jako neprikladna, stisnjena je z ozkim vhodom in slabim stopniščem ter nima prav nobenih pogojev za vzdrževanje čistoče, reda in higiene.

V hiši se nahajata tudi gostinski obrat in slaščičarna. Gostje in uslužbenci teh obratov so v posrednem in neposrednem stiku z bolniki. Isto velja za stanovalce v navedeni hiši. Vsi ti uslužbenci so zaradi neustrezajočih prostorov izpostavljeni okužbi (obolenju), kar se tudi dogaja.

Podkomisija pripominja tudi to, da se dajejo velike količine živil iz blagovnih fondov za zdravljenje teh bolnikov. Uspeh zdravljenja ter s tem zmanjšanje bolnih na TBC pa ne more uspeti pod tako slabimi pogoji, kot so sedaj v navedeni menzi.

Sanitarna inspekcija Mestnega ljudskega odbora bi morala izdati odločbo, da se dnevni sanatorij TBC pod takimi okoliščinami zapre oz. ne bi smela dopustiti, da se je obrat odprl.

S tem je podana jasna slika, da se mora menza Dnevnega sanatorija za tuberkulozne takoj premestiti v druge, ustrezajoče prostore.

Dietična in diabetična menza na Starem trgu v bivši Zalaznikovi kavarni se nahaja v skrajno nehygienskem in zanemarjenem stanju; Menza nima nikakih stranskih prostorov, slab betonski pod v kuhinji se ruši, pomivalnica je brez dnevne svetlobe in brez možnosti dovoljnega zračenja itd. V navedenih prostorih je nemogoče kuhati in izdajati jedila, ki bi strokovno ustrezala za bolnike. Za to se dela zopet velika škoda, ker kljub izdajanju večje količine živil ne more biti uspeha v zmanjšanju števila bolnih. Zato je nujno, da se razdeli menza na dva obrata, po značaju bolezni bolnikov, ki potrebujejo za zdravljenje posebno hrano. Lokal pa se naj vrne gostinski mreži.

Podkomisija je mnenja, naj menze postopoma prehajajo na novo obliko prehranjevanja v skladu z našimi novimi socialističnimi gospodarskimi oblikami, upoštevajoč perspektivni razvoj te vrste obratov.

Podkomisija predlaga:

1. Izvršilni odbor Mestnega ljudskega odbora naj s svoje strani pokrene vse potrebno za prenos obratov družbene prehrane v gostinske obrate z abonentskim sistemom.

2. Večje menze, ki naj kot stalne še obstojajo, je treba izkoristiti do polne kapacitete; v teh menzah naj se uvedeta najmanj dva menuja.

3. Pregled je pokazal, da imajo menze le formalno registracijo upravno operativnega vodstva, kar še poslabšuje njihovo poslovanje. Zato podkomisija predlaga, da izvršilni odbor Mestnega ljudskega odbora prouči vprašanje enotnega upravno operativnega vodstva menz.

4. Ker obstoji precejšnje število manjših menz z neizkoriščeno kapaciteto, ki so deficitne in nimajo v perspektivi pogojev za obstoj, je te vrste menz ukiniti ali pa prenesti v gostinstvo z abonentskim sistemom; morda bi bilo izvršiti medsebojno združitev. Kot primer navajamo: menza Indus na Sv. Petra c. 85 je znana gostilna pri Jerneju, menza Na-MA v Gajevi ul., menza Gostinstva v Tavčarjevi ulici, menza Predsedstva vlade je bivša gostilna Pod lipco, bivša gostilna pri Levu na Gosposvetški cesti. Nekatere od navedenih so same predlagale to rešitev. V ta predlog bi spadale tudi menze Minot v hotelu Loyd na Sv. Petra cesti in v gostilni pri »Šestici« na Tyrševi cesti.

5. Ljudski restavraciji na Miklošičevi cesti naj se čimprej omogočijo nadaljnje investicije za dograditev neobhodno potrebnih stranskih prostorov, ker bo s tem pridobila tudi na kapaciteti od 1000 do 2000 zmogljivosti in tudi pridobila na izgledu. Menza je tudi dala predlog za prenos v gostinski obrat z abonentskim sistemom.

6. V zvezi z menzo pri Ferlincu naj se realizira odločba Komiteja za turizem in gostinstvo LRS od 4. 12. 1950 ter prenese obrat v Združenje državnih gostinskih podjetij.

7. Ukine naj se menza kulturnopropagandnih ustanov v Prečni ulici zaradi tega, ker prostori ne ustrezajo iz higienskih in sanitarnih razlogov in ker ni možnosti preureditve.

8. Ukine naj se menza bivše Državne kontrole v Cankarjevi ulici iz istih razlogov kot gornja. V tem lokalu naj se odpre kvalitetna delikatesa.

9. Dnevni sanatorij za TBC v Čopovi ulici naj se premesti v ustrezajoče prostore s poprejšnjim ogledom strokovno-zdravstvene komisije in pristankom sanitarne inšpekcije Mestnega ljudskega odbora. Ustanovi naj se še en dnevni sanatorij za TBC v neposredni bližini Litostroja, kar narekuje krajevna potreba. V dnevnem sanatoriju v Čopovi ulici je pre-

cejšnje število ljudi, ki so iz neposredne bližine Litostroja. V obeh menzah pa naj bosta iz zdravstvenih razlogov po dva prostora za jedilnico.

10. Prostori, ki bi jih izpraznila menza Dnevnega sanatorija, naj se dodele gostinski mreži. Vsi obrati v tej hiši naj se združijo pod eno upravo, ker le na ta način je možno vzdrževati red, čistočo in higieno.

11. Dietična in diabetična menza naj se loči na dva obrata po zdravstveni potrebi. En obrat naj se premesti na Miklošičevo cesto v sedanjo menzo pri Prešernu oziroma naj sanitarna inšpekcija Mestnega ljudskega odbora sama predlaga, pri čemer naj ne gleda samo na zasilno rešitev.

Ker anketna komisija ni obdelala vsled kratkega časa tudi vprašanja študentskih in dijaških menz, DID-ov, dečjih jasi ter menz raznih domov itd., predlagamo, da skupščina izvoli novo anketno komisijo, katere naloga bo poleg ostalih vprašanj v teh socialno skrbstvenih, zdravstvenih in mladinskih domovih proučiti to vprašanje.

Iz samega poročila je razvidno, da je delo podkomisije za proučevanje družbene prehrane zelo tesno povezano z delom komisije za turizem in gostinstvo, zato predlagamo, da v bodoče pri tem delu aktivno sodeluje tudi komisija za turizem in gostinstvo.

Po končanem poročanju da predsednik skupščine poročilo v razpravljanje.

Prijavi se *tov. Sindič Zlato:*

Ko je *tov. Kvedrova* poročala o zapažanjih anketne komisije za družbeno prehrano, sem se spomnil, da je na Rajonski ljudski odbor prišla pritožba, da so prostori menze Državne kontrole (katero menzo naj bi ukinili) v zelo slabem higienskem stanju. To menzo sedaj upravlja Glavna uprava za trgovino in preskrbo. V prostorih te menze so bili prej trgovski in drugi lokali. Dva prostora, kjer je bil prej lokal, služita za serviranje, v kleti pa je zasilna kuhinja. V menzi je 161 abonentov opoldne in 82 zvečer. Ta menza zaposluje 10 ljudi. V menzi se hrani samo 35 uslužbencev trgovine in preskrbe, 10 iz glavne direkcije za lokalni promet in uslužbenci MLO. Tako so v tej menzi zbrani ljudje, ki imajo svoje menze že pri podjetjih. Iz poročila podkomisije za družbeno prehrano je razvidno, da kapaciteta vseh menz ni niti 50 % izkoriščena in zato bi bilo pametno izkoristiti prostore, ki niso bili grajeni za menzo v druge bolj potrebne svrhe.

S strani rajonskega ljudskega odbora IV. bi predlagal, naj bi odstopili te prostore rajonskemu ljudskemu odboru, ki namerava organizirati šivalnico, kjer bi bilo zaposlenih 20—30 ljudi. Šivalnica bi izdelovala konfekcijo, zlasti izdelke tovarne Jugovinil. Po teh predmetih je v Ljubljani veliko povpraševanje in trgovina v Frančiškanski ulici ima velik promet.

Dotaknil bi se še dietične menze. Zdravstvena komisija bi tam lahko ugotovila, da so prostori skrajno nehygienični. Treba bi bilo tudi pogledati upravo menze, kajti dogaja se, da dobijo abonenti na pol kuhano hrano. Zgodilo se je, da so primešali, ko je hrane zmanjkalo, surov riž, in ga dali abonentom. To je prav zasmeh za dietično menzo. Tudi hrana je več ali manj enolična. Dajejo tudi hrano, ki je zdravniško prepovedana. Tako je nehygienična, draga in enolična menza lahko več v škodo kot pa v korist bolnikom.

Pred mesecem so izšle v časopisih notice, da smejo menze pobirati 40—60 % bonov. Posamezne menze so dobile navodilo, da zahtevajo po 70 bonov. Dietična menza pa pobira vse bone in je vseeno, ali abonent večerja ali ne. V zvezi s tem bi predlagal, da poverjeništvu za trgovino in preskrbo izda pismeno navodilo, kako naj menze pobirajo bone.

Tov. ing. *Letonja Emilija*:

S poročilom o družbeni prehrani in poročilom o zdravstvenem stanju oziroma o vzrokih umrljivosti dojenčkov je tesno povezano tudi vprašanje kvalitete in množine mleka v Ljubljani.

Preskrba Ljubljane z mlekom je še vedno zelo pereč problem, lahko rečemo da težji, kot smo pričakovali ob sprostitvi trgovine z mlekom.

Dnevne količine mleka so se v mesecu juniju gibale med 13.500 do 18.000 litri. V mesecu juliju pa med 15.000 do 18.400 litri. Lani je bila ob istem času povprečna dnevna količina 25.600 litrov.

Vzroki upadanja količin v primeri z lanskoletnimi so po mnenju komisije subjektivnega, pa tudi objektivnega značaja. Zakaj? Oglejmo si proizvodnjo mleka v dveh okrajih, ki naj bi v celoti vse viške oddajala mestu Ljubljani: okraj Grosuplje in okraj Ljubljana okolica. Ljubljana okolica ima 13.090 krav molznic, od tega le 1.114 delavnih krav. Ako računamo povprečno molžnost 1.400 litrov (podatek je dala Glavna uprava za kmetijstvo), znaša celotna količina proizvedenega mleka v enem dnevu 50.070 litrov. Potrošnja kmeta za lastne potrebe in vzrejo računamo povprečno molžnost 1.400 litrov (podatek je dala Glavna uprava za odkup.) Če računamo nadalje, da potrošijo nekmetje 60 odstotkov vseh prehranbenih bonov za mleko, znaša potrošnja mleka po nekmetih 7450 l dnevno; povprečni presežki mleka v Ljubljana-okolici bi potem znašali cca 16.000 l dnevno. Te bi morala zajeti Ljubljana. Dejansko jih prejema podjetje »Mleko« le pičlih 2.500 l. V preteklem letu je ob tem času Ljubljana okolica oddajala cca 10.000 l dnevno, če vštejemo še množino mleka, ki ga je predelovala na Vrhniki v sir (letos Vrhnika ne predeluje več mleka).

Isti izračun za okraj Grosuplje, le da vzamemo nekoliko nižjo povprečno molžnost 1.200 l, nam pokaže, da proizvede okraj Grosuplje

cca 6000 litrov viškov, ki bi jih naj zajela Ljubljana. Dejansko dobiva trenutno Ljubljana le cca 1.200 l dnevno. Lani ob tem času smo dobivali iz grosupeljskega okraja 3.000 l.

Oba primera sta zelo poučna. Samo navedena dva okraja nam bi lahko dnevno dajala cca 19.000 l mleka, namesto 3.700 l, ki jih v resnici od njih dobivamo. Verjetno bi dobili približno isto sliko, če bi analizirali stanje tudi v ostalih zbirnih področjih mleka za mesto Ljubljano.

Kje so vzroki? Po mnenju naše komisije je najvažnejši vzrok subjektivnega značaja. Podjetje »Mleko« ni bilo dovolj pripravljeno na naloge, ki bi jih moralo rešiti ob prehodu na prosti odkup mleka. Poprej je podjetje dobivalo vedno mleko nakazano od MDN in kadar je bilo v Ljubljani premalo mleka, je uprava le zavrtela telefon in javila stvar MDN, ki se je potem administrativnim putem borilo za zvišanje oddaje po okrajih. Podjetje »Mleko« z odkupom ni imelo izkušenj, ni poznalo terena in zaradi zgoraj navedenih števil, ki veljajo za Ljubljano okolico in Grosuplje sklepamo, da ga ne pozna še danes. Podjetje je s terenom prešibko povezano. Podjetje ima trenutno le 4 terenske delavce operativce, kar je za to prehodno dobo gotovo premalo; še ti štirje operativci, med katerimi je tudi pomočnik direktorja, so cca 40 odstotkov svojega delovnega časa doma v podjetju. Delitev dela med temi operativnimi delavci je bila izvedena šele pred kratkim. Razumljivo je, da terena nimajo v oblasti, da niso imeli sestankov s kmeti in ni bilo individualnega obdelovanja kmetov.

Komisija je obiskala nekaj KLO in zbiralnic mleka v Ljubljani-okolici ter okraju Grosuplje. Zvedela je, da predsedniki KLO niso vedeli za to, da primanjkuje v Ljubljani mleka. Rekli so celo, da je bilo na zadnjem zasedanju okrajne skupščine Ljubljana-okolica govora o tem, da je mesto z mlekom dobro založeno. Očitno je, da se oblastveni organi, t. j. OLO in KLO v ljubljanski okolici po sprostitvi trgovine z mlekom niso več posvečali problematiki mleka in zato jim tudi ni znano, da se zbira letos na njihovih teritorijih le polovična količina mleka v primerjavi z lansko. Tudi na zborih volivcev niso v teh krajih v zadnjem času nič razpravljali o poteku odkupa mleka. Treba je, da ostane naš IO MLO še vedno povezan z izvršnimi odbori onih OLO, ki oskrbujejo Ljubljano z mlekom; izvršni odbori teh okrajev pa bi še vedno morali voditi kontrolo nad potekom prostih odkupov mleka.

Zbiralke so se pritoževale, da so od podjetja »Mleko« dobile direktivo, da smejo zbirati le jutranje mleko, večernega pa ne. Predlagamo, da se zbira tudi mleko večerne molže, vendar ločeno od jutranje molže in da se večerno mleko porabi za njihovo lokalno potrošnjo. V oddaljenjših vaseh se mleko več ne zbira, čeprav se je lani še zbiralo, z motivacijo, da je prevoz predrag.

Med objektivnimi vzroki upadanja količin mleka je nižja proizvodnja in nižja povprečna molznost krav. Živina je bila zaradi lanskoletne suše marsikje brez vsake krme in je zato zelo oslabela ter izčrpana (na Barju je bila razširjena med živino avitaminoza (kostolomnica). Kmetje navajajo kot enega izmed osnovnih razlogov nizke proizvodnje mleka pomanjkanje močnih krmil, otrobov, oljnih pogač in slada. Vsak kmet te pouči, da »krava pri gobcu molze«. Tudi vedo, da se v drugih republikah proizvodnja mleka stimulira z dodeljevanjem krepkih krmil. V nekaterih krajih kmetje ne bi toliko rabili otrobov za pokladanje kravam, temveč za »zabelo« prašičje plaže, za katero uporabljajo sedaj posneto mleko.

Ponekod po okrajih hočejo še vedno monopolizirati odkup Okrajna odkupna podjetja kot n. pr. v okraju Kamnik. Kriti hočejo najprej stoodstotno svojo lastno potrebo in kot izgleda predelujejo tudi mleko v mlečne proizvode, kar je za nas ljubljance, ki nam primanjkuje mleka, težko razumljivo. Dogajajo se primeri, ko si Odkupno podjetje v Kamniku in podjetje »Mleko« iz Ljubljane v nekaterih KZ direktno pulijo vrče zbranega mleka iz rok. Odkup mleka vrši podjetje »Mleko« deloma po lastnih zbiralnicah, večinoma preko kmetijskih zadrug, deloma pa ga prejemajo od okrajnih odkupnih podjetij (n. pr. Brežice, Il. Bistrica). Kmečke zadruge, ki so glavni posrednik za izmenjavo blaga med vasjo in mestom, je treba v večji meri zainteresirati za problem mleka; verjetno bi se količine oddanega mleka dvignile, če bi zadruge sklepale s poedinimi kmeti pogodbe glede količin mleka. Neugodno na odkup mleka vpliva neredno poslovanje kmetijskih zadrug. Dogaja se, da te ne plačujejo mleka kmetom tudi po 2 meseca ali več (na primer v Borovnici).

Potrebno se nam zdi tudi opozoriti na politiko mestnih ekonomij in državnih posestev, ki še premalo prispevajo k preskrbi potrošniških centrov z mlekom. Jesenkovo in posestvo v Logatcu še danes predelujeta mleko, ko problem kritja mleka v Ljubljani še ni rešen. Prav mestna posestva bi bila najbolj poklicana, da oddajajo mleko ljubljanskim potrošnikom. Nadalje predelujejo mleko v proizvode tudi kočevska državna posestva, medtem ko je moralo podjetje »Mleko« odstopiti za preskrbo mesta Kočevje skoraj vso Ribniško dolino, ki je prej zalagala Ljubljano.

Cena mleka: odkupna cena mleka je ves čas prostega odkupa ostala ista. Ker je cena maslu še vedno visoka, se kmetom izplača predelovati mleko v maslo, ker izkupijo za 1 kg masla približno toliko, kot bi izkupili za ustrezno količino polnega mleka; posneto mleko, ki ima še vedno visoko kalorično vrednost, pa jim ostane kot nameček za vzrejo prašičev. Cena masla bi morala pasti. — Prodajna cena mleka znaša 24 din, odnosno 25 din za mleko v steklenicah. Večina prodajne cene ni odvisna

le od odkupne cene, temveč predvsem od ostalih odvisnih stroškov, ki predstavljajo cca 35 odstotkov prodajne cene. Najvišji so prevozní stroški. Podjetje »Mleko«, ki nima lastnega prevoznega parka, plačuje prevoz po tarifi, t. j. približno dvakrat dražje, kot če bi imelo svoje avtomobile. Pri tako malih količinah mleka, ki se sedaj prevažajo n. pr. iz Trebnjega v Ljubljano, stane prevoz enega litra mleka 6 din. V Grosupljem prevozi 3 tonski tovorni avto z 49 km dolge proge le 220 l. Za padec prodajne cene je trenutno najvažnejše, da se dvignejo količine odkupljenega mleka in da dobi podjetje svojim potrebam primeren lasten avtopark. S pozitivitvijo dela na terenu se bo podjetju gotovo posrečilo dokopati se do večjih količin.

Distribucija mleka: distribucija mleka v Ljubljani je bila pred približno 1 mesecem centralizirana. Po prevzemu poslovalnic po centralnem podjetju »Mleko« so odpadle rajonske uprave in je s tem bilo sproščenih 25 ljudi. Cena mleku pa kljub temu ni padla, ker so stroške uprave nosili rajoni sami. Z reorganizacijo pa je bilo razveseljivo dejstvo, da je odpadel razvoz mleka po mestu s konji in bil nadomeščen s kamioni, ki jih daje v zgodnjih jutranjih urah »Prehrana« na razpolago.

V preteklem mesecu se je prodajalo po polovični ceni mleko, prirejeno iz suhega posnetega mleka. Prodajalke v mlekarnah prve 3 dni same niso vedele, za kakšno mleko pravzaprav gre in zavladala je zato tudi med potrošniki prava zmeda okrog tako imenovanega umetnega mleka. Podjetje »Mleko« ni pravočasno informiralo in poučilo prodajalk, poverjeništvu za trgovino in preskrbo pa tudi ni dalo nikakega pojasnila o tem v dnevnem časopisju. Na intervencijo naše komisije je podjetje v 3 dneh obvestilo vse prodajalke s pismeno okrožnico. Povpraševanje po tem mleku pa je bilo malo, ker imajo trenutno ljubljanske gospodinje še mleko v prahu, ki so ga dobile na Care karte. Po poslovalnicah so bile možne tudi malverzacije tako, da so prodajalke prodajale raztopljeno mleko kot sveže mleko. Tudi je bilo nepravilno, da je potrošnik lahko kupil sveže mleko le, če je jemal tudi raztopljeno mleko v prahu. Take pogoje so postavljale prodajalke v več mlekarnah. Sedaj se mleko v prahu ne raztaplja več v mlekarni, temveč se prodaja v suhi obliki.

V poslovalnici smo izvedeli tudi, da se proti koncu meseca odpove mleku približno 22 odstotkov mater dojenčkov, ker jim že poidejo prehranbeni boni. Še težji problem pa je postala preskrba z mlekom otrok, starih od 2—7 let. Ti otroci v veliko primerih sploh ne pridejo do mleka. Postavljeni so na milost in nemilost prodajalk. Le od njih dobre volje je odvisno, dobi ali ne dobi mleko otrok, star 2 leti in 1 mesec. Rezervira in garantira se mleko do 10 ure le dojenčkom. Količine, ki so trenutno na razpolago v Ljubljani, je treba prvenstveno nuditi otrokom do 7 let. Zato predlagamo, da da poverjeništvu za trgovino in pre-

skrbo odgovarjajoča navodila potrošniškim svetom poslovalnic in podjetju »Mleko«.

Higiena mleka: Podjetje »Mleko« ima pred očmi predvsem količine mleka, v manjši meri kakovost mleka. Mnenje komisije je, da posveča podjetje strokovni plati obdelave mleka vse premalo pozornosti. V podjetju se nahaja visoko kvalificiran strokovni kader, ki ga vse do sedaj niso znali pravilno zaposliti oziroma izkoristiti. Med uslužbenci vladajo nezdravi odnosi. Komisija je z vodstvom razpravljala tudi o teh stvareh. Delitev dela med člani uprave kakor tudi strokovnimi delavci do pred kratkim ni bila izvedena. Podjetje je že pristopilo k popravljanju te napake. Treba pa je do kraja izvesti in utrditi pravilno organizacijo tako po komercialni kot po strokovni plati. Predlagamo, da se za obrat sam in kvaliteto mleka zadolži najvišje kvalificiran strokovnjak v podjetju, česar do sedaj ni bilo. Za odstranitev higienskih nedostatkov v obratu je mestna sanitarna inspekcija izdala podjetju že več odločb, ki so vse romale večidel v pozabljenje, saj mlekar, ki je bil dosedaj zadolžen za obrat, zanje niti vedel ni. Da bi predramil podjetje iz spanja in mu prikazal pomen higiene pri manipulaciji z mlekom, je sanitarni inspektor dr. Mis sklical prejšnji teden sestanek, na katerega je poleg zastopnikov podjetja povabil tudi zastopnika javnega tožilstva. Strokovnjak bakteriolog je na tem sestanku izjavil, da je število klic med njimi tudi fekalnega porekla v mleku za dojenčke tako visoko, da štejemo med vzroke bolezni dojenčkov lahko tudi slabo kvaliteto mleka. V obratu je potrebno uvesti skrajno čistočo, osebno higieno in strogo izpolnjevanje predpisov zdravstvene oblasti, zlasti ker predstavlja naš obrat razen pasterja in aparata za čiščenje ter polnjenje steklenic le improvizirano mlekarno. Manjkajo pravi bazeni za mleko, hladilne naprave, črpalke itd. Trenutno je obratu najnujnejše potrebna večja črpalka za hladilnik, da bi mogel hladiti mleko na dovolj nizko temperaturo.

Kvaliteta mleka je odvisna tudi od čimprejšnjega prevoza mleka od zbiralnic v Ljubljano. Sedaj pride zadnji kamion z mlekom šele popoldne ob 5. uri v Ljubljano (iz Il. Bistrice). Ponovno poudarjamo potrebo po lastnem prevoznem avtoparku.

Neobhodno potrebno je tudi nabaviti v inozemstvu indikator papirčke, s katerimi bi zbiralci že pri zbiranju mleka ugotavljali stopnjo kislosti v mleku in se že nakisano mleko ne bi mešalo s še svežim, dobrim mlekom. Ti papirčki verjetno ne bi zahtevali take vsote deviznih dinarjev, da jih Ljubljana ne bi zmogla.

Razen tega bi komisija v zvezi s kisanjem mleka za dojenčke predlagala še eno, namreč, da se sedaj v poletni vročini pripravi vse potrebno, da bi se v slučaju potrebe mleko za dojenčke delilo že prvi dan popoldne. Vse težave, ki so s tem povezane (kakor nabava lesenih zabojev, dvojno

razvažanje, daljši delovni čas v prodajalnah itd.) ne pomeni nič v primerjavi z zdravjem naših dojenčkov in ostalih otrok.

Končno bi naša komisija rada poudarila še velik pomen nove mlekarne v Ljubljani, za katero so že sestavljeni načrti in določena lokacija. Vredno je, da zastavi izvršni odbor MLO vse svoje sile za zidavo mlekarne, za katero nam je UNICEF strojno opremo že obljubil in ki nam bo borbo za kvaliteto mleka občutno olajšala.

Predlogi:

1. utrditi je treba notranjo organizacijo in delitev dela med uslužbenci in delavci v podjetju »Mleko«.
2. intenzivno in smotrno je treba obdelati teren, zlasti bližnji mestni okoliš in si preko terenskih delavcev zagotoviti stalni dotok mleka,
3. signalizirati merodajnim forumom, da so oblastveni organi odkup mleka ponekod popolnoma prepustili samemu sebi in zanemarili kontrolo nad njim,
4. aktivizirati kmečke zadruge in dotok mleka zagotoviti s sklepanjem pogodb med KZ in kmeti,
5. socialistični sektor naj pokaže več razumevanja za preskrbo Ljubljane z mlekom,
6. podjetju »Mleko« je treba dati njegovim potrebam primeren a lasten avtopark. Pomagati podjetju, da pospeši nabavo nove črpalke za hladilnik,
7. nabaviti indikator papir za hitro določevanje kislosti mleka v zbiralnicah,
8. z novo žetvijo razpoložljive količine otrobov uporabiti tudi za stimulacijo kmetov,
9. pospešiti graditev nove mlekarne,
10. Izvršilni odbor naj preštudira način oskrbe z mlekom otrok, starih od 2—7 let v Ljubljani.

Dr. *Mis Franta*:

Imel bi samo par pripomb v zvezi z dietično menzo. Ta menza je bila ustanovljena, ker je bilo mnogo bolnikov z različnimi boleznimi, ki so morali imeti dietično hrano. Ko so menzo ustanavljali, je bilo teh bolnikov malo. Število bolnikov pa je vedno bolj naraščalo in tako so postali prostori premajhni. Bolniki, ki se tu hranijo, so pod zdravniškim nadzorstvom. Dr. Zajčeva pregleduje hrano. 10.000 je bolnikov, ki bi rabili zaradi vnetja jeter in podobnih bolezni dietično hrano za dobo 5—6 mesecev. Povečano število abonementov v tej menzi ne more preje-

mati hrano v higienični obliki. Zato je upravičen predlog tov. Kvedrove, da morata ti dve zdravstveni ustanovi — Dnevni sanatorij in Dietična menza v druge, bolj higienske prostore.

Tov. Novak Franjo:

Iz poročila komisije za družbeno prehrano sem razbral, da nameravamo ukinjati menze in usmeriti abonente na prehranjevanje v gostinskih obratih. Po mojem mnenju bi morali to stvar še dobro premisliti, kajti mnogo abonentov, ki se hranijo v menzah, ne bi imelo dovolj sredstev, da bi se hranili v gostinskih obratih. Strinjam se z ukinitvijo pojedinih menz, v kolikor te niso rentabilne ali pa so njih prostori nezadostno izkoriščeni, ker je mogoče organizirati večje menze, kjer bodo tako abonenti kot rentabilnost podjetja prišli na svoj račun. Ta problem bi mogli rešiti tudi na ta način, da bi gostinski obrati znižali cene hrani.

Dr. Savinšek Baldomir:

K poročilu komisije za družbeno prehrano bi pojasnil, da ni v menzi za tuberkulozne obolelo par ljudi, pač pa je resnica, da so v teh menzah poskušali zaposliti ljudi, ki so že imeli manjša tuberkulozna obolenja. Tako sta se dva izmed njih obolela še bolj in postala za službo nesposobna.

Glede ustanavljanja menz za bolne bi predlagal, da bi ustanovili eno menzo na severnem in drugo na južnem delu mesta. Menza v centru ne bi bila primerna zato, ker se v teh menzah hranijo bolni uslužbenci in delavci, ki se ne hranijo doma.

Tov. Rakar Iva:

Ob neki priliki smo že razpravljali, da imajo nekatere menze kar par tisoč kilogramov koruzne moke na zalogi in da se jim ta moka kvari. Takrat smo sklenili, naj menze, te moke ne dvigajo, ker se jim na ta način ne bo kvarila.

V poročilu podkomisije za družbeno prehrano je bila navedena zahteva, da se morajo menze gospodarsko osamosvojiti, kar skušajo že sedaj rešiti na ta način, da imajo bifeje in da primanjkljaje krijejo z dobički bifejev. Pravilno se mi zdi, da so poleg menz bifeji, nepravilno pa bi se mi zdelo, da bi ti bifeji na veliko točili pijače in se na ta način spreminjali v gostinske obrate.

V poročilu je bilo tudi omenjeno, da po nekaterih menzah zaposleno osebje ne plačuje hrane, drugod pa da plačuje le po 500—600 dinarjev mesečno, kar gre na škodo abonentov, saj stane hrana mesečno najmanj 1.200 dinarjev. Pravilno se mi zdi tudi, da opustimo menze, ki so izkoriščene le 50 odstotkov.

V naših menzah so tudi zelo šibki delavski sveti in pravilno bi se mi zdelo, da bi delo menz kontrolirali abonenti sami.

d) *Poročilo komisije za prošnje in pritožbe — Poroča tovariš Ocepke Lojze:*

Od zadnjega zasedanja MLO do danes je Komisija za pritožbe prejela 23 vlog, in sicer naslednjega značaja:

- 13 stanovanjskih pritožb,
- 2 o sporih med najemniki stanovanj,
- 3 o živilskih in industrijskih nakaznicah,
- 1 o socialnih dajatvah,
- 4 razne — (signal o neizkoriščanju gradbenega materiala, intervencija za delitev akumulatorja, pritožba zaradi neizdaja obveznic ljudskega posojila in pritožba zaradi odvzema potnega dovoljenja.).

Od 23 pritožb so se v 11 primerih pritožitelji osebno zglasili in iskali zaščite pri komisiji, ostale pa so bile vložene pismeno.

Pritožbe so bile vse upravičene in je komisija v vseh primerih takoj pristopila k reševanju, preverjala je po svojih članih okoliščine, zaradi katerih se državljani pritožujejo ter intervenirala odnosno predlagala, da se zaščitijo njihove pravice.

V pretežni večini so pritožniki delovni ljudje iz vrst delavcev in nameščencev. V enem samem primeru je ljudski odbornik predložil komisiji signal o nepravilnem vskladiščenju gradbenega materiala v bivšem Baragovem semenišču. Komisija je na podlagi tega izvršila pregled ter ugotovila, da je precejšnja količina najrazličnejšega gradbenega materiala, ki bi se lahko koristno uporabil na drugih gradbenih objektih, nepravilno vskladiščena ter nezavarovana proti vremenskim neprilikam. Zaradi tega je bila povzročena precejšnja škoda. Pri vodstvu podjetja je komisija takoj intervenirala, da se nepravilnosti odpravijo in da se prepreči nadaljnja škoda.

Kot primer masovne pritožbe državljanov — predvsem gospodinje — je komisija obravnavala vprašanje kvalitete plina. Po ugotovitvah se vodstvo plinarne stalno trudi, da bi se sedanje stanje izboljšalo, vendar mu dosedaj to še ni uspelo zaradi objektivnih težav, ker zavisi izboljšanje od pravočasnih nabav raznih čistilnih naprav. Komisija je predlagala, da vodstvo podjetja v dnevnem časopisju pouči potrošnike o objektivnih težavah in vzrokih, zaradi katerih se še ne more kvaliteta plina izboljšati.

Ker prihaja na komisijo nad 50 odstotkov vseh pritožb v zvezi s stanovanjskimi problemi in to mujih, si je komisija zadala nalogo, da

pregleda, kje so vzroki, da stanovanjska poverjeništa teh nujnih prošelj ne rešujejo.

Med prosilci, katere je komisija obravnavala, so večinoma taki, ki žive v obupnih stanovanjskih prilikah in prosijo že po več let za primerne stanovanjske prostore. Ko je komisija preverjala, kako se rešujejo njihove prošnje, je v več primerih ugotovila, da so vse prošnje, ki so jih vlagali tekom par let, ostale popolnoma neobravnavane. Med temi pritožniki so številni demobilizirani borci in invalidi, ki skozi vsa leta od osvoboditve zaman čakajo, da bodo po redni poti prišli do primerne stanovanja. Več takih primerov nam je odstopil v reševanje tudi Kabinet maršala Tita, kamor so se zatekli za pomoč, ker je reševanje lokalnih stanovanjskih oblasti pristransko in zato nimajo več zaupanja vanje.

Na podlagi preverjanj teh primerov je komisija prišla do zaključka, da je odnos stanovanjskih organov, ki upravičenih prošelj skozi več let niti poskušali niso reševati, nečloveški, brezdušen, in da tak način dela stanovanjskih poverjeništev upravičeno vzbuja nezaupanje do naše oblasti. Stanovanjska poverjeništa rešujejo hitro le one primere, kjer je v ozadju močna intervencija in kjer gredo prosilci s širokimi komolci preko rednih stanovanjskih poti.

Pri ugotavljanju, koliko je še nerešenih stanovanjskih prošelj, komisija ni dobila zaželenih podatkov. Vzrok temu je slaba evidenca in neurejenost kartotek, kar je v veliki meri pripisovati dejstvu, da je po občutnem znižanju aparata ostal sistem dela isti. Nadalje je iskati krivde za to v stalnem zamenjavanju kadra, precej pa tudi v strokovni nesposobnosti ljudi, ki so s tem delom zadolženi. To se predvsem odraža tudi v odnosu do strank, ki se osebno zglašajo na poverjeništvih. Odgovori, ki jih prosilci prejema, so šablonski, namesto da bi v njih pojasnjevali objektivno stanje ter s tem pokazali, da se naša oblast trudi težave premagati. Komisija sama se je na licu mesta prepričala o tem, kakšne so posledice takega sprejema strank. Birokratski odnos in način obravnavanja s strankami vzbuja nezaupanje do dela stanovanjskih organov in povečuje že itak težavno reševanje stanovanjskega vprašanja.

Nadaljnja slabost v poslovanju rajonskih poverjeništev je tudi v tem, da predno ta izdajo odločbe, ne raziščejo predhodno dejanskega stanja, kar ima za posledico številno razveljavljanje lastnih odločb in razveljavljanje odločb po VSK. Po evidenci realizacije odločb na VSK, razveljavlja VSK odločbe RLO-ev tudi do 36 % vloženih pritožb. Najboljše predloge in najbolj preverjene ima RLO IV, kateremu je VSK v l. 1951 razveljavila le 19 % odločb na pritožbe strank. Nasprotno pa je komisija ugotavljala na RLO II, da so predlogi terenskih stanovanjskih komi-

sij zelo površni. Poverjenišтво je izdalo odločbo na predlog terenskega stanovanjskega sveta za stanovanje pod hišno številko in lastnikom, ki sploh ne obstoja. Poverjenišтво je seveda moralo tako odločbo preklicati. S takimi odločbami pada avtoriteta LO, z nepotrebnim delom pa se obremenjujejo še pritožbene instance, ki dobe take primere v obravnavo. Nepotrebno delo bi odpadlo tudi v primeru, ako bi rajonska poverjenišťva tudi z vidika zakonitosti pravilno utemeljevala odločbe, ker je še mnogo primerov neupoštevanja naše zakonitosti.

Komisija je mnenja, da so vse te navedene nepravilnosti posledica premajhne strokovne usposobljenosti organov stan. poverjenišťev, kar je vzrok nepravilnega in ne dovolj življenjskega reševanja stanovanjskega vprašanja.

Za oviro v ekspeditivnejšem reševanju stanovanjskega problema smatra komisija preveč operativno poseganje nadzorstvenih instanc v delo rajonskih stanovanjskih svetov oziroma poverjenišťev. Za resnično uveljavljanje rajonskih in terenskih stanovanjskih svetov je nujno, da VSK obdrži v prvi vrsti vlogo drugostopnega stanovanjskega oblastva, t. j. reševanje pritožb zoper odločbe RLO-ev. V primerih pa, ki se morajo rešiti z vidika potreb mesta Ljubljane, je potrebno, da VSK rajonskim poverjenišťvom pravilno nakaže in utemelji nujnost rešitve svojega predloga, tako da ne izpade tak predlog, kot se je doslej dogajalo kot samostojen ukrep oziroma diktat VSK.

Na poedinih primerih je komisija nadalje ugotavljala, da tudi UZKZ, ki ima vrhovno nadzorstvo v stanovanjskih zadevah, preveč direktno posega v poslovanje RLO-ev. Odločbe VSK ne razveljavlja samo, ampak jih tudi spreminja oziroma nakazuje rajonskim poverjenišťvom rešitve. Prav tako izvaja ustavljanje deložacij direktno na RLO, ne pa preko VSK, kar bi bilo edino pravilno. V številnih primerih je ugotovljeno, da UZKZ razveljavlja svojo pravomočno odločbo sama in to ne z obvestilom stranki, temveč samo z dopisom RLO-ju. Posledice tega so bile, da je moralo Javno tožilstvo zaradi nezakonitega preklica odločbe uvesti postopek za zaščito zakonitosti. Pogosto se tudi dogaja, da UZKZ zavrača pritožbe z motivacijo, da ni razloga za nadzorstveni postopek. V isti stvari pa, ko je čez par dni razpisana deložacija, deložacijo ustavi (običajno telefonično) — naknadno pa šele izda odločbo, s katero pritožniku ugoti.

S takim načinom reševanja, ki je rezultat nezadostnega preverjanja in zapadanja vplivom raznih intervencij, se zavlačujejo izvedbe stanovanjskih odločb. Posledica prevelikega poseganja nadzorstvenih instanc v operativne posle rajonskih poverjenišťev pa je, da prizadete stranke izrabljajo to in se v veliki meri neupravičeno pritožujejo. Evidenca na

VSK kaže, da je vseh neutemeljenih in zavrnjenih pritožb cca 60 %. Prav posebno pa se poslužujejo možnosti pritožb na vse instance razni zlonamerni ljudje, ki s tem namerno zavlačujejo izvedbo predlogov stanovanjskih organov in s tem povzročajo, da ostajajo stanovanja po dalj časa prazna v veliko razburjanje nujnih prosilcev. To ima večkrat tudi za posledico, da se v tako stanovanje nekdo samovoljno vseli. Stanovanjska poverjenišтва take pritožitelje preveč popustljivo obravnavajo in se dosledno ne opirajo na zakon, ki izrecno zahteva kazen za primere, ki se iz spekulativnih razlogov pritožujejo in izrabljajo naša zakonita določila.

Bolj ostro in odločno morajo stanovanjska oblastva poseči tudi v primerih, ki so posebno v zadnjem času številnejši — to so primeri, da so nekateri hišni lastniki pričeli samovoljno razpolagati s stanovanjskimi prostori in odločati o najemnih razmerjih, pri tem pa ne priznavajo zakonitih določil. V bistvu je njihovo početje zlonamerno rušenje naše ljudske oblasti. Proti takim pojavom je potrebna poostrena budnost s strani stanovanjskih organov.

Na osnovi zgornjih ugotovitev komisija predlaga:

1. da IO RLO proučijo vprašanje strokovnosti kadra po svojih stanovanjskih poverjeništvih in izvrše zamenjave, da se izboljša poslovanje in odnosi do strank;

2. da IO MLO prouči sistem dela stanovanjskih poverjeništev in VSK, ker sedanji sistem dela onemogoča uspešno reševanje stanovanjskega problema;

3. odločneje se je boriti proti neupravičenim intervencijam ter prošnje reševati po nujnosti, da bodo na ta način prišli do svojih pravic ljudje, ki zaradi skromnosti ne iščejo intervencij;

4. poverjenišтва odnosno IO-ji morajo ostreje, brez popuščanja uporabljati zakonska določila proti tistim, ki se iz spekulativnih razlogov pritožujejo, ki izkoriščajo našo zakonitost proti interesom ljudstva in proti našim naporom.

Sklepanje in glasovanje o poročilu IO MLO in o poročilih komisij.

Predsednik skupščine vpraša ljudske odbornike, ali bi želeli glasovati o vsakem poročilu komisij in IO MLO posebej, ali o vseh hkrati. Skupščina odloči, da bo glasovala o vseh poročilih hkrati.

Vsa poročila so bila soglasno sprejeta.

5. Sprejem odredbe o organizaciji svetov pri IO MLO in odločb o imenovanju članov teh svetov

Tov. Pogačar Niko poroča:

Osnova za izdajo odredbe je člen 36. poslovnika MLO ter 59. člen Splošnega zakona o ljudskih odborih. Poslovnik namreč predvideva, da MLO izvoli člane svetov pri Izvršilnem odboru. To določilo ne predpisuje ničesar natančnejšega o številu članov svetov, niti o poslovanju in pristojnosti svetov. Potrebni so torej predpisi, kateri so kot osnutek posebne odredbe predloženi ljudskemu odboru v razpravo in sklepanje.

Za poslovanje svetov pri Izvršilnem odboru doslej nismo imeli natančnejših predpisov, razen za svete za prosveto in kulturo, katerih organizacija in poslovanje je urejeno v Navodilu o ustanovitvi svetov za prosveto in kulturo pri okrajnih in mestnih ljudskih odborih (Uradni list FLRJ št. 66-618/50).

Za svete pri IO MLO, kakršne predvideva odredba, ne veljajo določila zakona o svetih državljanov in komisijah državljanov, ki ga je sprejela republiška skupščina v decembru 1950.

Sveti, katere predvideva odredba, pri IO MLO že obstojajo. Svet za kulturo in prosveto je nastal potem, ko sta se združila Svet za prosveto in Svet za kulturo. Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo pa je nastal po združitvi poprej ločenih svetov za ljudsko zdravstvo in za socialno skrbstvo. Posamezni sveti so doslej imeli naslednje število sej: Gospodarski svet 4 seje, Svet za prosveto in kulturo 5 sej, Svet za gradbene in komunalne zadeve 2 seji, Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo 8 sej.

Sveti se doslej niso sestajali redno. Bilo je mnogo nejasnosti glede njihove organizacije. Nova odredba prinaša glede tega natančnejše predpise.

Pri sestavi odredbe so bile upoštevane tudi izkušnje dosedanjega dela svetov.

Nato *tov. Pogačar* prečita osnutek odredbe o organizaciji svetov pri IO MLO.

K predlogu *tov. Pogačarja* o osnutku Odredbe o organizaciji svetov pri IO MLO pripomni *tov. Repič Ivanka* naslednje:

Zdi se mi, da pri Svetu za prosveto in kulturo manjka še zastopnik za strokovno šolstvo, kateri naj bi bil upravnik ene izmed nižjih strokovnih šol.

Tov. Pogačar k temu pojasni:

Predvidevali smo, da bi v svetu lahko predstavljal in izražal težnje strokovnega šolstva in njihovo problematiko tisti uslužbenec v okviru

MLO, ki dela po tem vprašanju. To je konkretno tov. Repičeva, ki je predvidena kot član Sveta za kulturo in prosveto z ozirom na njeno službo.

Tov. dr. Mis Franta predlaga, da bi bil v Svetu za kulturo in prosveto tudi zastopnik sanitarne inšpekcije.

Tov. Pogačar Niko pojasni, da je prvotni predlog predvideval širši sestav tega sveta, da pa ne verjame, da bi mogli sanitarni inšpektorji uspešno delati v vseh komisijah in svetih. V kolikor gre za koordinacijo dela, pripada ta naloga Izvršilnemu odboru kot celoti.

Predsednik skupščine *tov. Krivic Vladimir* da predlog *tov. Pogačarja* na glasovanje.

III. sklep: Sprejme se odredba o organizaciji svetov pri IO MLO.
Soglasno sprejeto.

Po sprejemu odredbe o organizaciji svetov pri Izvršilnem odboru Mestnega ljudskega odbora glavnega mesta Ljubljane nadaljuje *tov. Pogačar Niko*.

Po predlogu IO, ki že upošteva predpise omenjene odredbe, naj bi posamezni sveti šteli s predsedniki vred:

Gospodarski svet 10 oseb;

Svet za gradbene in komunalne delavnosti 18 oseb;

Svet za prosveto in kulturo 20 oseb;

Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo 20 oseb.

Poleg predsednika se v svetu lahko predvidi tudi podpredsednik in tajnik.

Skupno število članov sveta navzgor ni omejeno, ker naj bo odločilna pač potreba. Omejeno je samo število tistih članov svetov, kateri so imenovani že z ozirom na svoj položaj.

Pristojnost svetov, v svetih samih pa pristojnost seje sveta in predsednika sveta, je opisana samo na splošno, pri čemer je vse natančnejše glede te pristojnosti zaenkrat prepuščeno MLO in IO, katera bosta to pristojnost pač določila po potrebi. Definitivno pa bosta morala to vprašanje rešiti statut MLO in poslovnik Izvršilnega odbora MLO.

Nato *tov. Pogačar Niko* prečita predlog Izvršilnega odbora MLO o sestavu posameznih svetov.

IV. sklep: Sprejme se odločba o imenovanju članov svetov pri IO MLO:

a) Gospodarski svet.

Predsednik:

1. Krese Leopold, podpredsednik IO MLO;

podpredsednik:

2. Kovačič Leo, poverjenik za finance;

člani:

3. Jelenc Aleš, predsednik sveta za gradnje in komunalne zadeve;
4. Štefan Edi, poverjenik za trgovino in gostinstvo;
5. Breclj Tone, poverjenik za lokalno industrijo in obrt;
6. Pogačar Niko, tajnik IO MLO;
7. Podbregar Erna, načelnik Uprave za plan;
8. Sitar Franc, direktor Sklada za mehanizacijo in investicijsko graditev združnega kmetijstva;
9. Kovač Albin, predsednik krajevnega sindikalnega sveta;
10. Naglič Stane, direktor Komunalne banke.

b) Svet za gradbene in komunalne zadeve.

Predsednik:

1. Jelenc Aleš, član IO MLO;

podpredsednik:

2. ing. Prezelj Marjan, načelnik za investicije pri Glavni upravi za plan in član MLO;

tajnik:

3. Jereb Avgust, direktor turističnega urada;

člani:

4. Kutin Franc, poverjenik za notranje zadeve;
- ing. arh. Bežek Niko, direktor urada za regulacijo Ljubljane in član MLO;
6. dr. Mis Franta, sanitarni inšpektor za mesto Ljubljano;
7. Vrbinc Jože, predsednik komisije za komunalne zadeve pri IO RLO I.;
8. Miklavčič Stane, predsednik komisije za komunalne zadeve pri RLO II.;
9. Bobnar Rudi, predsednik sveta za komunalne zadeve in obrt pri RLO III.;
10. Novak Lojze, predsednik komisije za komunalne zadeve pri RLO IV.;
11. Rojšek Ivan, predsednik komisije za komunalne zadeve pri RLO V.;
12. dr. Modic Helij, minister za pravosodje LRS in član MLO;

13. dr. Pretnar Jože, ekonomist-planer pri Glavni upravi za plan in član MLO;

14. ing. Stare Ostož, direktor podjetja »Slovenija-ceste« in član MLO;

15. ing. Jeglič Ciril, profesor agronomske fakultete;

16. ing. Jesih Jože, glavni inženir podjetja Elektro-Ljubljana.

c) Svet za prosveto in kulturo.

Predsednik:

1. Peternel Franc, član IO MLO;

podpredsednik:

2. Repič Ivanka, učiteljica, inšpektor za srednje šole in član MLO;

tajnik:

3. Miklavč Zvone, profesor, član mestnega odbora Ljudske prosvete in član MLO;

člani:

4. Lovše Frančiška, upraviteljica osnovne šole Bežigrad;

5. Čemažar Franc, ravnatelj učiteljskega;

6. Demšar Antonija, upravnica doma »Malči Beličeve« in član MLO;

7. dr. Mal Josip, ravnatelj Mestnega muzeja;

8. Tiran Jože, ravnatelj Mestnega gledališča;

9. Šušteršič Rado, predsednik Sveta za prosveto in kulturo RLO I.;

10. Gabrovšek, Jože, predsednik komisije za prosveto in kulturo pri IO RLO II.;

11. Kušar Kati, predsednik Sveta za prosveto in kulturo pri IO RLO III.;

12. Božič Slavica, predsednik Sveta za prosveto in kulturo pri IO RLO IV.;

13. Trošt Franc, predsednik komisije za prosveto in kulturo pri RLO V.;

14. Ribičič Josip, književnik;

15. Mirtič Franček, sekretar mestnega komiteja Ljudske mladine Slovenije in član MLO;

16. Gabrovšek Ludvik, profesor, predsednik mestnega odbora sindikata učiteljev in profesorjev;

17. Klanjšek-Šket Ada, sekretar mestnega odbora OF;

18. Turnher Edo, ravnatelj Zavoda za zaščito in znanstveno proučevanje kulturnih spomenikov in prirodnih znamenitosti Slovenije, član MLO;

19. Kraigher Uroš, profesor, član Izvršilnega odbora Ljudske prosvete Slovenije, član MLO;

20. Šivic Pavel, profesor Akademije za glasbo.

č) Svet za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo.

Predsednik:

1. dr. Ravnikar Tone, član IO MLO;

podpredsednik:

2. Zihlerl Ana, upokojenka, strokovnjak za mladinsko skrbstvo;

tajnik:

3. Mažir Rudi, uslužbenec MLO, pomočnik predsednika Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo;

člani:

4. Lukašček Danica, predsednik Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo IO RLO I.;

5. Koštljak Slavka, predsednik Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo IO RLO II.;

6. Zidar Slavka, predsednik Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo IO RLO III.;

7. Gruden Olga, predsednik Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo IO RLO IV.;

8. Prusnik Marija, predsednik Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo IORLO V.;

9. dr. Kuralt-Vončina Mira, zdravnica, upravnica Šolske poliklinike;

10. dr. Mušič Drago, zdravnik, upravnik Poliklinike zdravstvene službe;

11. Berkopec Vida, mr. ph., upravnica Uprave lekarn;

12. dr. Mis Franta, zdravnik, sanitarni inšpektor za mesto Ljubljana;

13. dr. Savinšek Baldomir, zdravnik, vodja Centralnega protituberkuloznega dispanzerja;

14. Pirc Ivan, zastopnik Krajevnega sindikalnega sveta;

15. Gerbec Nuša, zastopnica mestnega odbora Antifašistične fronte žena;

16. Ogorevc Iva, tajnik Mestnega odbora Rdečega križa;

17. Gombač Jože, zastopnik mestnega odbora Vojaških vojnih invalidov;

18. dr. Debevc Franc, zdravnik ortopedske klinike in član MLO;

19. Kopač Zora, inšpektor za izvenšolsko vzgojo;

20. ing. Letonja Emilija, šef Zavoda za preiskavo živil in član MLO.

Ljudski odborniki predlog o imenovanju članov svetov IO MLO soglasno sprejmejo.

6. Sprejem odloka o javnem redu in miru, odloka o tržnem in sejmskem redu ter odloka o hišnem redu

Poročevalec *tov. dr. Pretnar Jože*:

Tovariši in tovarišice ljudski odborniki!

Na dnevnem redu današnjega zasedanja so načrti treh odlokov: o javnem redu in miru, o tržnem in sejmskem redu in o hišnem redu. Po en izvod vsakega teh odlokov vam je bil že dostavljen pred zasedanjem, da ste jih lahko preučili, s čimer bi se moglo olajšati in pospešiti njihovo današnje obravnavanje in vaše končno odločanje o njih.

K tem odlokom daje komisija za odloke naslednjo obrazložitev: Kakor kažejo že naslovi odlokov, gre za troje vprašanj, katerih ureditev, pa tudi dejansko izvajanje v praksi, naj privede do tega, da bosta v Ljubljani kot glavnem mestu LR Slovenije, ki je še važen turistični center, zaščiten in zagotovljena družbena disciplina in mir prebivalcev, zlasti pa javni red in mir v mestu, red in poslovanje na ljubljanskem trgu in sejmiščih ter pravilni odnosi med stanovalci in red v zgradbah, ki so namenjene za prebivanje.

V formalnem in meritornem pogledu se odloki opirajo zlasti na prvi in peti člen Zakona o prekrških zoper javni red in mir. Po obliki in vsebini so rezultati predloga mestnega in rajonskih ljudskih odborov, zborov volivcev in predlogov posameznih resorov in organizacijskih enot našega Izvršilnega odbora. Pri izdelavi načrtov pa so sodelovali tako člani komisije za odloke, kakor tudi predstavniki nekaterih drugih, v teh vprašanjih zainteresiranih komisij MLO.

Treba je pripomniti, da so do gotove mere urejevali to stvarino že odloki MLO o vzdrževanju čistoče in varstvu higiene, o splošnem redu, o zaščiti parkov, javnih nasadov in pokopališč, o odstranitvi neodgovarjajočih firm in raznih napisov po zidovih, vsi iz l. 1948, ter tržni pravilnik za območje mesta Ljubljane iz l. 1947. Ne glede na to, da se marsikatero važne določbe teh predpisov v praksi niso izvajale tako kot bi bilo treba, da se zagotovi družbena disciplina in red v mestu, se je pokazala še potreba, da se dopolnijo in zajamejo v bolj izčrpne in precizne odloke, kakor so danes predloženi v obravnavanje.

Predloženi načrti urejajo seveda samo tiste zadeve, za katerih ureditev je pristojen plenum Mestnega ljudskega odbora in za katerih izvajanje so podane praktične možnosti. Dosledno pa izpuščajo vse tisto, kar je že urejeno z drugimi splošno obveznimi predpisi višjih organov (zakon o prekrških zoper javni red in mir, zakon o vzdrževanju stanovanjskih poslopij, kazenski zakonik itd.). V odlokih tudi niso urejene

zadeve o cestnoprometnem redu, kakor tudi ne notranja ureditev in zdravstveno-higienski ukrepi v gostinskih obratih. Ti dve materiji bosta namreč obdelani v posebnih odlokih, ki se že pripravljata.

Ker vseh poedinih prekrškov, zlasti proti javnemu redu in miru kakor tudi proti hišnemu redu ni mogoče vnaprej predvideti in taksoativno predpisati, sta se pri določanju posameznih prekrškov komisija za odloke in Izvršilni odbor sporazumela za naslednji način:

Posamezne vrste prekrškov kot n. pr. proti miru, varstvu družbene discipline, varnosti ljudi in premoženja, varstvu zdravja in čistoče, varstvu mladine itd., so v prvih odstavkih posameznih poglavij določene z opisom širšega dejanskega stanja, nato pa samo primerjalno podrobneje opisani tisti prekrški posameznih vrst oz. skupin, ki se v praksi največkrat pojavljajo in katerih posledice so za skupnost najbolj škodljive. Ta način določanja prekrškov omogoča namreč najkrajše besedilo odlokov, istočasno pa daje najširšo možnost pravne zaščite vseh dobrin, ki so v posameznih področjih družbene delavnosti potrebne zaščite. Tudi ne gre prezreti dejstva, da tak sistem določanja prekrškov in njih primerjalnega navajanja zelo olajša možnost slehernemu prebivalcu našega mesta, da bo pravilno uravnal svoje zadržanje do sodržavljanov in skupnosti.

V pogledu kaznovalne politike so odloki sestavljeni tako, da je storilce lažjih in očitnih prekrškov mogoče kaznovati na licu mesta (v mandatnem postopku) z denarno kaznijo 20.— oz. 50.— dinarjev, storilce ostalih prekrškov pa po predhodno uvedenem upravno-kazenskem postopku. Samo glede prekrškov proti odloku o hišnem redu mandatni postopek ne bi bil dopusten.

Za izrekanje kazni na licu mesta so načeloma pooblaščeni pripadniki Ljudske milice, poleg njih pa tudi tiste osebe, ki jih bo Izvršilni odbor posebej pooblastil iz vrst sanitarne in trgovinske inšpekcije, tržnega nadzorstva, čuvajev javnih nasadov in pokopališč ter podobno.

Izvršilni odbor in komisija za odloke sta mnenja, da mora biti tak aparat čim širši, ker je le od doslednega in sistematičnega izvajanja obstoječih predpisov možno pričakovati izboljšanja. Jasno pa je, da bo potrebno o vsebini in namenu odlokov seznaniti najširši krog Ljubljancev na primeren način (preko tiska, zborov volivcev itd.), istočasno pa primerno poučiti osebe, katerim je dana kaznovalna pravica, kako je to izvajati.

Samo po sebi se razume, da tudi najbolj in najizčrpnije formulirani predpisi sami še ne bodo pripomogli do boljše družbene discipline in reda v mestu, saj tudi doslej kljub dobrim, četudi morebiti še pomanjkljivim predpisom nista bila na potrebni višini. Tudi ne bodo pripomogle

k uspehu kampanjske akcije, kakor so različni tedni čistoče, javnega reda itd., ko se nekaj dni ostro zastavi, potem pa kar poneha in ostane vse pri starem, če ne še slabše. Treba je namreč izvajati predpise sistematično, dosledno in vztrajno, v začetku morda bolj z individualnim in množičnim poukom in če je treba tudi s kaznovanjem za svarilen zgled, pozneje pa vedno ostreje in strožje, dokler se ne dosežeta disciplina in red, ki jih bo vsak posameznik smatral in se jih držal kot nekaj samo po sebi umevnega, brez ozira na predpis in kazen.

Ne sme se tudi prezreti važnosti in potrebe, da javne organe, ki so dolžni, da skrbijo za red in preganjajo kršitelje, podpirajo tudi ljudske množice in pripomorejo, da se odpravi nedisciplina in nered povsod, kjer se pojavi.

Sedanji načrti odlokov so gotovo potrebni še kake dopolnitve in bo zato le ustrezno njihovemu namenu, ako ljudski odborniki v teku današnje razprave stavijo dopolnilne in izpreminjevalne predloge. Prav tako bo zelo koristno, da pozneje, ko bodo sprejeti, s svojim tolmačenjem in opozorili na zborih volivcev in v stiku z množičnimi organizacijami pripomorejo predpisom do njihovega uspešnega uveljavljenja v praksi. Na ta način bomo dosegli, da se bodo življenje, družbena disciplina in javni red in mir uredili tudi v Ljubljani tako, kakor ga mora imeti kot republiško glavno mesto.

Razprava o predlogih.

Tov. Ostanek. Po osnutku čl. 11. točki 2. je prepovedano mladini izpod 16 let obiskovati javne prireditve, ki se končajo po 21. uri. Ker spadajo predavanja in gledališke predstave tudi med javne prireditve in so za kulturno vzgojo mladine potrebne, smatram, da je ta del odloka prestrog. Predlagam, da se določi za poletni čas 22. ura, za zimski čas pa 21. ura.

Tov. Peternel izjavi, da se strinja s predlogom tov. Ostanka.

Pri glasovanju je ta predlog sprejet s popravki, ki jih je omenil tov. Ostanek, z večino glasov, petero odbornikov je glasovalo proti.

Ing. Stare Ostož pripomni k Odloku o hišnem redu k členu 4. točka 6., da bi mogli hišni gospodarji in oskrbniki hiš to točko glede prepovedi pranja v stanovanju napačno tolmačiti in bi tako gospodinje z majhnimi otroki prišle v nepotrebne nevšečnosti. Zato predlaga, da se precizira ta točka, da je dovoljeno pranje manjših kosov, kakor tudi sušenje istih v stanovanju.

Predlog tov. ing. Stare-ta podpre tudi ljudska odbornica tov. *Rakar Iva*.

Tov. Kovačič Leo je proti spreminjanju in drobljenju tega določila.

Predsednik skupščine da predlog o spremembi člena 4. točke 6. na glasovanje. Vsi odborniki so proti izpremembi te točke, le en odbornik glasuje za spremembo.

Tov. Sindič Zlato opozori na člen 4. Odloka o hišnem redu, ki govori, da mora dati hišni svet dovoljenje za spremembo namena prostora. Opozori pa, da hišni svet nima pravice dati gradbenega dovoljenja in predlaga, da bi zato to izpustili iz odloka.

Tov. Krese Leopold pojasni, da ni tu mišljena adaptacija prostorov, temveč le sprememba namena uporabe.

Tov. dr. Pretnar predlaga, da se v členu 4. Odloka o hišnem redu vnese namesto »brez odobritve hišnega sveta«, »brez odobritve pristojnega oblastva«.

Predsednik skupščine *tov. Krivic Vladimir* da oba predloga o teh dopolnitvah na glasovanje. Odborniki z glasovanjemodobrijo predlog *tov. Pretnarja* z večino glasov. Proti so glasovali 4 odborniki.

Nato da predsednik skupščine predlog Odloka o javnem redu in miru, odloka o tržnem in sejemskem redu ter odloka o hišnem redu z zgoraj navedenimi popravki na glasovanje.

V. sklep: Sprejmejo se odloki: o javnem redu in miru, o tržnem in sejemskem redu in o hišnem redu.

Soglasno sprejeto!

7. Razrešitev anketnih komisij, izvolitev novih komisij in dopolnitev komisij

Predloge da *tov. Resnik Julijana*:

Po čl. 30. poslovnika o delu MLO predlagam razrešitev sledečih komisij:

1. anketne komisije za proučitev zdravstvenega stanja otrok, ki je svoje delo končala, ter podkomisije za proučitev stanja družbene prehrane, ki je pregledala stanje po menzah. Pregledala pa še ni stanja prehrane v ostalih domovih ter DID-ih. Ta pregled naj bi izvršila samostojna komisija, ki bi istočasno proučila v teh domovih tudi ostala vprašanja.

Predsednik skupščine da predlog na glasovanje. *Soglasno sprejeto!*

Tov. Resnikova nadaljuje:

Po čl. 22. poslovnika o delu MLO predlagam izvolitev sledečih komisij:

1. anketne komisije za pregled socialno-skrbstvenih, zdravstvenih in mladinskih domov;

2. stalne komisije za ljudsko inšpekcijo.

Predlog utemeljujem:

Komisija za pregled socialno-skrbstvenih, zdravstvenih in mladinskih domov naj bi istočasno, ko bi pregledovala stanje prehrane, ki je ostalo še nerešeno, proučila v teh domovih še ostale probleme teh ustanov.

Izvolitev komisije za ljudsko inšpekcijo predlagam zato, ker so po Uredbi o spremembah in dopolnitvah Uredbe o ljudski inšpekciji (Uradni list 14/51) posli, za katere je v smislu Uredbe o ljudski inšpekciji (Uradni list FLRJ 28/49) bila pristojna Mestna kontrolna komisija, prešli v pristojnost predsednika MLO in bo ta komisija predsedniku pomagala pri vodstvu skupin ljudskih inšpektorjev.

Predsednik skupščine da predlog na glasovanje. *Soglasno sprejeto!*

Po čl. 21. Poslovnika o delu MLO predlaga tajnik MLO *tov. Resnikova* sledečo kandidatno listo za člane anketne komisije za pregled socialno-skrbstvenih, zdravstvenih in mladinskih domov:

predsednik: *tov. Arko Niko*; podpredsednik *tov. Ponikvar Janez*; člani: *tov. Debevc dr. Franc*, *tov. Luštek Miroslav*, *tov. Stepišnik Vida*, *tov. Lunaček dr. Slava*. *Soglasno sprejeto!*

V komisijo za ljudsko inšpekcijo predlagam:

Predsednik Bajuk Stanko, podpredsednik Burič Rudolf, člani Klanjšek Ada, Omladič dr. Franjo in Urbič Anton.

Soglasno sprejeto!

Po predlogu komisije za ljudsko oblast naj se dopolni ta komisija z naslednjimi tovariši:

Dr. Tominšek Teodor, Štefanič Franc, Novak Hilda, Kušar Slavko, Jančič Rudi, Princič Lado.

Soglasno sprejeto!

Po predlogu komisije za gospodarstvo in finance naj se dopolni ta komisija z naslednjimi tovariši: Koračin Jože, Arigler Adolf, Premelč Bogomir, Višnar Slavko, Brnčič ing. Hrvoje.

Soglasno sprejeto!

S tem je bil dnevni red zasedanja izčrpan in predsednik zaključi zasedanje ob 24. uri.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Tajnik MLO:
(Pečaver Albina)

Predsednik MLO:
(Krivic Vladimir)

Overovatelj:

1. Stare ing. Ostoj

2. Rudolf Ančka

Imenski sestav članov IO MLO

Avšič Jaka, predsednik;
Krese Leopold, podpredsednik in predsednik gospodarskega sveta;
Gorjanc Jože, podpredsednik in poverjenik za delo;
Pogačar Niko, tajnik;
Kovačič Leo, poverjenik za finance;
Kutin Franc, poverjenik za notranje zadeve;
Štefan Edi, poverjenik za trgovino in gostinstvo;
Mojškrc Janez, poverjenik za stanovanjske zadeve;
Jelenc Aleš, predsednik sveta za komunalne zadeve in gradnje;
Ravnikar dr. Tone, predsednik sveta za zdravstvo in soc. skrbstvo;
Brecelj Tone, poverjenik za obrt in industrijo;
Peternel Rado, predsednik sveta za prosveto in kulturo.

Imenski sestav članov stalnih komisij MLO.

1. Komisija za probleme ljudske oblasti:

Predsednik: Repinc Ivan; podpredsednik: Kovač Albin; člani: Flegar Avgust, Jančar Marija, Jančič Rudi, Kušar Slavko, Novak Hilda, Prinčič Lado, Puc Igor, Sindič Zlato, Štefanič Franc, Tominšek dr. Teodor.

2. Komisija za prošnje in pritožbe:

Predsednik: Ocepek Lojze; podpredsednik: Pečaver Albina; člani: Bajuk Stanka, Boh Jože, Flegar Avgust, Ingolič Nada, Kraigher Uroš, Letnar Anton, Tratnik Stane.

3. Mandatno-imunitetna komisija:

Predsednik: Kimovec Franc; člani: Bole Dušan, Ponikvar Janez, Prešern Mirko.

4. Disciplinska komisija:

Predsednik: Sitar Franc; člani: Babnik Andrej, Boruta Ančka, Kovač Albin, Zupet Avgust.

5. Komisija za preiskovanje zadev v zvezi z namestitvijo in razrešitvijo predsednika sodišča, sodnikov in sodnikov porotnikov okrajnega sodišča:

Predsednik: Zdešar Henrik; člani: Kristan Ivan, Prohinar Janko, Šega Bojan, Žagar Fani.

6. *Komisija za odloke in sklepe:*

Predsednik: Modic dr. Helij; podpredsednik: Kutin Franc; člani: Kavčič Jože, Mavrič Edo, Naglič Stane, Pogačar Niko, Pretnar dr. Jože, Šefic Ludvik.

7. *Komisija za gospodarstvo in finance:*

Predsednik: Lapajne Oblak ing. Sonja; podpredsednik: Božič Lado; člani: Arigler Adolf, Brilly ing. Marjan, Brnčič ing. Hrvoje, Koračin Jože, Novak Franjo, Pelko Gašper, Premelč Bogomir, Rajner ing. Franjo, Valič Viktor, Višnar Slavko.

8. *Komisija za mestna kmetijska posestva in ekonomije:*

Predsednik: Škrlavaj Milan; podpredsednik: Maček Anton; člani: Kreačič Ivan, Pangersiš Franc, Šušteršič Jernej, Vrhovec Stane, Zajc Franc.

9. *Komisija za preskrbo:*

Predsednik: Šubic Miran; podpredsednik: Žagar Fani; člani: Gorkič Hilarij, Kušar Karl, Lambergar Slavko, Stepišnik Vida.

10. *Komisija za turizem in gostinstvo:*

Predsednik: Rakar Iva; podpredsednik: Jelovšek Jože; člani: Jurančič Janko, Kveder Fani, Mayer Boris, Vonta Jože, Vršnik Lojze.

11. *Komisija za javni red in izgled:*

Predsednik: Repič Ivanka; podpredsednik: Pretnar dr. Jože; člani: Demšar Antonija, Jurca Branka, Kovač Tone, Mohar Marjan, Ostanek Franc, Prohinar Janko.

12. *Komisija za promet in ceste:*

Predsednik: Slapničar Jože; podpredsednik: Zupet Avgust; člani: Jakopič ing. Vekoslav, Klavžar Alojz, Stare ing. Ostoj, Suhadolc Anton.

13. *Komisija za vzdrževanje in pravilno izkoriščanje stanovanjskih in ostalih zgradb:*

Predsednik: Trtnik Lojze; podpredsednik: Miklavič Zvonimir; člani: Di Batista Franc, Drobež Franc, Pernuš Anka, Prezelj ing. Marjan.

14. *Komisija za ljudsko inšpekcijo:*

Predsednik: Bajuk Stanka; podpredsednik: Burič Rudolf; člani: Klanjšek Ada, Omladič dr. Franjo, Urbič Anton.

Imenski sestav članov anketnih komisij:

1. *Komisija za proučitev stanja in sistema preskrbe z mlekom:*

Predsednik: Letonja ing. Emilija; podpredsednik: Plevnik Jože; člani: Bukovec Lojze, Goričan Marija, Mavrič Mimi, Rudolf Anica.

2. Komisija za proučitev problema preskrbe z gorivom:

Predsednik: Nebec Franc; podpredsednik: Drnovšek Viktor; člani: Gostiša Mihaela, Pogačar Jakob, Skitek Ervin.

3. Komisija za proučevanje problemov zaposlovanja, razmeščanja in usposabljanja delovne sile:

Predsednik: Borštnik Franc; podpredsednik: Kristan Ivan; člani: Naglič Stane, Podbregar Erna, Šter Milan, Žagar Fani.

4. Komisija za proučitev problema obrtne dejavnosti:

Predsednik: Šter Milan; podpredsednik: Zor Jože; člani: Jelovšek Jože, Koprivec Stane, Kregar Stane, Majcen Franc, Matoh Ivan, Mostar Ignac.

5. Komisija za pregled socialno-skrbstvenih, zdravstvenih in mladinskih domov:

Predsednik: Arko Nika; podpredsednik: Ponikvar Janez; člani: Debevc dr. Franc, Lunaček dr. Slava, Luštek Miroslav, Stepišnik Vida.

Dopolnilo zapisnika IV. rednega zasedanja, ki je bilo dne 7. IV. 1951.

Diskusija tov. P eternal Franca:

Na vprašanja, predloge in pripombe, ki so jih dajali volivci na svojih zborih oziroma, ki so jih dale v svojih poročilih razne komisije našega odbora ali pa posamezni tovariši odborniki v diskusiji na zadnjem zasedanju, dajem za področje Sveta za prosveto in kulturo naslednja pojasnila oziroma odgovore:

Ker je eno od temeljnih težkih vprašanj ljubljanskega šolstva vprašanje šolskih prostorov, bi spregovoril nekaj besed najprej o njem, čeprav sem se že v poročilu na preteklem zasedanju zadržal največ na tem vprašanju. Ponovno poudarjam, da je Ljubljani za njeno šolstvo, zlasti za splošno izobraževalno in nižjo strokovno šolstvo, potrebno več prostora. V prvi vrsti je treba vrniti obstoječa šolska poslopja, ki jih sedaj uporabljajo druge institucije (Rakovnik, Mladika, nekdanja škofijska gimnazija v Št. Vidu) njihovemu namenu. Po vsej verjetnosti bo vsaj eno od njih (Rakovnik) že s prihodnjim šolskim letom moglo spet služiti šolstvu, ker je sedaj poslopje le minimalno izrabljeno in ima vodstvo sanitetnega skladišča JA, ki je v njem, popolno razumevanje za naše nujne potrebe. Glede vrnitve ostalih dveh poslopij so se razgovori že začeli, vendar za sedaj o kaki ugodni definitivni rešitvi ne morem poročati. Vsekakor bo Svet za prosveto in kulturo in naš IO zastavil vse sile, da se stvar pravilno reši.

Vendar poudarjam, da tudi z vrnitvijo vseh treh poslopij to pereče vprašanje ne bi moglo biti v celoti rešeno, ker bo Ljubljana samo za svoje osnovno šolstvo od leta 1953 dalje potrebovala neprimerno več prostora in ker že danes večina osnovnih šol, kjer je stanje najtežje, dela v skrajno težkih razmerah. Zato bo mogoče to vprašanje rešiti le z investicijami, z gradnjo novih šolskih poslopij. Po perspektivnem planu, ki ga je izdelal naš svet oziroma prejšnje Poverjenišvo za šolstvo, bi bilo potrebno zgraditi v Ljubljani 11 poslopij za osnovne šole (Center, Lito-stroj, Poljane, Vrhovci, Snebrje, Brinje, Rožna dolina, Trnovo, v bližini rižarne, Nove Jarše, Štepanja vas). Nujno je, da v investicijskih načrtih za prihodnja leta, začeti je treba že v letu 1952, gradnja novih osnovnošolskih poslopij zavzame važno mesto. Med te spada kot rečeno tudi gradnja šole na Vrhovcih, ki jo zahtevajo tamkajšnji volivci. Ta je bila predvidena za leto 1952, vendar je rešitev vprašanja prostora za osnovno šolo za središče Ljubljane, kjer je danes pravzaprav ena sama svojemu namenu zelo slabo ustrezajoča stavba, še bolj nujna kot tam. Mislim, da bi se hudo pregrešili proti temeljnim potrebam in zahtevam ljubljanskega prebivalstva in socialistične družbe, če pri načrtovanju gradbene dejavnosti v bodoče ne bi upoštevali teh kričečih potreb.

Glede vzdrževanja že obstoječih zgradb se strinjam s kritiko, ki jo je bilo slišati na zborih volivcev. Svet za prosveto in kulturo si prizadeva, da se bodo nadaljevala in dokončala vsa večja in manjša dela, ki so bila po vzporednem planu predvidena za tekoče leto in ki so resnično nujna ter bi vsako odlaganje teh del pomenilo veliko škodo in bi kasneje zahtevalo mnogo večja finančna in materialna sredstva. Mislim, da bodo tudi rajonski odbori morali poskrbeti za to, da se dela, ki so jih za letos predvideli na svojih šolskih stavbah, v resnici tudi izvršijo. To velja med drugim tudi za večja popravila na osnovni šoli v Spodnji Šiški, o čemer je na zadnjem zasedanju diskutiral tovariš Jože Zor. S tem v zvezi pa mislim, da je potrebno, da bi mladina sama, pionirska in mladinska organizacija, da bi učiteljski in profesorski kolektivi in starši vse bolj resno vplivali na mladino in budili v njej pravilnejši odnos do naše skupne imovine, da ne bi lahkomi selno uničevala in delala škodo na poslopijih in inventarju, ki ga je danes težko popravljati in nabavljati.

Tovariš profesor Onič je v svoji diskusiji po vprašanju šolstva na zadnjem zasedanju nasvetoval previdnost glede tega, da se dijaki, ki bi imeli eventualno možnost šolanja na šolah enake vrste izven Ljubljane, pošljejo tja. Mislim, da je bila pripomba umestna in da je prav, če se v Ljubljani, upravnem, političnem in kulturnem središču republike, omogoči šolanje vsakomur, ki ima za to tehtne razloge, zlasti še zato, ker nobeno drugo mesto v republiki s svojimi različnimi kulturnimi in drugimi institucijami ne more toliko prispevati k širjenju in poglobljanju izobrazbe

kot Ljubljana. Zato meni tudi ves Izvršilni odbor IO, da bi bilo vsakršno umetno in nasilno omejevanje študiranja v Ljubljani, zlasti dijakom višjih razredov, v načelu zgrešeno. Omejitve bodo potrebne in nujne le, kolikor bo to narekovalo pomanjkanje prostora v naših srednješolskih domovih, če dijak nima možnosti privatnega stanovanja.

Tovariš Onič je prav tako opozoril na važno vprašanje skrbi za dijake, ki se dnevno vozijo iz bolj ali manj oddaljenih krajev v ljubljanske šole. Samo na gimnazijah, učiteljski in srednji vzgojiteljski šoli je takih vozačev 965 od 8987 ali preko 10 %. Kolikšno je njihovo število na raznih strokovnih šolah, ne vem, ker te šole niso v naši pristojnosti; brez dvoma pa je tudi tam njihovo število precejšnje. Razumljivo je, da pomeni dnevna vožnja, zgodnje vstajanje, neredna prehrana, gneča v vlaku, kar vse je z vožnjo nujno zvezano, težko obremenitev za mladi organizem in da se posledice teh okoliščin neugodno odražajo tako na zdravstvenem stanju kot na učnih uspehih prejšnjega števila prizadetih dijakov in dijakinj. Poleg vsega tega so ti mladi ljudje v vlaku in v času, ko čakajo na vlak ali na pouk, ker vlaki često prihajajo v Ljubljano mnogo pred začetkom pouka in odhajajo mnogo po njegovem zaključku, izpostavljeni najrazličnejšim, pogosto malo vzgojnim vplivom. Radikalno rešitev vprašanja bi pomenilo le odpiranje novih dijaških domov, ki bi mogli sprejeti vozače v oskrbo. Pri sedanjem položaju v Ljubljani bomo do take rešitve v bližnji bodočnosti težko prišli. Pač pa bo treba na vseh šolah, ki jih vozači obiskujejo, določiti poseben prostor, v katerem imajo zavetje in možnost učenja od prihoda vlaka do začetka pouka in od konca pouka do odhoda vlaka. Nekatere šole take prostore že imajo. Seveda bo v teh prostorih potrebno poskrbeti tudi za primerno nadzorstvo. Razen tega omenjam, da ima dober del vozačev preskrbljen vsaj po en obrok hrane v obstoječih dijaških kuhinjah. Mislim pa, da bo resnično treba temu vprašanju v bodoče posvečati več pozornosti in ukreniti vse, kar se v danih okoliščinah ukreniti da, da bi se težave kolikor mogoče odpravile ali vsaj omilile.

Predsednik komisije za proučitev obratne dejavnosti, tovariš Jože Zor, se je v svojem poročilu, tovariš Jelovšek pa v diskusiji dotaknil vprašanj, ki se tičejo šolanja učencev v gospodarstvu. K njunima izvajanjima toliko v pojasnilo:

1. Republiška vlada je z uredbo omejila dobo za sklepanje učnih pogodb oziroma za sprejem vajencev v uk na mesece julij, avgust in september z namenom, da bi se učenci takoj po zaključku šole vključili v obrt in v novo šolo, da torej ne bi po nepotrebnem zapravljali časa doma brez dela. Za letos so se v tem delale izjeme in so dijake, ki so bili izključeni zaradi slabih uspehov iz gimnazij in srednjih strokovnih šol sprejemali v uk tudi med šolskim letom. Z novim šolskim letom pa

bo ta omejitev popolnoma odpadla in bo mogoče učne pogodbe sklepati vse leto.

2. Glede načina pouka v šolah za učence v gospodarstvu naj pojasnim naslednje:

Pred tremi leti smo v Ljubljani na splošno željo obrtnikov uvedli strnjeni trimesečni pouk za vse stroke razen kovinske, leto dni kasneje pa tudi za to stroko. Ta način strnjenega pouka je omogočil namestitev stalnih učnih moči, kar je na šolsko delo ugodno vplivalo. Zboljšala se je koncentracija učencev pri pouku, učni uspehi in disciplina so se dvignili. Negativno pa se je ta način pouka odrazil v tem, da je učence v treh mesecih, ko so bili v šoli, odtujil delavnici in delu v njej. Pritožbe obrtnikov so se zaradi tega stalno množile, zato je bil s šolskim letom 1950/51 uveden na njihovo željo in s pristankom širšega kroga obrtnikov nov način strnjenega pouka, tako, da so sedaj učenci tri dni v tednu v šoli, tri pa v delavnici in da traja šolsko leto 6 mesecev. Tudi proti takemu sistemu so se kmalu pojavili bolj ali manj upravičeni očitki, ki jih dajejo tako obrtniki kakor tudi šole. Učni uspehi so slabši in disciplina rahlejša. Zato se vprašanje ponovno proučuje, obravnavajo ga predavateljski kolektivi na šolah, prav tako pa smo ga predložili tudi Mestni obrtniški zbornici, da pove svoje mnenje. Na podlagi teh mnenj bo potem Svet za prosveto in kulturo odločil, kakšen naj bo način pouka v bodoče, mislim pa, da je bilo eksperimentiranja dovolj in da se je treba končno odločiti tako kakor je najbolj v interesu našega obrtniškega naraščaja in njegove čim boljše in večje teoretične in praktične strokovne, kakor tudi splošne izobrazbe. H koncu naj omenim še to, da tudi na tem področju našega šolstva pomanjkanje primernih prostorov pomeni občutno oviro njegovi čim bolj smotrni in vsem zahtevam ustrezajoči ureditvi.

3. Glede učnih načrtov za strokovne predmete nižjih strokovnih šol učencev v gospodarstvu naj omenim le toliko, da so pri njih sestavljanju doslej vedno sodelovali tudi obrtniki, ki so na šolah poučevali. Kolikor mi je znano, so ti novi učni načrti za strokovne predmete, ki so jih sestavili obrtniki - predavatelji, predloženi v razpravo Republiški obrtniški zbornici. Dokončno pa bosta seveda ob upoštevanju zbranih mnenj in pripomb o njih odločala republiški Svet za prosveto in kulturo in republiško Ministrstvo za delo.